

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi
és családi
folyóirat

II. évf. 5. szám
1991. november
39,— Ft

Esszé: Erőszak-
mentesség
Jugoszláviában

Interjú: Katona-
halál békében?

Tanulmány: TAB
(Töprengések
a bérmunkáról)

Stauffer:
Engedelmesség?

Napló: TAIZE

Levél: Mindszenty
titkára a pápához

Tábori élmények

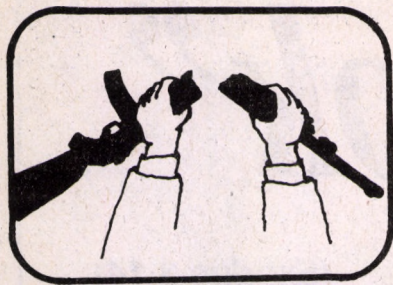
Kotta: Zsoltár II.
Szentgyörgyi A.

Kedves Érted Vagy!

Mese: Moha
fogorvosnál

Miért?

Egy szlovén pacifista: Marco Hren

Esszé a határokról

Mi lehet a békemozgalom álláspontja az államhatárokról? Ki lehet-e kerülni ezt a kérdést? Mi a kapcsolat a

határok és az önrendelkezés között? Egy határváltóztatás láncreakciót váltana ki?

Nem egy kisebbségben levő vágyakozásával vagy az öreg pacifista határgyűlöletével akarom tárgyalni a kérdést. Mindnyájunk szeme előtt ott lebeg egy határok nélküli világ víziója. Minden pacifista tagadja a határok legitimitását, hiszen a legtöbb határ nem a béke, hanem a háborúk szülötte. Jelen pillanatban azonban a kérdés teljesen konkrét, hiszen olyan helyzetben találjuk magunkat, amikor új határok keletkezhetnek s a régiak megváltozhatnak. Nos, milyen pozíciót foglaljunk el? Vagy kerülnünk ki az állásfoglalást és beszéljünk az elvekről csupán?

1. Integrációs és dezintegrációs folyamatok léteznek. Az öreg monolitikus struktúrák dezintegrációja azért szükséges folyamat, hogy az alkotórészek a nemzetközi közösséggel új alapon re-integrálódhassanak, szabadon kifejezve értékeiket, érdekeiket és kapcsolataikat. Szovjetunió és Jugoszlávia dezintegrációja nélkül nem jöhet létre az integrált Európa. A Keleti Blokk felbomlása volt az első és legfontosabb — de kevésbé fájdalmas — lépés. A néhány kelet-európai országban végbement politikai átalakulások csupán bevezetői egy sokkal mélyebb dezintegrációs folyamatnak.

2. A határok egyfolytában változnak. Nem pusztán földrajzi értelemben, hanem minőségükben. A társadalmi és politikai mozgások sokkal erősebbek annál, mint hogy a földrajzi status quo pusztá deklarációval azt elnyomhatná. Amikor oly sok nemzet és nemzetiség a határok (minőségi és politikai) megváltoztatása mellett áll ki, ennek kimenetelét halálosan komolyan kell vennünk. A változtatás óhaja a fejlődés megállíttatásának vágyánál sokkal erősebb. Ha a határok kérdésének megválaszolását kikerülnénk, az a társadalmi mozgások iránti vakság lenne.

3. Az emberek mindig küzdeni fognak jogaikért. Minden rendelkezésükre álló eszközt meg fognak ragadni. Ha demokratikus eszközök vannak, azokat fogják használni, ha fegyveres erejük van, akkor pedig azt. Ahol nagy hadsereg van, ott kevesebb a demokrácia és több az esély a fegyveres konfliktusra.

A status quo megőrzése és a határigazítás egyaránt lehet erőszak eredménye; Jugoszlávia esete ezt bizonyítja. Azonban a határok nem önmagukban erőszakteremtők. A határ két oldalán élő hibás kapcsolatai okozzák a határharcokat. Az emberek közötti kapcsolat azért fontos, mert az emberi kapcsolatok természete határozza meg a határok jellegét. Egy harmadik világháborúra van szükség az új határok kirajzolódására, vagy békés folyamat eredményeként érik meg a változás? Lehetséges-e a határok II. világháború után kialakított rossz rendszerének újbóli meghatározása vagy igazítása óriási megrázkódással nélkül? Amikor az európai diplomaták azt állították, hogy Szlovéniát azonnal elismerik, ha a jugoszláv katonai agresszió folytatódik — azt sugallták, hogy a határok csak háború árán változhatnak. Európa tehát akkor hajlandó elismerni egy új állam létrejöttét, ha...? És a békemozgalom milyen feltételek mellett fogad el egy új államot?

Elviekben a határok megváltoztatása nem okoz gondot. Ami igazán fontos, az a döntéshozatal folyamata. Akik a meglévő határok érintetlensége mellett vannak, nem attól félnek, hogy a vonal másként fog futni, vagy hogy pontozott lesz, ami konföderációt jelez, vagy vastag vonal, hanem attól az erőszaktól, mely a változások során jelentkezne.

Arra kell figyelnünk igazán, hogy mi az emberek igénye és érdeke; hogy demokratikus eszközöket adjunk kezükbe saját álláspontjuk alátámasztására és erőszakmentes módszereket a tárgyalásokhoz és a döntéshozatalokhoz.

Döntőnek érzem minden nép számára — legyen az nemzet, kisebbség, kisebbség a kisebbségben, helyi autonóm csoport vagy

bármilyen más —, hogy meglegyen a joga és a demokratikus eszköztára az önkifejezéshez. Minden érdek legitim és komolyan veendő. Mikor egy horvátországi szerb falu jogot és teret kaphat egy több autonómia megszerzéséért folytatandó demokratikus kampányhoz, időt és erőt nem kímélve fogtak össze, szerveztek újságkampányt stb... Minél több teret kapnak, annál kevésbé érzéknék szükségét a felforgató, irracionálisan szeparatista szervezkedésnek. A szlovén politika története során ajánlataival állandóan egy új koegzisztencia lehetőségét kereste. Legutóbb 1991 áprilisában két megoldást javasolt — szuverén államok együttese és konföderáció. A jugoszláv partnerek némelyike hallani sem akart tárgyalásokról, mások pedig ragaszkodtak a szövetségi megoldáshoz. Mind ez idő alatt nem létezett demokratikus apparátus a tárgyalások lebonyolításához, illetve ezeket a kérdéseket kihagyták a létező napirendekből. Mind-ezenfelül a legfelsőbb, köztársaságok közötti tárgyaló testület, a jugoszláv állam elnöksége is megszünt azzal, hogy a szerb képviselők megakadályozták Mesic megválasztását az elnöki székbe, melyben ő következett volna a forgórendszer értelmében. A tárgyalások keretében és a demokratikus folyamatok teljes hiányának köszönhetően minden megoldás lehetetlenné vált. Nem az volt a probléma Jugoszláviában, hogy két koncepció ütközött (a szuverén államoké és az egységes J-é), hanem az, hogy nem voltak demokratikus eszközök a megoldás keresésére. A kommunikációs keretek hiánya kooperáció elvesztését eredményezte. Minél kevesebb az együttműködés, annál nagyobb a szükség a dezintegrációra. A jugoszláv állam és különösen a szerb állam kommunikációs képtelensége Szlovéniát egyoldalú döntésre — és végül a függetlenség egyoldalú kikiáltására sodorta.

Mindez könnyen elkerülhető lett volna. Ha a nemzetközi közösség megfelelően hamar ragaszkodott volna egy folyamatához, ahogyan a krízis kirobbanása után ragaszkodott, nem történt volna meg a katasztrófa. De a nemzetközi közösség megismételte ugyanazt a régi hibát — a központi hatalmat támogatta, amely felhatalmazva érezte magát és igazolást is nyert elnyomó politikájához.

Hadd foglaljam össze az előbb említett példa következményeit általános érvennyel is. A határok megváltoztatásának kérdését az emberek közötti kapcsolat megváltoztatásának és a változás-folyamatok minőségének kérdésévé kell átalakítani. Nem azt a kérdést kell magunknak feltennünk, hogy a status quo avagy a szabad határmódosítások hívei vagyunk-e, hanem azt, hogy mik legyenek a nemzetközi kommunikáció alapelvei. És ezek között ott kell, hogy legyen az önrendelkezés joga, a demokratikus eszközök és az erőszakmentesség.

Ha több teret engedünk az autonómiának, a közösségek közti kapcsolatoknak is új dinamikája lesz. A régiók önállósodása (azaz demokratizálódása) új képességet teremt új viszonyok közt együttműködni — melynek erejében egy reintegrációs kép elveit követi — nem annyira a formát tekintve (állam az államban), mint a minőséget (az önrendelkezés tiszteli egy belső csoport önrendelkezését, az emberi jogot az emberi jogokon belül).

Ezért tehát több hatalmat kell adni a helyi (regionális) társadalmi mozgásoknak és kevesebbet a központi hatalomnak. Ha a határok a tulajdon határait jelölik ki, osszuk szét a tulajdont az emberek között, így a határok ezután az egyes emberek közt húzódnak majd.

Szlovéniának tehát nem azt a választ kell adni, hogy „Elismerünk” vagy „Nem ismerünk el”, hanem meg kell követelni tőle, hogy magas szintű demokrácia felé fejlődjön, hogy tisztelje minden kisebbség és helyi közösség jogát az önrendelkezésre és adjon meg nekik minden demokratikus eszközt, békenyilatkozatot írjon alá az összes szomszédos országgal és ne tegyen egyoldalú, provokatív vagy agresszív lépéseket. Más szóval Szlovéniát hadserege eltörlésének feltételével kell elismerni.

El tudunk-e képzelni egy olyan láncreakciót, melyben a helyi közösségek és kisebbségi régiók gyors ütemben lefegyverkezzenek azon versengve, hogy megszabaduljanak hadseregüktől és több önállóságot nyerjenek?

Dr. Kopniczky Zsolt fordítása

A Jogsértettek Egyesületét olyan szülők alapították, akiknek fia sorkatonai szolgálat teljesítése közben vesztette életét. Közös volt azonban az is a velük kapcsolatos ügyekben, hogy a nyomozás során különböző visszasságokat, sőt egyes esetekben a tények meghamisítását tapasztalták. Ma már a törvénytelen séggekkel is foglalkoznak. Pozsár Jánosné a Jogsértettek Egyesületének elnöke.

„Tőlünk elvették a gyerekeinket!”

— *Hogyan alakult meg a Jogsértettek Egyesülete? Mi a legfőbb célja?*

P.J.: 1989. október 12-én tanúmeghallgatás volt a Katonai Ügyészségen a kisfiam halálával kapcsolatban, aki pont két évvel előtte halt meg a katonaságnál, máig tisztázatlan körülmények között. A per is azért húzódtott olyan sokáig, mert ellentmondásokat találtunk a „tények” között.

A megjelent tanú szerintem hamis tanú volt. Ezt el is mondtam a meghallgatáson, mire az ügyész feldühödött, letegezett, ráncigálni kezdett, hátba vágott és kilökött a folyosóra. Valamint egy riportra hivatkozva azt tanácsolta, tegyem én is azt, mint azok a szülők, akik a társadalom figyelmének felhívása érdekében öngyilkosok akartak lenni fiuk halála után.

Ekkor a rádió segítségével megismerkedtem ezzel a házaspárral. Itt indult el az egyesület, ugyanis rá kellett jönnünk, hogy egyedül semmit sem tehetünk a különböző jogsértések ellen. A Jogsértettek Egyesülete 1990. december 15-én alakult meg hivatalosan. Ekkor kb. 40 tagunk volt, ma majdnem 200-an vagyunk.

Eleinte csak figyelemmel kísértük a katonasággal kapcsolatos híreket, információkat. Később, munkánk során, lassan „orvosok”, „jogászok”, „fegyverszakértők” lettünk, megtanultuk a szolgálati szabályzatot. Kénytelenek voltunk ezt tenni, ha ki akartuk deríteni az igazságot.

Egyben hittem, az igazságban, és a mai napig is ebben hiszek. Rájöttem, hogy a Katonai Ügyészség egy érdekképviseleti szerv, a HM érdekképviselete. Elvileg a törvény minden emberre egyformán vonatkozik, tapasztalatom szerint ez nem így van. Például a fiam halálának nyomozásakor a tanúmeghallgatás előtt az ügyész, mint „Hyppolit, a lakáj” rohant a tisztékhez üdítővel, akik nem kint a terem előtt vártak, hanem az ügyész szobájában.

— *Milyen más tapasztalatai vannak az eljárásokkal, illetve a hozzáállással kapcsolatban?*

P.J.: Magyarországon a hatalomban nagyon nagymértékű az összefonódás, ahogy már az előbbi esetből is kitűnik.

Milyen törvény az, amelyik lehetőséget ad arra, hogy a felettes dönthesse el, vádat emel-e vagy sem a beosztottja ellen?

Tehát csak akkor lehet egy hivatásos katonára vádat emelni, ha a felettese jelenti fel.

Egyetlen halálesetnél sem voltak felelőségre tisztákat. Tapasztalatom az is, hogy bíró, ügyész elleni vádat is csak formálisan vizsgáltnak ki.

A hadseregben történt halálesetek tényeinek vizsgálatánál nem a halál okát, hanem az öngyilkosság okát keresik. Keresik, ho-

gyan lehet bebizonyítani az öngyilkosságot.

Az ilyen törvényt nem tisztelem! Nem, mert semmibe veszi az emberi életet.

Megtapasztaltam még az érzéketlenséget is. A kisfiam temetése után egy nappal levelet kaptam, melyben arról tájékoztattak, ha bármilyen (!) károm keletkezett, hova forduljak támogatásért.

Azt hiszik, mindenkinek a pénz a fontos. Tőlünk elvették a gyerekeinket. Őket már senki nem adhatja vissza. A hazafias kötelesség egy álca. Ha valaki pénzért meg akar halni, menjen el katonának. Legyen zsoldoshadsereg. De ne kényszerítsék fiainkat, hogy feleslegesen meghaljanak, főleg békeidőben!

— *Vannak-e kapcsolataik más szervezettel, csoportokkal?*

P.J.: Egyelőre nem sokkal, megfontoltak vagyunk. Nem szeretnénk, ha valami bemocskolná becsületünket, tisztaságunkat. Szorosabb kapcsolatunk az Alba Kórral van. Törekvésükkel — az általános hadkötelezettség eltörlése és a hadi kiadások csökkentése — teljes mértékben egyetértünk.

— *Az önkéntes segítségen és tanácsadáson kívül milyen más akciókat szerveztek?*

P.J.: Nyílt leveleket frunk, ezek különböző újságokban meg is jelentek.

A törökbálinti „zendülők” ügyében kapcsolatot kerestünk a kiskatonák szüleivel. Anyák napjára demonstrációt szerveztünk értük. Sajnos több szülő megkért, ne tegyék, nehogy fiaik hátrányba kerüljenek emiatt. Ezek a fiúk 1,5-3,5 évig terjedő büntetést kaptak, a gyilkosok pedig semmit. Így

elmaradt a tüntetés, de segítő szándékunkról továbbra is biztosítottuk őket.

Az anyák napi tüntetés helyett egy közös megemlékezést terveztünk. Ehhez az egyház segítségét szeretnénk volna megkapni. A Bazilikában felkerestem dr. Szabó Géza kanonokot. Elmondtam, ki vagyok, miért jött létre az egyesület, valamint több — katonaságnál történt — halálesetet elmeséltem.

Kértem, hangsúlyozza ki, hogy a hadseregben elhunyt fiatalokért mondja a misét. A válasz az volt, menjek el Für Lajos honvédelmi miniszterhez, aki hívó katolikus, és kérdezzem meg őt, hogy ki lehet-e ezt így hangsúlyozni. Most ugyanis változások történtek a hadseregben is, valamint tábori lelkesítés is lesz.

Megkértem, írja le, mi az, amit engedélyeztetni kell. Ez a papír megvan nálam a kanonok kézírásával. Ezt kellett volna elvinnem Für Lajoshoz, kinek engedélye után az Új Ember újságban is megjelent volna egy rövid hirdetés a miséről. Számomra azonban megemlékezhetetlen volt, ha az egyház politikamentesnek vallja magát, miért kell ezt csinálnom. Ha az egyházhhoz nem fordulhatunk, akkor mit várunk a többi embertől?

Az így elmaradt mise helyett szeptember 29-én ökumenikus istentisztelet lesz a budapest-belvárosi templomban (Bp. Március 15. tér) 15 órakor. Szeretnénk, ha minél többen részt vennének ezen a megemlékezésen, melyet a hadseregben elhunyt fiatalokért és az erőszak áldozataiért rendezünk.

— *Köszönöm a beszélgetést.*

Horváth Kinga

Könyvajánlatunk

A televízió képernyőjén immár másodszor látjuk, hogy magyar püspök megszenteli egy fegyveres testület csapatszázlóját. A Hadkiegészítő Parancsnokság azzal az indokolással utasít el kifogástalanul megírt polgári szolgálatot kérő folyamodványt, hogy „az egyházak a haza fegyveres védelmét nem tiltják, ellenkezőleg, a híveket a törvények betartására szólítják fel, a katonai szolgálat teljesítésére pedig törvény kötelezi az állampolgárt”. Kevés a szelfő ember, aki a polgári szolgálatot választja, s azokat is illogikus, igazságtalan érveléssel akadályozzák békés életvitelükben.

Mind a meggyőzés, mind a világos látásmód érdekében jó lenne, ha minél többen olvasnák, könyvtárunkban tartanák, illetve ajándékoznák másnak

Jean-Marie Müller
Az erőszakmentesség
evangéliuma

című könyvét. Ez az 1969-ben megjelent könyv magyar földön semmit sem veszített időszerűségéből, és sokan közülünk elmondhatják, hogy nagy segítségükre volt az erőszakmentesség megértése és a világban való alkalmazni tudása szempontjából. Maga a szerző, aki a könyv megírásakor filozófiát adott elő, tartalékos állományú katona volt akkor, amikor — lelkiismereti okokból — visszaküldte katonakönyvét, s ezért — két pappal együtt — az orléans-i törvényszék elé állították és megbüntették. E pernek nagy visszhangja támadt, s csakúgy, mint Gandhi esetében, még jobban elmélyítette a tiltakozók meggyőzését, s egyben segített gondolataik terjedésében. Müller aktív környezetvédő is, aki több látványos akcióban is részt vett a francia atomrobbantások idején, utasa volt a Greenpeace hajónak stb.

Egy barátunk néhány száz példányban elkészítette a magyar fordítás lenyomatát 70,- Ft-os áron. Rendelhető az ÉV-től, utánvétellel (Székesfehérvár, 8003 Pf. 7.).

Beszéd a hadseregben meghalt fiatalokért tartott ökumenikus istentiszteleten, a budapest-belvárosi plébániatemplomban, 1991. szept. 29-én.

Mítoszok áldozatai

A hadseregben elhunyt fiatalokról megemlékező, ökumenikus istentiszteletre gyűlünk össze; olyan fiatalokra emlékezünk, akik békeidőben lettek egy erőszakszervezet áldozatai, akár balesetben, akár öngyilkosként, akár úgy, hogy meggyilkolták őket. Főlegesennek látszhat konkrét eseteket felsorolni, de talán mégsem árt, hogy érzelmeinkkel és egész emberiségünkkel is bele tudjuk élni magunkat mindabba, ami ide tartozik.

A hadseregbeli halálzások nem jelentéktelen részét alkotják az öngyilkosságok. Ezeknek a mozgatórugói és körülményei nagyon sokfélék, de próbáljuk csak elképzelni, mekkora kétségbeesés, micsoda félelem, mennyi megaláztatás kell ahhoz, hogy egy húsz év körüli fiatal saját kezével vessen véget életének.

Két példát mondok a balesetekre. Egy hadgyakorlat során egyszerre három fiatal halt meg: vagy rosszul egyezteték az időpontot, vagy elaludtak a sátorban, nem lehet tudni, a lényeg az, hogy a találkozóra érkező tank gázolta őket halálra. — Mászor egy ejtőernyős gyakorlat során az egyik katona ernyője nem nyílt ki; pánikba esett, és összezekusztálta a zsinórokat, így az automata ernyő sem működött. A földi mentési kísérlet csak azt érte el, hogy nem rögtön halt meg, hanem háromnapos kórházi haldoklás után.

A gyilkosságok sem olyan ritkák, mint gondolnánk. — Egy katona fegyverét is magával vive megszökött, s a szülőfalujában lőtték le saját századának katonái, a bajtársai, mert őket vezényelték ki az elfogására, s parancsmegtagadás esetére életfogytiglani börtönnel fenyegették meg őket. A második szökevény az a katona volt, aki az elsőt lelőtte; valószínűleg megőrült. Szintén a saját századát vezényelték ki az elfogására, de okulva az előző esetből, biztonság kedvéért egy rendőrszázadot is mozgósítottak; a rendőrök azt a parancsot kapták, hogy ha olyan katonát látnak, aki fegyveréből lövést ad le, tegyék ártalmatlanná. Így azután a második szökevényt leterítők katonát a rendőrök lőtték agyon.

Ha az összes eseteket felidézni is, akkor még mindig nem szólunk az érintett szülők, testvérek, barátok, barátnők, menyasszonyok, feleségek lelkének, életének felmentésére és helyrehozhatatlan sérüléseiről. — És bizonyára senki sem képzelet, hogy mindez csak a bukása óta sokat ócsárolt pártállam idejében fordult elő. A tv-közlése szerint tavaly 66 fiatal halt meg a „demokratikus” hadseregben, az idén is túl vagyunk a 30-on, és még egy negyedév hátravan.

Egy istentiszteleten azonban sosem elégedhetünk meg a pusztá emlékezéssel. Isten előtt állunk, az Iránta való és az embertársaink iránti szeretet kettős-egy parancsa arra kötelez minket, hogy megfontoljuk fele-

lősségünket és meggondoljuk, mit tehetünk a bajok megszüntetése, vagy legalább csökkentése és enyhítése érdekében.

Mindenekelőtt bűnbánatot tarthatunk, miután megvizsgáltuk, milyen felelősség terhel minket ezekben a tragédiákban. S ha valaki úgy érezné, őt semmilyen felelősség nem terheli, az talán gondolhat arra, hogy nemcsak gondolattal, szóval és cselekedettel, hanem mulasztással is lehet bűnt elkövetni. — Mindenesetre aki bűnbánatot tart, az máris nagy dolgot tett: saját személyében megszakította a gonoszság láncolatát — ha csak átmenetileg is, ha csak egy vonatkozásban is.

Másodsor: bocsánatot kérhetünk. Ez ugyan nem szünteti meg a bajt, de enyhítheti a fájdalmakat. Szeretnék tehát bocsánatot kérni, úgy is, mint a római katolikus egyház papja, bár nem képzelem, hogy a római katolikus egyház hierarchiája vagy a papság többsége ebben azonosulna velem; mégis bocsánatot kérek azoktól az anyáktól, azután apáktól, testvérektől, lányoktól és fiúktól, akiknek gyermeke, testvére, barátja, vőlegénye vagy férje a hadseregben lelte halálát. Bocsánatot kérek azért is, mert bizonyára én sem tettem meg minden tőlem telőt — ha közvetve is — az ilyen halálesetek megelőzésére, és bocsánatot kérek azért is, mert egyházam hierarchiáját és papságát súlyos bűnök és mulasztások terhelik, több, mint másfélszáz éve: nemcsak hogy nem mutatott rá világosan az evangéliumi szelídség eszményére, az ellenségserzetet kifejezett jézusi parancsára, és nemcsak hogy nem ítélte el az erőszakot és a háborút, hanem egyenesen áldását adta rá, sőt olykor szította és maga is gyakorolta. És ma sincs világos szó: a Katolikus Püspöki Kar még 1986-ban is elítélte azokat a katolikusokat, akik megtagadják a katonáskodást és ezt az elítélést azóta sem vonta vissza.

További lehetséges teendők, hogy leleplezzük a mítoszokat. Főleg két mítoszt kell lelepleznünk, egy általánosabbat és egy konkrétabbat. — Az általánosabb úgy szól, hogy az erőszakot csak erőszakkal lehet megfékezni vagy megszüntetni. Ez tévedés vagy hazugság. Egy óvodás gyerek is beláthatja, hogy minden újabb erőszak — az ún. védekező erőszak is — csak tovább növeli az erőszakot. A gondolkodó felnőtt előtt pedig ott áll az egész emberi történelem annak bizonyítékául, hogy az erőszak lektüzdésére mind a mai napig sikertelen módszer az erőszak alkalmazása. A rossz embereket nem lehet kívülről, erő alkalmazásával megjavítani, hanem csak belülről, fölkelte bennük a jó utáni vágyat; erre pedig az ököl, a gumibot, a géppisztoly és a rakéta egyaránt alkalmatlan eszköz. — A konkrétabb mítosz így szól: a hadsereg azért kell, hogy szükség esetén meg lehessen védeni a hazát. Ez tévedés és hazugság. A hadseregeket a hatalmasok hozzák létre, hogy szükség esetén

azzal védjék meg vagy növeljék hatalmukat. A többi csak ideológia és demagógia. Elég itt, ha Tolsztojnak a hazafiságról szóló tanulmányára utalok.

Végül, és talán ez a döntő, az a feladatunk, hogy küzdjünk az erőszak és az erőszakszervezetek minden formája ellen — természetesen kizárólag erőszakmentes eszközökkel és módszerekkel. Elképzelhetetlenül tág tere nyílik itt a cselekvésnek. — Mindenekelőtt az a dolgunk, hogy mi magunk erőszakmentesen, szelíden éljünk — ha nehezünkre esik is —, a családtól kezdve a közlekedésen át a munkahelyig, ne legyünk erőszakszervezetek vagy erőszakos megmozdulások résztvevői, és akkor is megmaradjunk a szelídség útján, ha támadás ér vagy parancsral akarnak minket erőszakra kényszeríteni. — Nagyon fontos területe ennek a küzdelemnek a felvilágosítás. Az evangéliumi szerinti igehirdetés, a munkatársak-ismerősök közötti apostolkodás, aláíráskor gyűjtése törvénymódosítási javaslathoz, cikkek-tanulmányok írása, szeretetközösségek létrehozása és építése, tudományos konferenciák rendezése — mind mind ide tartozik. — Soron következő, jelentős lépés lehetne, hogy küzdjünk a hadkötelezettség ellen. Már történetek is lépések ebbe az irányba, éppen az Alba Kör részéről, de én többre gondolok. Beleérttem az ún. polgári szolgálat megszüntetését is. Minden tisztelet és elismerés megilleti azokat, akik szavukkal, tetteikkel és áldozataikkal kivívták a polgári szolgálat lehetőségét, ill. akik ezt választják a fegyveres katonáskodás helyett. De amíg elismerjük, hogy az államnak joga van polgári szolgálatot követelni, addig egyrészt azt az abszurd felfogást valljuk, hogy aki vasat önt, esztergál, tanít, gyógyít, zenél, gyermeket szül és nevel, az nem szolgálja a hazát, csak az, aki katonáskodik vagy annak megfelelő pótcselekvést végez; másrészt addig nem jutottunk túl a robotot követelő feudális államon, még ha most demokratikusnak hívjuk is; harmadrészt — és ez a legfontosabb — addig elismerjük az állam mindenhatóságát; abszolutizáljuk, bálványozzuk, istenítjük az állam nevű erőszakszervezetet.

Legvégül pedig ne feledjük, hogy minden szavunknak és tettünknek annyi súlya és ereje van, amennyi áldozat van mögötte, vagy amennyi áldozatra vagyunk készek. Azoknak a törvényszerűségeknek, melyeken a világ nyugszik, egyike a búzaszem-példázatban rejlik. Élet csak áldozatból születik, bőséges élet csak bőséges áldozatból. Ahogyan a búzaszem is csak akkor hoz bő termést, ha előbb földbe hull és elpusztul. Látszólag. Valójában szebb és gazdagabb életre támad.

Gromon András plébános

(Vonatkozó evangéliumi szakaszok: Mk 8,34-35; Mt 10,28-30; Jn 12,24.)

Simonyi Gyula

Töprengések a bérmunkáról

(A katolikus szamizdatban 1980-ban jelent meg, de aktualitása azóta csak nőtt ennek a TAB becenéven ismert tanulmánynak, amelyet két részben közlünk.)

Áttekintés

I.) Problémafölvetés

1. Az előző katolikus korszak hivatalos munkaszemlélete

- 1.1. Dr. Schütz Antal: Katolikus erkölcsan (Szt. István Társulat, 1930)
- 1.2. Néhány kezdeti kérdés

2. Az Evangélium a munkáról

3. A 70-es évek közösségi írásai a munkáról. Vissza a homályba??

II.) A realitások számbavétele

4) Alapfogalmak

- 4.1. A két termelési rendszer
- 4.2. Az igények, szükségletek hierarchiája

5) Az 1. trsz. problémái

- 5.1. Éhezés és dőzsölés
- 5.2. Rombolás, hazugság, propaganda
- 5.3. A jövő kizsákmányolása
- 5.4. A fizikusok felelőssége és a munkások felelőssége
- 5.5. „Az aratnivaló sok, de a munkás kevés” (Mt 9,37)
- 5.6. A nem-intézményesített függetlenítés
- 5.7. Az 1. trsz. jellemzésének összefoglalása (lásd 2. ábra)

6) A problémák gyökerei

- 6.1. A forradalmárok gondolatmenete
- 6.2. Szakadék az erők és az erkölcsiség között
- 6.3. A hiányzó hős

III.) A keresztény hivatás

7) Pap és világi különbsége

- 7.1. Az életharmónia
- 7.2. A hősök hiányát előidéző tabuk
- 7.3. Javaslatok a hivatásébresztésre

8) Az 1. trsz. szerepe a keresztény hivatásban

- 8.1. A helyes mérték
- 8.2. Pályaválasztás
- 8.3. A mi kezünk tiszta?
- 8.4. Az emberibb irányításért
- 8.5. Munkatársaink és ügyfeleink felé
- 8.6. Rugalmas munkaidő, független munkakör

9) Felkészülés a hivatásra

- 9.1. Nagyon fontos
- 9.2. Az életharmóniára készülni
- 9.3. Iskolaválasztás
- 9.4. Pozitív etika

10) A 2. trsz.

- 10.1. Miért nevezzük „termelési rendszernek”?
- 10.2. Mire van szükség?
- 10.3. A 2. trsz. három fő területe

IV.) Következmények

11) Szegénység, kicsiség, védtelenség

- 11.1. A kulcskérdés: vállaljuk-e a szegénységet?!
- 11.2. A szegénység a világ megmentésének eszköze
- 11.3. A szegénység Lelke
- 11.4. Minden nevelő erőnk alapja: az áldozatosság

Zsoltár

Mindenkinek kötelessége becsülettel keresni annyit, amennyire neki és családjának szüksége van. Szabad, sőt dicséretes többet keresni a szükségesnél, jelentékeny időt és erőt vagyonszerzésre fordítani. Mert a vagyonos ember először is sok bűnalkalomtól szabadul meg, továbbá aki vagyoniilag másoktól nem függ, az a közéletben szabadon érvényesítheti meggyőződését, jobban ki-művelheti magát és így nagyobb becsületet is szerezhet a katolikus névnek, végül sokat tehet az igazság és felebaráti szeretet ügyében. Jézus egyáltalán nem ítéli el a vagyongyűjtést, csupán bizonyos lelki veszélyekre figyelmeztet (30. § 3. pont).

1.2. Néhány kezdeti kérdés

— Mindegy, hogy ki és mit bír rá, hogy végezzük el? A munkaadó szava, a munkabér (a pénz) szava — Isten szava?

— Az a tevékenykedés, amire Isten felszólít, amire természetünk indít, amelynek áldásai vannak, azonos a bérmunkával?

— Természetes állapot, hogy egyesek nem szorulnak rá, hogy dolgozzanak, mások viszont rá vannak kényszerülve?

— A lelkiismeretesség nem kívánhat néha éppen munka-megtagadást (pl. környezetrombolás)?

— Talentumaink azonosak lennének szakmai ismereteinkkel, termelői képességeinkkel? Jézus elhanyagolta ezeket a talentumait?

— Valóban a gazdagoknak van kevesebb bűnalkalmuk?

— Valóban az tud a meggyőződéséhez hű maradni, akinek vagyona van?

— Valóban a gazdagok szereznek becsületet a katolikus névnek?

— Éppen a gazdag tehet sokat az igazság és szeretet ügyében?

2) Evangélium a munkáról

(Bulányi György „Keressétek az Isten Országát” c. egzegézise alapján)

Az anyagi javakat nem szabad keresni. Az Anyagi Javak az Isten ellenlábasa (52. num. a. pont). A munka a Teremtés könyvében még sors és szenvedés, Jézus azonban felüldítést ígér alóla, egy másik, könnyű és hasznos ígát, embernek való tevékenységet (b. pont). Ez a felüldítés akármilyen technikai, tudományos, gazdasági szinten lehetséges. Jézus a maga, Atyja és tanítványai tevékenységét más szóval jelöli, mint az anyagiakért fáradozást. (A KIO a fogalomzavar elkerülése érdekében az „ergon” szócsaládot a „mű, munkálkodni” szavakkal, a „kopos” szócsaládot viszont a „munka, dolgozni” szavakkal fordítja.) Az elvesző kenyérért va-

I.) Problémafölvetés

1) Egy korábbi hivatalos munkaszemlélet

1.1. Katolikus erkölcsan

(Dr. Schütz Antal, Szt. István Társulat, 1930 alapján)

A munka kötelesség, mert Isten szólít fel a tevékenykedésre (Teremtés, Jn 5,17), saját természetünk (az alkotás vágya) és a megélhetés (a természet) is rászorít, valamint áldásai miatt (az alkotás öröme, a pihenés csak munka után esik jól, s a munka

sok erény táptalaja). Ezért még azoknak is dolgozniuk kell otthon vagy a közjó érdekében, akik nem szorulnak rá. Az uraknak a példamutatás miatt is kell dolgozniuk, hogy megmutassák, mennyire becsülik a munkát. Nagy megnyugtató a kényszerből dolgozók számára, ha látják, hogy önként és keményen dolgoznak azok is, akik nincsenek rászorulva (31. §).

Hogyan kell dolgozni? Lelkiismeretesen, nehogy jellemünk eltorzuljon, nehogy lelkiismeretlenségünk bajt, sőt katasztrófát okozzon, s végül azért, mert Isten színe előtt és az Ő számára dolgozunk. Talentumainkat jól kihasználva, szívesen és készséggel, annyit és úgy kell dolgozni, ahogy képesek vagyunk (31. §).

ló fáradozásnak Jézus fölébe helyezi az örök életért való tevékenykedést („Ne...! Hanem...!” Jn 6,27). Fáradozni csak az Országért, keresni csak az Országot szabad — ez feltétele a fölűdítésnek (c. pont).

A teremtéskor kapott két feladat: uralkodni a világon és szeretni az embertársat. Ehelyett a történelem: uralkodás a világon és az embereknek a haladás nevében. Ezt a szeretet helyetti gazdasági haladást Jézus Mammonnak nevezi. Az ember a haladás- mítosz miatt nem halad. Jézus útján elérné a haladást is (d. pont). „Nemcsak kenyérel...”: az ember Isten-igényű lény. Jézus alapvetően annak elkötelezettje, hogy az embernek ez utóbbi igényét szolgálja. Az éhezőt megetetni: ez szolgálja az éhező Isten igényét is (Mt 25). De a sokat-bírní- akarás szennnyessé tesz Isten előtt (Lk 12,15). Nem lehet két úrnak szolgálni. Ha Isten szeretni akarjuk, gyűlölnünk, megvetnünk kell a Mammont, a Pénzt (Mt 6,24; Lk 16,13) (e. pont).

Isten nem a termelői tevékenységünket, becsületet munkánkat kéri számon az utolsó ítéleten. Aki csak ezt viszi oda, az esztelen. Állapotbeli kötelességeink teljesítésével még nem Istenben gazdagodunk (Lk 12,15-21), sőt ha ez elfoglalja az életünket, akkor ellenére van (53. num. a. pont). Nem szabad gondban lennünk társadalmi rang, étel, ital, ruházat, a jövő — azaz az életünk miatt (b. pont). A gond a kicsiny hit, a bizalomhiány. Az Atya adja az életfeltételeket és a munkaképességet. Gondban lenni az anyagiakért olyan, mintha a növények nem elégednének meg az asszimilációval, hanem dolgozni próbálnának (c. pont). De az Atya gondoskodásának feltétele: keressük az Országot! Ennek lesz mellékterméke a „többi mind”. Ha viszont az anyagiakat keressük — amit a pogányok tesznek —, akkor éhínség lesz. Hit és remény nem fér össze a gonddal (d. pont).

A tudomány is, a termelés is jórészt a hatalomgyakorlást szolgálja (128. num. a. és b. pont). Az elosztás igazságtalan az országokon belül is és nemzetközileg is. A helyzet fenntartására fegyverkeznek a gazdagok, a helyzet megfordítására fegyverkeznek a szegények (c. pont). A munka tehát egyrészt a kiváltságosakat szolgálja, másrészt az igazságtalanságot fenntartó fegyverkezést szolgálja, harmadrészt saját eredményeinek sírját is ássa egyben (d. pont). Tehát semmiképpen sem elég csupán dolgozni, hiszen egyrészt Isten többet bízott ránk, másrészt az emberiség java többet kíván. A munkaviszonnyal még nem teljesítettük a szolgálat parancsát. Nem hihetünk a haladás- mítosz-

A haladás- mítosz a munka és a fegyverkezés következményeként ígéri a jólétet és a békét.

nak, amely a munka és a fegyverkezés következményeként ígéri a jólétet és a békét. Még akkor sem hihetünk ennek, ha nyilvánvalóak lettek történelmi bűneink és elavulttá azok a haladás- ígéretek, amelyekkel azonosultunk. Nekünk csak sorsunk a munka, de nem rendeltetésünk (e. pont).

A munka nem adás és nem vevés, hanem

szerezés (egyedül vagy kollektíven). Mit ér, ha az egész világot megszerzem is, ha lelke- kárát vallja? (129. num. a. és b. pont) Ha nincs lehetőségünk kedvünkre való munkához, akkor is rendesen kell dolgozni. De csak annyit, amennyi a megélhetésünkhöz szükséges. A munka részben hivatássá is lehet, ha lehetőséget nyújt szolgálatra (olyan jótettekre, amelyek nélkül nem lenne kevesebb a fizetésem) és apostolkodásra (b. pont). A mi dolgunk az adás, de nem gondunk az, hogy miből adjunk. A mennyei Atyának segítünk, szétosztjuk, amit ad. Csak az utasíthatja el a haladás- mítoszt, aki vállalja az adástörvényt! (c. pont)

3) Vissza a homályba?

(A 70-es évek közösségi írásai a munkáról: a Karácsonyi Ajándék c. katolikus szamizdat évkönyvekből vett idézetek alapján)

— Fogalomzavar: munkálkodás = bérmunka? „A világ építése” „emberibbé, használhatóbbá, kultúraltabbá”, „Istentől kapott feladat”, „alkotó mivoltunk kibontakoztatása” stb. — ezt hallgatólagosan sokan azonosítják a bérmunkával.

— Fogalomzavar: bérmunka = szolgálat? „A munka is szolgálat, bár nem a jézusi értelemben, mert fizetség jár érte” — olvashatjuk. Akkor inkább ne nevezzük annak. A szolgálat szó ma frázis: a miniszter a nép szolgája, a pápa Isten szolgáinak a szolgája, s a katonától a kalauzig mindenki szolgálatba megy. A Szentírásban ezzel szemben ez a szó sohasem jelent bérmunkát, amiért fizetés, függetlenítés jár (Dufour: Biblius Teológiai Szótár, 1131. old.). Egyes munkakörök erősen átitathatók szolgálat- tal, de ezekben is fontos látnunk a szolgálat és a bérmunka különbségét, hogy jobban érvényre tudjuk juttatni a szolgálat- elemeket.

— Fogalomzavar: a megélhetés szintje = 8 óra munka? Ne legyen „a munka kizárólagos” vagy „öncél”, „a bíróság határtalan”, „a pozíció hűtlenség”; ne legyünk „anyagiasak”, se „karrieristák”, „ne túlórázzunk”, ne „egész nap” dolgozzunk, hanem „csak a megélhetésünkért”, legyen „korlát a 8 óra” ...— olvashatjuk. Nem kellene inkább a bérmunkának a hivatásunkból fakadó mértékét megkeresni? Döntően más a mértéke a társadalmi szokások szintjének és más a hivatásos keresztények megélhetési szintjének.

— Idealizálás: a munka terméke „szere- tet-üzenet a másik embernek”? Egyértelműen „szeretet-üzenet” egy tv-készülék, amely az esetek többségében „kábfűtőszert az otthon közepén” (Mérleg 1980. 3. sz.)? Vagy egy üveg bor, amely „megvidámítja az ember szívét” (Zsolt 104,15), de legnagyobb- részt az ember borzalmas szétrombolására szolgál? Lehet egyszerűen csak „bonum praktikum létrehozás”-nak tekinteni az em- beri munkát? A munka valósága nem változik meg attól, ha ilyen szép fogalmakat használunk rá; csak ha élesen megkülönböztet- jük benne a jót és a rosszat.

— Esztétizálás: formatervezett atom- bomba? „A munka eredménye, az Erzsébet híd fve, az autópálya, a Budapest szálló — szép.” Ez kétségtelen (bár pl. a budai he-

gyekbe tervezett autópálya- gyűri szépségé- ről bizonyára mindannyiunknak más a véle- ményünk). De a szépség sem feledtetheti a lényegesebb kérdést: mire való, miért kellett ennyi és kiket szolgál mindez?

Ha Sfk Sándor Acélembere elgondol- kodna, hogy mire megy az energia az általa hordozott vezetékben, ha átlátná, hogy ezzel működtetik a villamosszéket is, ezzel vetítik a lélekromboló filmeket is, ezt paza-

Ha az Acélembere elgondolkodna...

rolják a nemtörődömségből égvé hagyott lámpák millióiban is, ezzel működteti az át- lag fogyasztó az Istentől messze sodró ké- nyelmét biztosító sok gép- rabszolgáját is, et- től csillog- villog a sok gazdag és „nagy” em- ber botrányos reprezentáció- élete is,

s ha átlátná, hogy ugyanakkor a nyomor- gó városperemek körül száz kilométeres körzetben kipusztulnak az erdők és még a napon szárított trágyát is eltűzelik (a talaj meg tönkremegy), mert a nyomor valójában energiahiány is,

s ha átlátná, hogy nincs hatalmában a vezetéseket oda irányítani, ahol valóban szükség lenne az energiára —,

akkor talán kiszakítaná magát a csillogó vezetékek szemet gyönyörködtető vonalá- ból és elmenne az emberekhez, hogy em- berségre rázza föl őket (amire valószínűleg nagyobb esélye lenne azokban az otthonok- ban, ahol csillár helyett gyertyafény, porszívó helyett seprű van), vagy elmenne a szegé- nyekhez, akiknek még ócskavasként is na- gyobb hasznukra lenne talán, mint a csillogó vezetékek büszke hordozójaként.

— A kispolgári szokásrend = keresztény morál? „A munka a transzcendens törekvé- seink szilárd alapja” — olvashatjuk. Ez na- gyon félreérthető. Vajon ha a Zebedeus fi- úk így gondolkodtak volna, otthagyták volna a hálót? Ha Jézus ma jönne, csak a csavar- gók követnék?

„A lógós nem méltó az Isten Országára.” Akkor se, ha a hadiiparban dolgozik, vagy a környezetet életveszélyesen mérgező vegy- gyárban? Jobb lett volna, ha Einstein vagy Hamvas Béla nem írogat suttymban, füze- tét az fróasztala alá ill. a raktári fiókba rej- tve?

„Elismerésre méltó teljesítményt kell nyújtjanunk”? Ismét nagyon félreérthető. Kinek az elismerését kell elérnünk és mivel? Semmi nem- keresztényit nem tehetünk azért, hogy a nem- keresztények elismerését elnyerjük, hogy tanúságtételünket jobban elfogadják! „Ne hasonuljatok a világhoz!” (Róm 1,12) A világ értékrejndje a munka területén is sokszor ortz: elismerik például az élsportolók legtöbbnyire haszontalan tel- jesítményét, irigylik a törtetőket és a pozíci- ójuk segítségével harácsolókat; de Miche- langelót kinevetik vagy kirúgással fenyege- tik, ha a széklábfaragó műhelyben Mózes arcáról elmélkedik, hogy szobra az embere- ket Isten bölcsességének vágyára indítsa.

— Kinek használunk valójában a mun-

„Munkádon más keres!”

kánkkal? „Ne légy szeles! Munkádon más keres!” — idézi József Attilát (éppen a sokat

idézett „Dolgozni csak pontosan, szépen...” sorokat megelőző mondat ez!) az egyik elmélkedés. De ezt az idézetet csupán a „megnem-szűnő robot”-tól való óvásra használja fel. Mintha a mértékletes, 8 órát dolgozó polgár ment maradhatna a bér munka világában rejlő igazságtalanságtól...

— A kedv és az ambíció a bér munka területéről táplálkozik? Igaz, hogy fontos, hogy „örömmel tudjunk dolgozni”, s a pályaválasztásban ez jelentős szempont. De talán föl is lehet ébreszteni a kedvet aziránt, amit hivatásnak érzünk. „Az legyen az örömem, hogy szolgálhatok” — imádkozzuk a Hűségimában.

Az is igaz, hogy „ha az ambíció a bér munka területén elhal, az egész jellemünket károsítja”. De az ambíció aligha a bér munka területéről árad szét az ember életére. „Csak egy a szükség” (Lk 10,41), s ha ebben az egyben, a hivatásunkban ambíciózusak vagyunk, az biztosan szétszaggatja az egész életünket. Ha pedig nem tudja besugározni a bér munkánkat is, akkor addig hajt, amíg megfelelő állást nem találunk, mert nem tűri el, hogy életünk egy nem jelentéktelen részét értelmetlenül töltsük. Vigyázzunk, nehogy Országbeli kudarcainkat próbáljuk kompenzálni a szakmai sikerek keresésével.

— Fogalomzavar: talentumok = szakmai képességek? A „talentumok kamatoztatása” = bér munka? Jézusnak nem volt tehetősége tudományos, gazdasági vagy művészi alkotáshoz? A tehetség általános, csíraszertű képesség, azon a területen bontakozik ki, ahová az ember az energiáit hosszú időn át koncentrálni: a hivatásba.

— Idealizálás: „az állapotbeli kötelesség: már szeretet”? Mindegy, hogy ki teszi kötelességemmé, ki a munkaadóm, milyen állapotot választottam magamnak? Még ha belékényszerültem egy állapotba, akkor se tehetem gondolkodás nélkül a vele járó kötelességeket („parancsra tettem”).

— Fogalomzavar: igazságosság = 8 óra munka? „Amennyit elveszünk a társadalom közös kosarából, annyit bele is kell tennünk” — ez igaz. De ha keveset veszünk ki, akkor keveset is kell beletennünk, nem 8 órát. „Öt iga ökröt vettem, megyek kipróbálni. Az urad bizonyára nem akarja, hogy rablással vagy csalással szerezzem meg azt az életszínvonalat, amit most majd az ezzel az öt iga

Az öt iga ökrrel biztosítható életszínvonalról pedig nem mondom le holmi lakoma-meghívások miatt.

Ökrrel végzett szorgos munkám biztosít számomra. Erről az életszínvonalról pedig nem mondom le holmi lakoma-meghívások miatt. Kérlek, ments ki.” (Lk 14,19 kiegészítve) Miellesleg, nagyon éberem gondoskodnak mások arról, nehogy többet vehessünk ki a közös kosárból, mint amennyit beletettünk. Ha örökölt kiváltságainkat „elherdáljuk” a szegényekkel való szolidaritásban és magunk nem folyadunk az erőszak különféle rafinált formáihoz, biztos, hogy csak kevesebbet fogunk tudni kivenni.

Mi hát a bér munka szerepe az egész életet átfogó keresztény hivatásban?

II.) A realitások

4) Alapfogalmak

4.1. A két termelési rendszer

„Egyes termelési rendszer”-nek (1. trsz.) mondjuk a *fizetőképes kereslet és a bér munkaerő egymásratalálását bonyolult, világméretű szervezetét. Ez az, amit a hétköznapi beszédben munkának mondunk. A fogalomzavar elkerülése érdekében a továbbiakban bér munkaként emlegetjük.*

A „kettes termelési rendszer”-ben (2. trsz.) pedig a *fizetőképtelen emberi rászorultság találkozik a szolgálatakkészítéssel. Ez a tevékenység a szolgálat.*

Miért fontos ez a megkülönböztetés? Az első a természetes önfenntartásunk, a társa-

1. trsz. *Bér munka: fizetőképes kereslet és bér munkaerő találkozása.*

2. trsz. *Szolgálat: fizetőképtelen emberi rászorultság találkozik szolgálatakkészítéssel.*

dalomban kialakult munkamegosztásnak megfelelő (elvileg igazságos) adak-kapok. A második viszont egyoldalú adak. Fontos a megkülönböztetésük, mert hajlamosak vagyunk a becsületes bér munkánk alapján kereszténynek hinni magunkat, Isten viszont nem elégszik meg a bér munkával, hanem elsősorban szolgálatra hív:

„Amikor ebédet vagy vacsorát adsz, ne hívd meg barátaidat, sem testvéreidet, sem rokonaidat, sem jó módú szomszédaidat, nehogy visszahívjanak és viszonzózzák ne-

Ne a fizetőképeseket hívd!

Boldog leszel, mert nem tudják neked viszonzni!

ked. Ha vendégséget rendezel, hívd meg a szegényeket, bénákat, sántákat, vakokat. S boldog leszel, mert nem tudják neked viszonzni. De az igazak feltámadásakor megkapod jutalmadat!” (Lk 14,12-14)

Bizonyos feltételek megléte esetén szolgálat lehet a bér munkaidőben, bér munkahelyen végzett tevékenység is. A „fizetőképtelen” igény ugyanis nemcsak azt jelentheti, hogy nincs elég pénze rá az igénylőnek, hanem azt is, hogy az igény olyan természetű, hogy nem lehet pénzzel megfizetni (pl. a beteg a pénzével csak a gondoskodás külső megnyilvánulásait tudja kiváltani, az ápolónő őszinte, belülről fakadó szeretetét igényelve a beteg „fizetőképtelen”).

Tehát a 2. trsz. megjelenhet az 1. trsz. munkahelyein és munkaidejében is, ha a bér munka által kielégítendő igény egyrészt emberi (ennek jelentését lásd alább), másrészt pénzzel megfizethetetlen természetű. Amikor a dolgozó beleviszi a bér munkájába ezt a megfizethetetlen természetű többletet, amely nélkül nem lenne kevesebb a fizetése és amely nélkül nem lenne megoldva a feladata, akkor a bér munkahelyén és bér munkaidejében részben szolgálatot végez.

4.2. A szükségletek hierarchiája.

Mit jelent az előbbi meghatározásokban az „emberi igény”, ami szemben áll a „fogyasztói igényekkel”? Nyilvánvalóan nem eléghetünk ki a munkánkkal bármiféle igényt: nem vállalhatunk el bérgyilkosságot, sem felesleges luxus feladatokat.

A szakirodalom többféle szükséglet-hierarchiát ismer. Én most itt a legegyszerűbbet, a Jézustól tanultat használom, amely két fő csoportba osztja az emberi igényeket, a „bioso” és a „dzóé” (mindkét görög szó életet jelent) éltetéséhez szükséges dolgokra: az ember „kenyérrel” és „Isten Igéjével” él, azaz múltó és örök értékekre van szüksége.

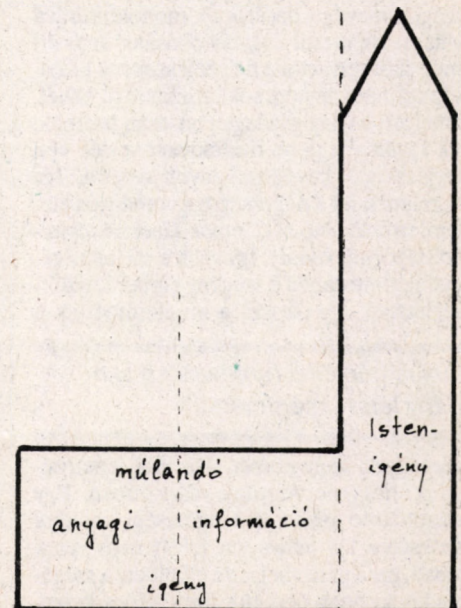
Fontos az összefüggés a két igénycsoport között. Jézus nagyon fontosnak tartja és a lelkünkre köti a másik ember éhezésének, ruhátlanságának és hajléktalanságának megoldását, s ugyanakkor a gazdagságot az Istentől (statisztikai szükségességgel) eltávolító erőnek tartja. A mulandó értékek szempontjából tehát az ember lehet nyomorgó, szegény és gazdag; s az embernek helyes igénye, hogy ne nyomorogjon, de nem helyes igénye az, hogy ne legyen szegény. A tisztes szegénységet meghaladó igények ugyanis a másik igénycsoportnak, az örök

Emberi igény: a mulandóknak szegénység, Istenben gazdagság.

értékeknek, az Istenben való gazdagságnak, az ember boldogságának ellenére vannak.

Emberi igénynek nevezzük hát a mulandóknak való szegénység és mellette az Istenben való mérhetetlen gazdagság igényegyesítését.

Ezt jelképezi az 1. ábra. A két igénycsoportot a függőleges szaggatott vonal választja el. A szaggatott vonal jobb oldalán levő oszlop (a „templomtorony”, ha az ábrát egy templom körvonalához hasonlítjuk) nyílszerű csúcsban végződik, jelezve, hogy az Isten képére teremtett, ép, emberi ember igénye Istenre végtelenül nagy. A szaggatott vonal bal oldalán levő mulandó értékeket további két alcsoportra bontottuk a pontozott vonallal: anyagi és információs kincsek iránti

1. ábra: Az ember helyes igényei

igényekre. Ez a két részre osztott fekvő téglalap (a „templomépület”) azt jelképezi, hogy az emberi ember anyagi és információ-igényei korlátosak, csak alapként szolgálnak az Istenben való végtelen kibontakozáshoz. Ennek megfelelően fogyasztói igénynek nevezzük a tisztas szegénységet meghaladó anyagi és információigényeket, a jólét igényét.

Fogyasztói igény: tisztas szegénységen túli anyagi és információ igény.

nyét, amely szükségképp magával hozza az Isten-igény sorvadását, mert aki az anyagi javakat szereti-becsüli, az megveti-gyűlöli az Isten (vö. Lk 16,13).

A 2. trsz. meghatározásánál használt „emberi” jelzőt a most kifejtett értelemben használom ott, szembeállítva a fogyasztói

Esztelen aki vagyont halmoz fel. Inkább Istenben gazdagodnék.

5) Az 1. trsz. problémái

5.1. Éhezés és dözsölés

A szegények éhsége nem fizetőképes kereslet, nem is vonz bérmunkaerőt. A mezőgazdaság részesedése a teljes termelési értékéből 1950 és 1970 között 38-39 %-ról 19-20 %-ra csökkent mind a kapitalista, mind a szocialista fejlett országokban (Simai Mihály: *A harmadik évezred felé*). A gazdagok már nem bírnak többet enni, így a bérmunkaerő átcsoportosul olyan területekre, ahol a pénz (azaz a gazdagok igénye) megjelenik, pl. a repülőgépiparban. Hiszen ha a gazdag fizet az utaztatásért, a szegény meg nem tud fizetni a kenyérért, akkor világos, hogy a repülőgépipar a fontosabb, tehát az fejlődik. Még pregnánsabb példa a fejletlen országok mezőgazdaságának monokultúrává válása. Az ottani nagybirtokosnak nem éri meg rizst termelni a helybeli szegény lakosság számára, hanem sokkal inkább pl. kávé, amelyért a világ gazdagjai busásan fizetnek. Pl. Jáván a legjobb rizsföldeket vették el a terjeszkedő kávéültetvények céljára. Így bomlanak fel a népszerű hagyományos élelemtermelő alapjai (Csupor Tibor: *A táplálkozás paradoxonai*). Így válik a mi luxusigényünk fontosabbá a szegény ember létszükségleténél. Így okozza a mi életmódunk a

Luxusigényünk fontosabb a szegény létszükségleténél?

szegények szenvedését. De van lehetőségünk, hogy ne vegyünk részt ebben. Egy szemléltető példa: (az egészségi okokból szükséges kis hányadon felül) nem venni kávé, ezt a pénzt helyette elküldeni a szegényeknek, hogy éhségük fizetőképes keresletté válhasson. Általánosítva: adni, erőfor-

rásainkat az 1. helyett a 2. trsz.-be bevetni.

Az 1. trsz. más területeire is érvényes, hogy a gazdagok fogyasztói igényei a meghatározóak, s nem a szegények életszükségletei. Pl. a tudományos kutatások is a gazdagok érdekeit szolgálják, a szegényeket pedig még kiszolgáltatottabbakká teszik. „Mivel a kutatómunka túlnyomó részét a fejlett országokban végzik, s azok kormányai, alapítványai, egyetemei és iparvállalatai finanszírozzák, valóban képtelenség lenne feltételezni, hogy kutatási és fejlesztési erőfeszítéseiket nem saját érdekeiknek megfelelően irányítják... A fejlett országok

A tudomány fejlődése is a gazdagokat teszi még erősebbé.

műszaki haladása idézi elő nagy részben a fejletlen országok egyre romló kereskedelmi helyzetét.” (Gunnar Myrdal: *Korunk kihívása a világszegénység*) Mítosz, hogy a tudomány fejlődése majd megoldja a világyomort. Csak a gazdagokat teszi még erősebbé. Myrdal megvilágításában az is nyilvánvaló, hogy nem elég nem megvenni a szegény országok monokultúrák termékeit, ez önmagában még hátrányosabb helyzetbe hozhatja őket. A 2. trsz. segít valóságosan, s a fogyasztás bojkottja ehhez biztosít erőforrásokat.

Még egy hazai példa: mialatt sokan alapvető lakásgondokkal küszködnek, addig a pénzesek számára villámgyorsan és luxuskiteljesen készülnek nyaralók és középületek (Kozma Ferenc: *Jólét szocialista módon*).

Az információs kincsek területén „zaj”-nak nevezzük az olyan információkat, amelyek valójában nem szükségesek annak, aki kapja őket. Ezek az „informatikai zajok” azért károsak, mert kiszorítanak vagy észrevétlenül jelentéktelenséget valóban szükséges információkat, telítik az ember agyát „gipszkásával”. Gondoljunk arra, mennyi mindent tudunk a világ más tájainak „nagy”-politikájáról, miközben nem kapunk tájékoztatást például saját városunk környezetvédelmi vagy városfejlesztési problémáiról és az „illetékek” ezekről folyó vitáiról. Mennyi műszaki, gazdasági könyvet tanulnak meg az emberek a főisko-

Az 1. trsz.-ben a gazdagok (fogyasztói) igényei a meghatározók, s nem a szegények életszükségletei.

láción (sokszor munka mellett és a család rovására), pedig még nem volt a kezükben gyereknevelési vagy önévelő könyv. Mennyi időt töltenek kábultan a tv információ-áradatában, pedig a házastársi vagy baráti beszélgetés ezerszer többet érne. Az 1. trsz.-ben rengetegen foglalkoznak „zaj”-termeléssel.

Összefoglalva: az 1. trsz.-ben a gazdagok (fogyasztói) igényei a meghatározók, s nem a szegények életszükségletei.

5.2. Rombolás, hazugság

Az 1. trsz. semmiképpen sem nevezhető sommásan hasznos, „építő” munkának, „bonum praktikum” létrehozásának. Hihe-

tetlen nagyságrendben folyik az 1. trsz.-ben a következő három tevékenység:

Rombolás, értelmetlenség: fegyverkezés, hadgyakorlatok; az összemérés érdekével szembenálló csoportérdekek következtében kifizetődő munkává válhat a fúrás, egymás munkájának hátráltatása, a pazarlás, az eladható selejt gyártása, a közös eszközök és erőforrások kíméletlen elhasználása; ellenőrző apparátusok és rendfenntartó szervek munkája, amelyeket az emberek önzése és békéltelensége tart fenn.

Hazugság, káros információk gyártása: a reklám-dömping, a tömegtájékoztató és az oktatás — bizonyos része.

Propaganda: örömhír-ellenes ideológiák. Minek alapján állítottunk fel két csoportot: „Hazugság” és „Propaganda” miben különbözik?

A „Hazugság” szimbolizálja mindazt az informálást (butítást), amely lehetővé teszi a kizsákmányolást. A (vallásos vagy másféle) ideológusok, tömegkommunikációs eszközök, népművelők stb. bonyolult rendszerben kifejlődik a fennálló rend szentesítése, a közgazdasági homály, stb. Pl. a római császár a rabszolgaságot istenektől rendelt intézményként igazol, s a rabszolgákra hálással levő vallási szervezetet támogat.

A propaganda elsősorban nem anyagi érdekből indul. Az előző példában a császár és a vallási szervezet egyaránt haszonélvezője a rabszolgák elnyomott helyzetének. Egy olyan propaganda-gépezetet viszont, amely minden városban szobrot állít a császárnak és az embereket (jutalommal vagy büntetéssel) kényszeríti a szobrot ill. a császárt imádni, a császár nem annyira anyagi érdekből, mint inkább hiúságból, presztízből, a nagyság vágyából s az alattvalók konformizálása céljából tart fenn.

5.3. A jövő kizsákmányolása

A XX. század második felében a gazdag országok termelése és fogyasztása olyan képtelen mértékben nőtt, hogy az már az emberiség jövőjét fenyegeti.

— Visszafordíthatatlanul beszennyezett és szétrombolt,

— pótolhatatlanul kizsigerelt-kiszipolyozott és

— uralhatatlanul-megfékezhetetlenül veszélyes világot hagyunk a gyermekeinkre és unokáinkra.

Szenvedélybeteg civilizációban élünk: esztelen fogyasztásunk érdekében még saját utódaink életfeltételeit is felesszük és

Szenvedélybeteg civilizáció...

tönkretesszük, mint az alkoholista szülők, akik szenvedélyük rabjaként még a kenyérrelvőt is elisszák és gyermekeik éheznek.

(Ezen állítások alátámasztásaképp a tanulmány utalt magyarul is elérhető anyagokra, mert 1980-ban Magyarországon ezek még hihetetlen túlzásnak tünnek. Azóta már sajnos nem hihetetlenek, ezért a részletes utalásokat elhagyjuk. Mindenképp elismerés illeti azon testvéreinket, akik E. F. Schumacher: *Small is beautiful* (A kicsi a szép — most jelent meg magyarul) c. könyvét a közössé-

gekben már 77-ben ismertették, akik Conciliumot, sok értéket lefordítottak, valamint a *Mérleg-et*, melynek 1979-es és 80-as évfolyama többek között ilyen címekkel közölt könyvismertetéseket: *Túléljük-e a jövőt? Civilizációnk újjáteremtésének szükségessége; Világméretű aszketikus kultúra felé tartunk?*)

A jövőkizsákmányolási problémánál nem csupán a fegyverkezés okozta károkról, s nem is csupán a termelés során előforduló gondatlanságok és pazarlás okozta károkról van szó. Hanem arról, hogy az *óriási volumenű, ostoba, bűnös fogyasztói igényeket kiszolgálva a legideálisabb termelés is tönkreteszi a földet.*

„A Föld megadná minden embernek a szükségeseket, de képtelen kielégíteni az igényeiket!” (Gandhi)

5.4. Fizikus és munkás felelősség

Az atombomba ledobása rettenetes erővel dobta felszínre a fizikusok, a tudósok felelősségét: félelmetes tudásukat kinek bocsátják rendelkezésére. Legvilágosabban talán Dürrenmatt A fizikusok c. drámája veti föl a problémát: „*Tudományunk iszonyatossá, kutatásunk veszélyessé, ismereteink halálössá váltak. Nekünk, fizikusoknak, egyetlen lehetőségünk maradt: ... vissza kell vennünk a tudásunkat!*”

De azóta kiszélesedett a felelősség: nemcsak a tudósoknak van felelősségük, hanem minden embernek, aki a maga kis mindennapi munkájával ugyanazt a gazdasági-tu-

Mindenki a maga kis hétköznapi munkájával...

dományos-technikai folyamatot (*szándékosan nem írok fejlődést vagy haladást!*) viszi előre, amelyet a tudósok nagy lépésekkel lendítenek meg. Mert ez a folyamat még békés úton is katasztrófába visz.

„Kérdéssé vált a reneszánszra visszamenő fenntartás nélküli bizalom egy olyan tudományban, amely a természet uraivá és birtokosaivá tesz bennünket. Főleg 1968 után nyilvánvalóvá váltak a természeti forrásokban keletkezett rombolások, az ember elidegenedése és manipulációja, a környezet halált hozó elszennyeződése, és a fejlődésben való vak hit rabszolgává tevő illúziói! Életünknek és történelmünknek többé nem lehet értelmes célja ez a tudományos-technikai-gazdasági növekedés!” (Roger Garaudy: *A „bázis” a marxizmusban és a kereszténységben, Concilium 1975. 4. sz.*)

„Még egyetlen társadalom sem hirdette ily mértékben a maga termelésének fontosságát, s ugyanakkor egyetlen társadalom sem rombolta szét ily mértékben a földgolyó biológiai harmóniáját, zsákmányolta ki a földgolyó ásványi gazdagságát, szennyezte be kontinenseit és tengereit piszokkal és kártékony, megsemmisíthetetlen melléktermékekkel, melyektől az emberiség aligha tud többé megszabadulni.” (Hubert Lepargneur: *Az egyház kritikai funkciója a társadalomtól elrendelt halállal szemben, Concilium 1974. 4. sz.*)

Sajnos a fizikusok döntési szabadsága

csupán csak annyi, hogy szerencsés esetben eldönthetik, melyik hatalmat akarják szolgálni. Hiszen ma már a kutatás olyan eszközöket és beruházásokat, annyi pénzt igényel, hogy azt csak valamely hatalomtól lehet megkapni. Az sem megoldás, ha a fizikus visszaveszi a tudását, hiszen „minden kigondolható előbb-utóbb kigondolnak!” (Dürrenmatt, *Utószó 19. pont*)

A munkások döntési szabadsága még kevesebb. „A bázis az, amely munkája révén gazdagságot teremt, azonban sem a termelés célját, sem a munka megszervezését, sem a jövedelem elosztását nem határozhatja meg” (Roger Garaudy, *ugyanott*).

Mielőtt keresztény hittel megoldást keressünk, nézzük az 1. trsz. negyedik nagy problémáját.

5.5. „Az aratnivaló sok, de a munkás kevés” (Mt 9,37)

Ki foglalkozik az 1. trsz.-ben az emberek Isten-éhségének betöltésével? Hogy erre válaszolhassunk, sorra kell vennünk, hogy az *Isten-igény milyen formákban jelenik meg fizetőképessé keresletként*. Pl. öt ilyen forma:

a) Leiki betegek igénye a lelki egészséget védő-gyógyító szolgáltatásokra (pl. pszichológus).

b) Szorongók igénye örökélet-biztosításra (pl. egyházi adó, szentségkiszolgáltatások ára).

c) Nevelői feladatukban segítséget váró szülők igénye az oktatáson, képességfejlesztésen túlmenő pedagógusra (pl. hitoktatás, jóhírdő tantestületű iskolák keresettsége).

d) Keresztények missziós célú adakozása kvázi fizetőképessé teszi valamely missziós terület (önmagában nem fizetőképessé) Isten-éhségét.

e) Keresztények eltartanak (függetlenítettek) egyes személyeket (pl. papokat) azért, hogy Istenet közvetítsék (?) számukra (homília, szentségek, lelkipozítás, közösségteremtés stb.). A függetlenítés problémáira még visszatérünk.

Nézzük meg azt is, hogy melyek a *nem fizetőképessé Isten-éhségek*.

x) A szegényeké, akiknek kenyérré sincs pénzük.

y) A gazdagoké, akiknek a Mammon az uruk, s nem adják oda akármértékben. Előbb Isten ismeretére ingyen kell segíteni őket (sokszor még így sem kell nekik).

z) A realitáké, akik tudják: ha valaki csak pénzért hajlandó nekik örömhírt hirdetni, akkor ennek mondókája nem sokat ér.

A fizetőképessé Isten-igények a fizetők részéről legnagyobb részben egyáltalán nem komolyak. Csak annyiban törődnek velük az igényükkel, amennyiben zavarja őket a termelésben és fogyasztásban, a maguk Isten-től távol berendezett életében. Nem azt várják a pszichológustól, hogy szeretetre képes emberré tegye őket, hanem hogy az élet-harcban erős és az életet élvezni tudó emberré.

Többnyire akik az egyházi adót megfizetik (az ennek sokszorosát kitevő háztartási-, élet-, casco- stb. biztosítások mellett) mint egy „örökélet-biztosítás” átalánydíját, vagy (a havi lottó mellett) mint egy szerencsésjárték árát (Pascal gondolatának megcsúfolá-

saként, „*hátha mégis van Isten, akkor se járjunk rosszul*”), azok sem azt akarják, hogy Isten legyen az életük ura, csupán a lelkiismeretüket akarják megnyugtatni, az esetleg létező Istent lekenyerezni.

A szülők többsége, akik köztudomásúan szívesen helyettesítik a gyermekkel való személyes törődésük helyett vesznek a gyerekeknek néhány emberórányi nevelő személyességet.

Fizetőképessé igény Istenre?

hitoktatásra küldik (hiszen ha annyira fontosnak tartanak, akkor a maguk számára is igényelnék Istent; s akkor maguk is hitoktatnák a gyermeküket), hanem a személyes törődésük helyett vesznek a gyerekeknek néhány emberórányi nevelő személyességet. Mások azt várják a hitoktatástól, hogy a gyerek, akit önző szülei példájukkal (esetleg nem is tudatosan) önzővé nevelnek, valami erkölcsi ráhatást kapjon, hogy (*amellet, hogy az életharcban kemény fickó maradjon!*) a szüleivel szemben tiszteletűd és öregségükre gondoskodó legyen. Ugyanezt várják a jó pedagógustól is (ha egyáltalán várnak valamit a képességfejlesztésen túl).

A fizetést kapók (pszichológus, pedagógus, pap stb., összefoglaló néven: a nevelők) oldaláról nézve ugyancsak problémás az Isten-igény valóságos szolgálata. Az egyik óriási kísértés az, hogy ne a tényleges lelki fejlődést szolgálják, hanem azt nyújtják az embereknek, amit azok várnak tőlük. Így válik a nevelés pusztá oktatássá, a pszichológia a lelkiismeretűl való megszabadítássá, a plébánia kultuszközponttá, szentség-butikká, a kereszténység politikai és anyagi érdekektől átszótt vallássá.

A fizetést kapó nevelők másik nagy kísértése a képmutatás: megfelelő anyagi ösztönző hatására produkálják ugyan a nevelés külső megnyilvánulásait, de ez nem őszinte, áldozatos szeretetből fakad. Vajon hány pap lelkipasztorkodna áldozatosan, hivatásosan, ha munkáspapként el kellene tartania magát? Izrael nevelőinek, a farizeusoknak népbetegségük volt a képmutatás: úgy tették a dolgukat, ahogy a tekintély és a jövedelem növelése megkívánta, szívesen nagyokat imádkoztak, nyilvánosan alamizsnálkodtak, Mózes tanítószerében pöffeszkedtek, nagy ceremóniákat és reprezentációkat rendeztek és a néppel busásan megfizették a hókuszpókuszaikat.

Összefoglalva, akiknek az 1. trsz. (elville) azért ad fizetést, hogy az emberek Isten (ill. nem Isten-hívó fogalmazásban: a szeretet, az emberiség-szélességű közösségi lét)

Amitől kevesbedne a fizetésük...

felé emeljék, azok elé nagy erővel odaállítja

— az őket fizető „páciensek” elvárásait;

— az őket fizető hatalom elvárásait;

— a képmutatás kísértését.

Hányan tudják így a foglalkozásukat átíratni hivatással? Hivatással, ami nélkül nem lenne kevesebb a fizetésük, sőt, amitől határozottan kevesbedne a fizetésük és még más szankciók és zaklatások is érnék őket.

Hány missziós vállalta, hogy az őt fizető gyarmatosítókra is alkalmazza az evangéliumot, s ezért esetleg eretneknek nyilvánítsák

és megöljék? S hányat avattak ilyesmért szentté, vagy akár csak boldoggá? S érvényesülni kívánó templomi közönségének hány pap meri elmondani Jézus tanításának lényegét (ha egyáltalán Jézus indította arra, hogy ezt a lényegét megkeresse), ha nem akar az őt eltartók szemében olyan „jelle válni, amelynek ellenemondanak”? (Egy brazíliai misszionárius mondta el: A gazdag templombajárók fel vannak háborodva, hogy merészel a pap szociális és politikai kérdésekbe beleszólni! Nem fizetnek egyházi adót, mondván: „majd jönnek még hozzánk ezek a lázító papok, ha fölkapik az álluk, s fogadkoznak, hogy jók lesznek, csak fizessünk ismét!”) (Egy hazai eset: „Plébános úr, miért nem vesz már egy kocsi magának? Ne hozzon már szegyenbe bennünket. Ha akarja, csak szóljon, veszünk mi magának!”) Melyik pap vállalja, hogy öltözködésével, étkezésével, lakberendezésével, kerékpárral, vonattal, busszal közlekedésével nyugtalanítja az őt eltartók lelkiismeretét? Mert a „ne hozzon már szegyenbe” ezt jelenti magyarul: „Ne nyugtalanítsa

Hadd hihessük: ez tetszik Istennek!

már a lelkiismeretünket! Éljen maga is jó módban, hadd hihessük, hogy ez tetszik az Istennek!”

A d) és e) esetben még egy további probléma is erősen nehezíti, hogy hamisítatlan kereszténységet adjanak tovább azok, akik ezt fizetésért teszik. A kereszténység egyik lényegi vonása az, hogy mindannyian viszonzást nem várva szolgáljuk a rászorulókat (2. trsz.) De hogyan taníthat egy fizetett vezető a viszonzást nem váró szolgálatra? Ha megkér valakit egy feladatra, az illető azt gondol-

Hogyan nevelhet fizetett vezető viszonzást nem váró szolgálatra?

hatja magában: „Majd csinálom, ha engem is megfizetnek érte!” Hogy oszthatná szét egy pap a feladatokat és a felelősséget a bázison, ha a bázis azt gondolja: „Talán azért fizetjük őt, hogy velünk csináltassa meg a feladatokat?” Ha egy pap megpróbálja a híveket nagykorú, hivatásos keresztényekké, „szent papsággá” (1Pét 2,5) nevelni, alapvető akadályként fogja megtapasztalni a maga függetlenítségét. De ki az, aki anyagi kiváltságairól lemond?

Mindennel azt a megállapítást szándékozta alátámasztani, hogy az 1. trsz-en belül, tehát fizetőképes kereslet által vonzott bér-munkaerővel szolgálni az emberek Isten-igényét és építeni a Krisztustól ránk bízott Országot — felette problematikus dolog.

5.6. Nem-intézményes függetlenítés

Mintegy kitérőként, röviden vázolni szeretném, hogy bizonyos körülmények között a függetlenítés problémái kivédhetőek. Három feltétel látszik:

— Akit fizetnek, az mindenképp függ az őt eltartók elvárásaitól. Tehát csak olyantól szabad fizetést elfogadni, akinek céljaival teljesen azonosulhat az ember. Nem tarthatja el a „hívó” nép a papot, mert a papnak pontosan az a hivatása, hogy a templomába

járók céljait megtisztítsa, Isten felé fordítsa (megtérés). De eltarthatja a papot pl. egy papi csoport, melynek tagjai felváltva pénzt keresnek, vagy a kisközösség, amelybe tartozik (amelyet nem ő vezet).

— Hogy a képmutatás veszélye a minimálisra csökkenjen, kell, hogy az őt eltartók jól ismerjék, s nap mint nap a jó úton segítsék elismeréssel és feddéssel. Ez ismét csak a kisközösségi méretekben lehetséges.

— Nem szabad, hogy a fizetés az ő nevelői munkájának ellenértéke legyen, hanem a viszonzást nem váró szolgálatot lehetővé tevő megélhetés-biztosítás. Ebből két szabály következik: 1) Aki „jobban dolgozik”, a közösségtől nem kaphat ezért több pénzt. (A stólapénz a szolgáltatások számától függ, ez nem a minőségi munkában tesz érdekeltté.) 2) A „fizetés” nem lehet semmivel sem több, mint amennyi a pap (vagy világi esetén a család) tisztas szegénységben való megélhetéséhez feltétlenül szükséges. Ez a két szabály — evilági közgazdász szemmel nézve — látszólag a jobb szolgálat iránti teljes érdektelenséget eredményezi. De fentebb láttuk, hogy a pénz húzóerejére hiába is számítnak ezen a téren. Akiben nincs Lelkesedés, az úgysem tudja az Országot építe-

Az erkölcsökről lehet felismerni a prófétát és a hamis prófétát.

ni. A hivatásos keresztény teljes szívvel-Lélekkel végzi szolgálatát, akár a munkája mellett, akár egy biztosított megélhetés mellett. A „nyugdíjas állásban semmittevés” ellen (ami a mai függetlenítés mellett nem ritka), elég biztosíték az, hogy a kisközösség nyomban nem fogja őt eltartani, amint a függetlenítés nyomos indoka megszűnik.

A Didachéból, ebből az őskeresztény tanításból illusztrálnám a nem-intézményesített függetlenítés jellemzőit:

„Nem mindenki próféta, aki lélekben szól, csak akkor, ha erkölcsi ugyanazok, mint az Úréi. Az erkölcsökről lehet felismerni a prófétát és a hamis prófétát ... Aki az igazságot tanítja, de nem cselekszi azt, amit tanít, hamis próféta.” (XI. 8,10)

„Minden apostolt, aki hozzátok érkezik, úgy fogadjátok, mint az Urat magát! De egy napnál tovább ne maradjon! Ha esetleg szükséges, maradjon még egy napot; ha azonban már három napig marad, akkor hamis próféta.”

Ha pénzt kér, hamis próféta.

féta. Amikor az apostol elmegy tőletek, ne vigyen magával mást, csak kenyeret, addigra valót, amíg szállást talál. Ha pénzt kérne, hamis próféta!” (XI. 4,5,6)

„Mindenkét fogadjatok be, aki az Úr nevében érkezik, próbára téve majd megismeritek, hiszen képesek vagytok a jobb és a bal különönböztetésére.” (XII. 1)

„Kézféltéssel válasszatok magatoknak az Úrhoz méltó püspököket és diakónusokat, szelíd, nem pénzéhes, igazmondó s kipróbált férfiakat, ők látják el ugyanis nektek a tanítók

Válasszatok méltó püspököket!

és próféták szolgálatát.” (XV. 1)

„Minden igaz próféta, aki le akar telepedni

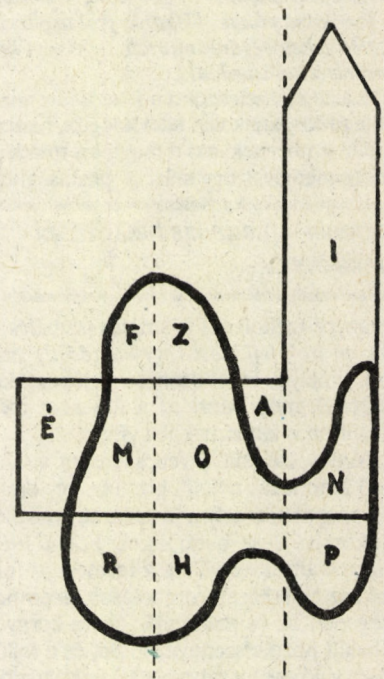
nálatok, megérdemli kenyereit. Hasonlóképpen az igaz tanító is, mint a munkás, megérdemli kenyereit. A csűr, a présház, juhaid és marháid, terményeid zsenyéjét vedd, és add a zsenyéjét a prófétáknak. Ha nincs közöttetek próféta, akkor a szegényeknek adjátok.” (XI-II. 1,2,3,4)

5.7. Az 1. trsz. összefoglalása

A 1. trsz-t úgy jellemezzük, hogy rárajzoljuk az 1. ábrára, az ember helyes igényének rajzára mint alaphálózatra. A 2. ábrán a vastag görbe vonallal körülzárt terület jelzi az 1. trsz. által kielégített igényeket.

Az ember helyes anyagi igényeit részben kielégíti (M: Megélhetés), részben nem (É: Éhezés). Az ember helyes információigényeit részben kielégíti (O: Oktatás), részben nem (A: Analfabétizmus). Ezzel szemben kielégít fogyasztói igényeket anyagi téren is (F: anyagiak Fogyasztása), információ téren is (Z: informatikai Zaj).

Ezek a kifejezések, mint Éhezés vagy Analfabétizmus, szimbolikusak, tágabb értelműek. Pl. az Analfabétizmus nem csupán az írás-olvasás tudásának hiányát jelzi, hanem annak a (kulturális körként változó) tudásanyagának a hiányát, ami az emberhez

2. ábra: Az egyes termelési rendszer

méltó élethez szükséges.

Az É, M, O, A, F, Z területek ilyen fölrajzolását az 5.1. pont indokolja.

A vízszintes tengely alá nyúlik (ez azt jelképezi, hogy kimondottan negatív) az R (Rombolás), a H (Hazugság), és a P (Propaganda) terület, amely tevékenységek tehát az anyagi, információs és Isten iránti igényeknek nem kielégítői, hanem tönkretévői. Ezekről az 5.2. pont szól.

Végül az N terület (Nevelés) jelzi az 1. trsz. választ az 5.5. pontban felsorolt a,b,c,d,e formájú fizetőképes Isten-igényekre. Az I (Isten-éhség) terület pedig az ugyanott x, y, z pontokban említett nem-fizetőképes Isten-igényt jelképezi.

Az N és a P területek csak külsőlegesen

tartoznak az 1. trsz-be. A függőleges szagatott vonaltól jobbra ugyanis a pénznek nincs igazi ereje, csak külső megnyilvánulásokat vált ki. A P területen az emberek ugyan részt vesznek pl. a császárimádat ünnepeiben, de mindez gyakran csak külsőség, érdekből vagy félelemből fakadó képzet. Az N területre vonatkozóan ezt az 5.5. pont fejt ki. A pénz által létrehozott császárimádat vagy szentség-szolgáltató üzem egyaránt erőtlén és formális. Az N területet tartalommal, erővel, őszinteséggel csak a viszonzást nem váró szolgálatkészség (jószág, elkötelezettség, Lelkes-edés), azaz a 2. trsz. képes megtölteni (az I területtel együtt). A P területet pedig valamiféle harmadik termelési rendszer (3. trsz.) képes megtölteni tartalommal, amelyben a gonoszság, a rombolás szándéka keresi az ember gyenge pontjait. Tehát a Kígyó alma-akciója is általánosítható valamiféle termelési rendszerré, de ezzel a 3. trsz-rel ebben a tanulmányban nem foglalkozunk.

6) A problémák gyökerei

6.1. Nincs hatalmi megoldás

„Öt ember ki tudja termelni ezer ember kenyereit. Egyetlen szakmunkás el tud látni kétszázötven embert pamutárúval, háromszázat gyapjűszövettel, ezret cipővel. Ilyen körülmények között azt kellene hinnünk, hogy a mai kor embere összehasonlíthatatlanul jobban és gondtalanabban él, mint ősei. S ezzel szemben mit látunk?...” (Ezek a háború előtti arányok azóta sokszorosan megnöttek a technika fejlődése következtében. Ugyanakkor a nyomorúság még sokkal borzalmasabb lett, mint amit Jack London a százdaleji Amerikáról ír.)

„Rendelkezésre áll minden, csak megfelelő vezetés kell hozzá... Ki a hibás? A tőkésosztály, mely mindig gazdasági szakértelmével és szervezőképességével kérkedik. Gazdasági életünk diktátorai nemcsak önzően gazdálkodnak, hanem bünhős léhasággal is!”... „Bebizonyították, hogy a társadalom vezetését nem lehet önzőkre bízni. Hát majd kivesszük a kezükből!” (Jack London: *A Vaspatá* — 1944)

Eltekintve most attól, hogy a megvalósult forradalmak alapjaként szolgáló emberkép jelentősen különbözik az 1. ábrán megrajzolt jézusi emberképtől, az igazságosság megvalósításának hatalmi módját alapjában kérdőjelezi meg Jézus tette: „nem lehet Istennek is és a Mammonnak is szolgálni”. Mert a hatalmi megoldásnak sincs más eszköze a maga céljainak megvalósítására, mint a pénz és a hatalom, de ezek nem állíthatók a maguk belső törvényszerűségeitől eltérő célok szolgálatába. Épp ellenkezőleg, a pénz és a hatalom kísérti óriási erővel a maga szolgálatába azokat, akik eszközül választják ezeket.

6.2. Szakadék erő és erkölcs közt

„Hadd emlékeztessenek az emberiség történelmének egyik állandó szabályára, amely a szellemi értékek és az anyagi-gazdasági értékek viszonyára vonatkozik. Ebben a viszonyban a szellemi értékek kiemelkedően

elsődlegesekek... Ez az elsődlegesség az igazságos béke alapja... és ez biztosítja, hogy az anyagi-technikai civilizációs fejlődés annak szolgálatában álljon, ami az embert alkotja.

...Az utóbbi száz évben ez a civilizáció minden eddiginél nagyobb mértékben elősegítette az anyagi javak fejlődését. Ugyanakkor viszont elősegítette sok olyan magatartás kialakulását, amelyekben az emberek fogékonysága csökken az emberi lét lelki dimenziója iránt. Ez olyan tételek eredménye, amelyek az emberi élet értelmét leszűkítik főleg az anyagi-gazdasági tényezőkre, a termelés, a piac, a fogyasztás, a felhalmozás és az ezeket szabályozni próbáló bürokrácia követelményeire.” (II. János Pál pápa)

A problémák gyökere tehát az, hogy az ember tudományos-gazdasági téren óriási erők birtokában van, de az erkölcsi fejlődés messze elmaradt attól a szinttől, amely ezen erők helyes felhasználásához szükséges lenne. A tudományos-gazdasági fejlettség és az erkölcsi-emberi fejlettség közötti szakadék rettenetes kockázatokat rejt magában. A civilizáció fejlődése sürgetően követeli az erkölcsi fejlődést. De vajon miért nem növekszik az ember az emberiségben?

6.3. A hiányzó hős

A világ termelési rendszere, az 1. trsz. egy eltorzult igényű embertípust szolgál ki és ilyenén alakítja az új nemzedékeket is. Ugyanakkor ez eltorzult ember a maga torz igényeivel-keresletével fenntartja, még torzabbá „fejleszti” az 1. trsz-t. A torz világ újratermeli a torz embert, a torz ember újratermeli a torz világot.

Sokan felismerik, hogy a problémák gyökere a szakadék az erők és az erkölcsiség között. Természetes következtetés például, hogy ha riasztóan züllik az ifjúság, akkor növelni kell a világnézeti és nevelési célú tantárgyak óraszámát. Ez azonban nem hoz megoldást. Nemcsak azért, mert gyökereiben hamis világnézetek nem képesek egészes lelkű embereket nevelni, hanem azért is, mert maga a kereszténység sem tudta ezt elérni ott, ahol hatalmi ideológiává vált. Az 1. trsz-en belül maradvány csak igen kevés lehet a lelki, közösségi, szeretet-dimenzióban növelni az emberiséget (vö. 5.5. pont).

S ha az N területen dolgozókra ez a „kevés” érvényes, akkor vajon mennyire szolgálja ezt a szeretetben-növekedést a termelő-fogyasztó ember, akinek nincs módja, ideje, ereje felfedezni, átgondolni, elmondani az Igazságot, akinek egyénisége nem példakép, élete nem vonzó? (Hiszen az értékek átvétele legnagyobbbrészt azonosulással, a személyiség nagyszerűségének vonzása által történik!) Az 1. trsz-ben eltorzuló ember nemhogy másokat fel tudna emelni, de maga is elveszti (meg sem találja) Istent, nincsenek mély barátságai (csak haverjai és munkatársai), elrontja a házasságát (vagy nem is képes egy jó házasságot létrehozni), elneveli a gyerekeit, szellemi élete kiürösedik (szakbarbárság), érzelmileg boldogtalan vagy érzéketlen.

A 2. ábrából láthatóan csak növeljük az erők és az erkölcsiség közötti szakadékot, amíg az 1. trsz-en belül maradunk. Márpedig „a katolikus egyház és az egész kereszténység éppen e szakadék megszüntetésében látja sajátos feladatát” (II. János Pál, *uoitt*). Ki kell tehát fejlesztenünk magunk között is a 2. trsz-t, amely hatékonyan tudja

szolgálni az Éhezés, Analfabétizmus és Isten-Éhség kielégítését. A keresztényeknek kezükben van a titok, a megoldás: Mesterünk szolgálatát kell folytatnunk, amit ránk bízott, hogy az embereknek „életük legyen és bőségben legyen” (Jn 10,10).

Miért van hát annyi nyomorúság békében és háborúban egyaránt? Azért, mert néhány hős és szent kivételével a keresztények már jó ideje nem ismerik fel sajátos hivatásukat, hanem hivatásszerű buzgalommal dolgoznak az 1. trsz-ben. Ma is, „olyan órában, amikor a tudósok között a legvilágosabb

Az 1. trsz-en belül maradvány csak növeljük a szakadékot...

A keresztények nem ismerik föl...

A keresztények nem ismerik föl...

komponyák komoly meggondolásokat tesznek közzé a jelenkori technikai 'haladás' szakadékaikról és zsákutcáikról, a katolikusok nagy kórusa megelégszik azzal, hogy újrakismitelgeti (a Chardin mondatait felhasználó differenciálatlan munka-és haladás-szentesítő mítosz) és — a szerző beszárása) a Gaudium et spes világgal való kibékülésének idillikus verzióját! ... Az egyháztól, mint a történelem eszkatologikus dimenziójának őrzőjétől nagyobb előrelátóképességet és jövő-érzékenységet várnánk el!” (H. Lapargnaur)

Ennek a tragikus vakságnak s annak, hogy a keresztényeken kívűl is igen kevesen ismerik fel a világ meggyógyításának igazi módját, talán legjelentősebb oka az, hogy amint *Krisztus is fizetés nélküli vándorantóként, szegénységben, megvetés és üldözések közepette munkálta a világ üdvösségét, ugyanúgy a keresztényként ill. anonim mó-*

Amint Jézus szegény vándorként...

don az Ó nyomában a világot gyógyítók (a 2. trsz-ben munkálkodók) sorsa is hasonló.

Hankiss Elemér a Társadalmi csapdák c. könyvében olyan „csapdák” sorozatát írja le, ahol az egyének önzése miatt mindenki nagyon rosszul jár, mégis „megéri” az egyéneknek önzőnek lenni, mert még így járnak viszonylag a legkevésbé rosszul. Ugyanakkor ha az egyének elég nagy része az önzetlenséget választaná, mindenki nagyon jól járna. A világ egyre súlyosbodó általános válságának gyökere: hiányoznak a hősök!

„A szőlőszem kicsiny gyümölcs,
Egy nyár kelle hozzá mégis, hogy megérjék.
A föld is egy gyümölcs, egy nagy gyümölcs,
S ha a kis szőlőszemnek egy nyár
Kell, hány nem kell e nagy gyümölcsnek...

A szőlő a napsugaraktól érlik...
A földet is sugárok érlelik, de
Ezek nem nap sugár, hanem az emberek-
nek lelkei.
Mindem nagy lélek egy ilyen sugár, de
csak a nagy lélek...”

(Petőfi: Az Apostol)

(A második részt köv. számunkban közöljük.)

Dokumentumhűséggel

A Taize-i Ifjúsági Zsinat indulásáról

(Egy 21 éves diák útinaplója — 1974-ből)

Besötétedett. Egyetlen autó sem jár erre. Valami mellékútra keveredhettem. Nem tudom, hol vagyok. Az órák megállt. Lefekszem aludni az árokba. Éjszaka párszor fölriadok, hogy fázik a lábam, meg a harmat csöpög rám a kukoricalevelekről.

Ájult csönd mindenütt, megyek a faluban. Amint fölérek a dombra, nagy sátor tábor, halk zsongás, egy gitár szól. Az egyik sátoron többnyelvű fölirat: Ideiglenes szállás a késő este érkezőknek. Előtte asztal, néhány fiatal. Messziről köszönnek, roppantul meg vagyok illetődve, leültetnek, zsák le, francia? német? angol? aha! Egy kismama tisztázza a helyzetemet, egy másik lány leül mellém s tagolt angolsággal magyarázza az elemi dolgokat. Nem kell fizetnem semmit, mert keletről jöttem.

A templomban, amelyről annyit hallottam, csönd van, vagy félszáz fiatal hever, térdel, ül a nemezzel borított kőpadlón, a lépcsőkön, a kis fonott stokikon. Néha idősebbek is jönnek. A bejáratnál rengeteg Szentírás van, még magyar is. A nyugalomban, hogy úticélmomat elértem, visszagondolok a kilenc napos vándorlásra.

A salzburgi várban, amit a kínzásokról neveztek el, hadtörténeti kiállítás. Kínzókamrák. Hattonás kőoszlopok a vártorony tanács-termében. Ezt megcsináltatni a jobbagyokkal „az utókor csodálatára méltó teljesítmény”? Kétszáz év múlva a mai rakétatámaszpontokat fogják ilyen közönyös sznobizmussal szemlélni az akkori emberek s nem gondolnak a veszendőbe ment emberi munkára, rengeteg szenvedésre, halálra. Főltéve, ha az a generáció még megszülethet a mai fegyverek árnyékában.

Akiknek tele a kocsijuk, azok vidáman vagy méltatlankodva integetnek. Akik felvehetnének, azok fapofával vagy sötétén maguk elé nézve hajtanak tovább. Némelyek rondán mutogatnak. „Én megdolgoztam érte, dolgozz te is!” — gondolhatják. Nyolc óra alatt elkésereftőn keveset, 63 km-t haladtunk. Kétségtelen, hogy magunk

A bizalom zarándokútja a földön

Taize — Budapest

Európai ifjúsági találkozó '91 december 30. — '92 január 4.

Taizé ökumenikus szerzetesközösség Franciaországban, amelynek hivatása a keresztények közötti kiengesztelődés és az emberiségen belüli megbékélés előmozdítása. Minden év végén Európa nagyvárosaiban, idén Budapesten, ifjúsági találkozót szerveznek, ahol a fiatalok együtt keresik a hit forrásait, a közös remény és bizalom megteremtésének lehetőségeit, minden nemzet és nemzet között. A mintegy 80 ezer fiatal, akik Európa minden országából érkeznek, plébániák, parókiák, családoknál és iskolákban szállásolják el. Napközben a fiatalok közös imádságokon, bibliai elmélkedéseken és kiscsoportos beszélgetéseken vesznek részt. A vendégek egy héten keresztül bekapcsolódnak a magyar családok, a magyar egyház és a társadalom életébe. Ezáltal válik lehetségessé egymás megismerése és a tapasztalatokban, élményekben való osztozás.

Amennyiben szívesen bekapcsolódná a találkozó menetébe, fiatalokat fogadna, vagy részt venne a foglalkozásokon, kérjük, jelezze szándékát lakóhelyéhez legközelebbi plébánián vagy a találkozó központi irodájában. (1126 Budapest, Nagy Jenő u. 5.)

kerestük ezt a 'rászoruló' szituációt és nem is létszükséglet, hogy elvigyenek. Az éhezők beleszülettek nyomorukba és életveszélyben vannak. Emiatt kell elégedetlennek és elkésereftőnek lenni, nem a mi helyzetünk miatt.

Utolsó héten otthon találkoztam az utcán egy nyomorék férfival. Akkor vágytam először igazán arra, hogy ne menjek nyugati útra. Kicsiségre vágytam. Most itt vagyok: vajon mit kíván tőlem Az, akinek semmi köze az emberek közötti nagysághoz?

Gyönyörű völgyben álldogálok az út szélén. A nap hol elbújik, hol elborít sugaraival, mindenhol csillognak az esőcseppek. Amióta szeretsz, hozzád szeretném vinni az örömeimet. Halkan érzem a meg nem osztott öröm szomorúságát.

Rád gondolkodok, amikor lefekszem és rád gondolkodok, amikor fölkelek. Nedves földre fekszem és nagyváros zajára ébredem. Rád gondolkodok az esti séta hangulatában, a tóparton, a szűk kis sikátorokban — vajon félnél-e mellettem a sötét és idegen helyeken? Én kíváncsi-an és otthonosan járom a városokat.

Délben közös ima. A templom és még egy hozzá kapcsolódó sátor zsúfolt. Egy turnus ötödik napján csöppentem be, a többiek már jól ismerik egymást. Himnuszt énekelnek s a szerzetesek imádkoznak hangosan. Csodálatos a fegyelem. A lassú, halk éneket olyan pianóban énekelek a sokszáz ember, hogy közben az imádság tökéletesen hallatszik.

Az ebédhez laza tömegben vonulunk, nincs „én állok előbb”, nincs „na mi lesz már”, tűző napon beszélget és dalol a sok ember. Az ebédet tíz perc alatt kiosztják, remekül dolgoznak, mint egy palackozó automata, az ember megy és közben a tálcájára repül minden: egy műanyag tányér, krumpli, hús, két kenyér, vaj, nápolyi, őszibarack. Csak kanalat kapunk. A maradékot mindenki maga kaparja a nagy nejlonszakokba, amihez pedig nem nyúlt hozzá, azt egy tálcára teszi: innen vehet mindenki repetát. Kb. huszonöt ember „kiscsoportokban” dalolva mosogat, pontosabban mosogatva dalol, hiszen kánonban meg három szövegben énekelnek.

Úl egy lány az út közepén, kezében tábla: Silente. A templom előtt csodás kis rajz: „pszt!” Rengeteg fölirat, semmi reklám. A büfére az van írva: nincs profit. Van hirdetőtábla: elveszett valami, autóstoppo helyet keres (kocsiban), folkénekes új dalokat. Jó érzés fölfedezni a sok ének közt az ismerteket. Az információban fiatal srác, négy nyelven perfekt.

Kezdek belemelegedni az angolba. Nagyon hasonló gondolatok hangzanak el itt az otthoniakhoz. Fantasztikus jó látni, hogy a világ legkülönbözőbb részein, egészen más körülmények között ugyanúgy alakítják magukat, csoportjaikat és világukat az emberek és milyen készségesek az egységre.

A harangok esti imára hívnak. A kétezer ember jön mind magától. Hosszú csönd, szép, halk, dallamos ének, rövid imák. A végén Roger testvér egy latin-amerikai csoportot mutat be, azután egy Felix nevű srác számol be kéthónapos indiai útjáról. Nagy tapssal fejezzük be. Kifelé találkozom azzal a lánnyal, aki reggel fogadott. Bemutat Rudolf testvérnek, aki a kelet-európaiak felelőse. Egy kiscsoporttal vacsorázom, a kedvemért angolul beszél mindenki. Megismerem

Jacques-ot, közgazdász és szociológus, három nyelven beszél, most egy évig Taize-ben szolgál, jövőre Afrikába megy segíteni két évre. Sokat kérdeznek rólunk, beszélnek a bebörtönzésekről, amelyek hatására a kisközösségek még elkötelezettebbekké válnak, a hármast kötelekről és a szabadságról, a szentfráselemzésről, az erőszakmentességről, a hitoktatásról és a tanárok helyzetéről, a pénz és idő objektív önnevelő jelentőségéről. Azt mondták, erőt ad nekik hallani Kelet-Európáról.

Jacques ma az óvatosságról beszélt, elmondta, hogy a múlt héten is járt itt egy békepap Magyarországról — magyarok után szaglászni. Aztán jött a fantasztikus meglepetés: egy értetlenkedésem az egyik lány perfekt magyarságra váltva magyarázta meg. Jacques-ék a hasukat fogták neveltükben. Úgyesen csinálták, nem ismertettek rögtön össze a már ott levő magyarokkal, hanem előbb meggyőződtek, hogy az újonnan jött ember megbízható-e. S e vizsgálódást a bizalmatlanság látszata nélkül végzik — tehetik a nyelvi nehézségek és az újak tájékozatlansága miatt.

Ezek a srácok kimérik az idejüket. Érthető, hiszen nagyon sokaknak van szükségük rájuk. Amikor egyedül maradok, a templomba megyek, vagy rád gondolok. Hétfévén nincs rendszeres munka, turnusváltás van.

Hogyan adjam át az élményeimet? Vajon mi olyan megdöbbentő újdonság számomra, hiszen készültem rá s tudtam előre, mi van itt. — Amikor a szerelmesek együtt vannak, örömük nem kér magyarázatot. Amikor kétezer ember együtt ujjong, őszintén és valóban, ez a tapasztalat valóban jel és bizonyosság. Én elég gyanakvó vagyok az ismeretlen emberek megnyilvánulásainak őszinteségét illetően. De itt látom a hétköznapi életet. Reggel tétován mentem a mosdóba, mert nem volt borotvahabom. Egy srác nyomban észrevette és kérés nélkül kisegített. Figyelt rám. Ilyen kis tapasztalatok sokaságára alapul, hogy minden közös ima után egyre nő bennem a lelkesedés. Az a belga srác, aki elkérte a címet, úgy örült a barátságunknak, mint ahogy Péntek örülhetett, amikor kezdett rádöbenni, hogy Robinson nem akarja megenni őt. Pedig nagyon nehezen értjük egymást, ő is csak töri az angolt. Amikor vége volt az imának, mindenkinek gyertya a kezében, boldogan az alleluját kezdtük újra énekelni a templom előtt, két tüzet raktak gyertyákból és a rengeteg ember körjátékot rögtönzött. Most, hogy már éjfél közeleg, a tábor szélén egy tűznél még vagy kétszáz ember énekel. A belga fiú mesélte, hogy tegnap hajnali háromkor megkérte az embereket, hogy csendesedjenek és valóban elmentek aludni. Elővettem a naplóm, hogy írjak, s lám, két srác, akik a közelben beszélgettek, odajöttek, hogy világítsanak nekem.

A ma esti találkozózn a harmadik világ témát választottam. A nagy sátorban jó néhányan élő tapasztalatokat adtak át: pl. három néger srác Afrikából, egy angol férfi, aki tíz évet töltött Indiában, egy lány, aki egy afrikai kórházban dolgozott. Több tolmáccsal két nyelven ment a beszélgetés. Láttam, hogy nem megmagyarázni akarják a dolgokat, hanem keresik a segítség lehetőségeit és megteszik, ami egy emberi életből telik. Magdaléna, aki szintén tolmáccsolt, két mondat közt súgva megkérdezte, hogy értem-e. Az emberek közvetlenek és természetesebbek. A ruházatuk egyszerű, 'fölvettem', ami kéznél volt', kinőtt, szakadt, foltos, kopott cuccokat látni. A kaja nem bőséges, de senki nem sunnyog repetáért. Esti ima közben a szerzetesek osztották a tüzet.

Olyan érzés éled bennem, hogy „ez olyan szép, hogy nem lehet igaz”. Egy misehallgató tömegben a tények hiányoznak, nehezen hihető, hogy testvérek közt vagyok. De itt mellettem folyik az életük, látom a viselkedésüket, hallom terveiket, érzem vidámságukat, őszinteségüket, buzgóságukat. A gyanakvás mégsem alszik ki bennem, hiszen vakáción, új ismerősök közt, az önfenntartás terheit félretelve egészen más az ember, mint a hosszú hétköznapi gondjai, korlátai, unalomig ismert embertársi hibái közt.

Máriát megkértem, figyelmeztessen, amikor valamit rosszul csinállok, valami gőg vagy harag vagy tiszteletlenség van bennem, vagy ingerültség, rossz vitatürelmetlenség stb.

Jacques, a gondos és észrevétlen főrendező ebéd közben is érde-

kes társaságot hozott össze, lengyel, német, francia matematikusokat. Sokat nevetünk, egy szemüveges srác nagy hangon kávé kínál, híg lötty, de húsz fillér egy fél vödörrel, félelmetes szöveget nyom, maga is nevet rajta, mindenfelől visszakiabálnak neki, ebéd utáni gyomorrendbentartó kacagás. Csodálatos hallani, amint más nyelveken játszódnak és kedveskednek az emberek. Ellenérzéseim ilyenkor elpárolognak, csodálatos, ahogy annyi ember tudja szeretni egymást.

A fő kérdéseim a hosszan Taize-ben szolgáló fiatalokhoz: ti sokat ismertek a világból, hogyan gondolkodtok? mit akartok tenni? lakóhelyi közösségi életetek? mi a legfontosabb? hogyan akartok élni? hogyan láttok minket? szerintetek mit kell tennünk? hogyan lágtathatók a lehetőségeinket a harmadik világ felé irányuló adásban, pénzküldésben?

Tipikus téma a magyar helyzet, a zaklatások, hogy az egyházban is sokan az államot szolgálják s nem minden igaz, ami elhangzik. Sokan keresik, hogyan gondolkodott Jézus és hogyan kell élnünk. Kevés a kapcsolat más országok közösségeivel, de tudjuk, hogy a Szentlélek szól az emberekből, amikor közösségekben elemezzük a Szentírást és az első keresztények életét és a közösségek megajándékozzák egymást a felismeréseikkel.

Jacques állandóan összehoz emberekkel, gondoskodik programról és én nem tudok beszélni. Délután nem tudtam mihez kezdeni, lefeküdtem a templomban. Már nem olyan fájdalmas rád gondolni, inkább jóleső, hogy vársz rám és hamarost megyek hozzád. Máskor meg nagyon hiányzol. Jó, hogy az ember felejt: így tudja legyőzni a távolság és idő okozta sebet, nem válik elviselhetetlen fájdalommá.

Fontos, hogy mindenki beszéljen magáról, hogy hozzásegítse a többieket a megnyíláshoz. Nem elvekben, hanem konkrétumokban kell beszélni. Együtt élni és megbeszélni mindenki problémáit. Sok itt a kereső, sőt a turista: ez is missziós terület. Itt könnyű élni. Otthon kell megélni a közösséget. Krisztus az egyház központja, nem emberek (egyházi, felekezeti vezetők). A mi otthoni közösségi életünk visszahat az egész testre. Szolidaritást vállalni az egész emberiséggel. A mindenfelől jött emberekkel való kapcsolatban felismerjük, hogy nem vagyunk magányos hősök, Krisztus működik mindenütt a világon, ebből alázatosságot és bátorságot meríthetünk.

Mildred Philadelphiában volt egy évig előkészíteni az Ifjúsági Zsinatot. Szemben laktak egy néger és egy Puerto Ricó-i gettóval, ahol az egyházközség csupa feketéből állt. A kisközségek képeinek dialógust kezdeni mindenkivel. Először zongorázott fehér ember a templomukban, egy másik kisközségi tag pedig az utcán csavargó gyermekeknek tartott a Szentfrásról beszélgetéseket. Az emberek látták, hogy a templom nem csak vasárnapra való. Sok az elvadult gyereksoport. A lelkész különféle sportágakban csapatokat szervezett. Lassan elfogadták őket, fehéreket is az emberek.

Alaszkában is élő egyház van, két eszkimó lány beszélt erről. A misszionárius az ősi szokásokra épít. A sok kis falu közt csak rádiókapcsolat van. Minden falu diakónust választ. Nagyon kell az ökümenikus dialógus, mert a többféle keresztény hatás megosztja a családokat, a falvakat.

Amerikában a Zsinatot előkészítő fiataloknak nehéz, hogy tudják, az USA a világ egyik kizsákmányoló nagyhatalma. Lelkiismeret-furdalásuk van a hazájuk miatt. Mildred két amerikai fiatallal élt közösségben és próbálták az egyszerű élet szépségét megmutatni. A szomszédok csodálkoztak, hogy náluk nincs elegancia. Egy amerikainak még a saját hazájáról is nehéz tájékozottnak lennie, nehogy Európáról vagy a harmadik világról. Rengeteg fiatal tudatosan keresi az információkat és kapcsolatokat a szegényekkel. A Zsinat reménye, hogy a fiatalok tisztasága megmarad, nem olvadunk bele felnőttként sem a kényszertársadalomba.

Nem szabad egyoldalúvá válni: a szemlélődés és a küzdelem csak együtt lehetséges.

Új hét kezdődött, ma este volt az első kiscsoportos találkozó, bemutatkozás. A jelenben kell élnem, koncentrálnom arra, hogy mindenkinek akarjam a jót. Ismét kaptam egy 'ebédmeghívást'. Az étkezések fontos személyes találkozási pontok itt, kisebb beszélgetésekben folytatódnak. A napirend nem szoros. Mindig elszényellem magam, tulajdonképpen idegen emberek és ők keresnek engem.

Késő éjjel a templomban még mindig kb. húsz ember imádkozik.

Én is imádkozom, hogy olyan lehessen, mint ez a kis piros fény: az emberek látják, közel jönnek és elmerülnek Isten jelenlétében; mint ez a Madonna-kép, sötét bőrd, szelíd, szomorú Mária ölel magához sötét bőrd, sovány kis Jézust — hogy akik engem szeretnek, a szegényeket és szelfdeket szeressék meg; mint az oltár fele repülő piros galambok, hogy lelkesedésem magával ragadja a fáradtakat és bánkódókat.

A beszélgetést segítő kérdések: Mi a fontos az életben? Mire köteleződtél el otthon? Mit tervezel? Mit szeretsz csinálni? Mi nehéz neked? Egy marokkói fiú sátoriskolákról beszélt, ahol önkéntes tanárok képezik a fiatalokat, mert az állami oktatás csak papíron létezik. Egy francia közösségből is voltak itt, akik egy kis faluba költöztek, szegényebb vidékre. Bernhold az NSZK-beli kisközségekről, s azok szövetségéről beszélt. Sokat jelentett nekik fölfedezni a csehszlovák és a magyar rejtett egyházat, mert csak a rítusok egyháza látszik, amely nagyon összefonódott az állammal. Érdekes volt hallani, hogy az NSZK-ban évente kb. harmincezer fiatal tagadja meg a katonáskodást.

Bernholddal elmondtuk egymásnak, hogy nem ölünk. Ha háború lesz, megszökünk vagy meghalunk. Reméljük, hogy lesz erőnk hozzá. Rettenetes képmutatás lenne az itteni nagy barátkozások után részt venni egymás elnyomásában, kiirtásában.

Az Ifjúsági Zsinat, amely a többéves előkészítés után most megszületik, nemcsak eredmény lesz, hanem új kezdet. Az előkészítés témái: ünnep; az ember embernek áldozata; küzdelem és elmélkedés. A Zsinat részleges és fejlődő lesz, az egység látható jele azok közt, akik valóban egységben vannak, tartalma az egész emberiségre nyíló szolidaritás és misszió. Hogy a fiatalok ne üresedjenek ki, hanem higgyenek az egység lehetőségében. Lehetőség, hogy a némaságba kényszerítettek kifejezhessék magukat. Nem szabad azt hinnünk, hogy az ittlétünkkel már tettünk valamit az emberiségért! Képviselnünk kell ezt az utat a maga végtelenségében, minden szenvedésével, erőfeszítésével és ujjongásával. Hogy senki ne kerüljön zsákutcába. De csak szívünk erejével tudunk előrehaladni, harcban önmagunkkal. Az egyik nagy harc a bátorságért folyik.

„A döntéshozatal az egyházon belül azt jelenti, hogy Isten nyomdokait kell követnünk, és minden keresztényt magunkkal vonzanunk a szolgálatra alkalmas útra. Egy közösségben a tekintélynek krisztocentrikusnak kell lennie.”

Roger Schütz

Klaus testvérral beszélgettem. Tudják, hogy itthon „a rejtekben” komoly kereszténység van. Nem a nagy nyilvános, látványos megmozdulások fontosak, hanem a gyökerek. Tudni egymásról. A harmadik világba való pénzküldés gesztusa fontos, de csak kis része a feladatnak. Istenben való életet adni környezetünkben.

A nagy jelet várja az emberiség: minden szenvedés megszűnését. Vajon itt megvalósult az Isten Országá? Az Isten Országá olyasmira számomra, hogy az emberek kedvesek egymáshoz, megértők, érdeklődők, áldozatkészek, mindenüket megosztják egymással, szegényen élnek és amit nélkülözni tudnak, azt közös akarattal küldik a világ nyomorultjainak, sokan pedig közülük személyesen mennek a rászorulókhöz és közöttük élve szolgálják őket; béke van köztük, nincs erőszak, veszekedés, mindenki érzékeny arra, hogy ne okozzon fájdalmat — sem fizikait, sem lelkit — másoknak; bensőséges egységükben mindannyian bátorságot, reményt és nagy-nagy örömet kapnak... Vajon ha ez odáig jutna, hogy megszűnne az éhezés, a kormányok tagjai megtépett ruhában, sírva vándorolnának a népek között, hogy mindenkitől őszinte megbocsátást kérjenek, ha a milliomosok nyugtalan éjszakájuk közepén fölkelnének és lázas sietséggel állítanák meg másokat kifosztó eszközeiket — vajon ez a jel mit eredményezne bennem?

(folytatjuk)

Következő számunkban a budapesti Taize-i találkozó énekeiből közlünk kottákat.

Negyedik zsoltár: ENERGIA ÉS SEBESSÉG

Kemény beat
am

Uram! Föl-fed-ted e-lőt - tünk az a-nyagban rej-lő e-ner-gi-
am G

tit - kát,
am G

Hoqy mun-tan-kat könnyeb-bé és az é-
am

le-tel ma-gas-tos - sá te-nyük.
am G

Uram!

Meg-ta-ni-tat - tál a hangnál is se-besebb u-ta-zás-ra,
am E am

Hoqy a

tá-vo-lás ne vá - lassza el az em-bertől az em - bert.
am G

Munkánk qüimál-csét,
am G

a löve-dék - ké sü-ri-tett e-ner-gi-
am G

at,
am D0

Mi el-jut-tat-juk a föld tá-vo-li sar-ka-i-ba.
am Desz0 C0

Hoqy eqüimásf nyomorúság - ba és pusztulás - ba tassítsuk,
am D0 H0

Hoqy a le-tartott földről ki-út-sunk minden é - lét. Uram!
am Fisz hm E

Me hoqy, hoqy lerom bol-pun az é-lét templomát. Erreped, hoqy hasznomra

Fisz hm

vál-jék a tudás. Hoqy hasznos-sá le-he-sek ál - ta - la.
E

Adj mel-tó-sá-qt rö-vid nap-p-im-nak. Uram! nap-p-im-nak.
1. A E 2. A

Ötödik zsoltár: A FÖLD

Bontva

Uram! É drága boldo-gt adtad nekünk lakó-helyül, Rej-tel, titkos kincsek-
G

kel te-le. Ké-pes-se tet-tel mű-ved ma-gér-te-ni. Mi
beat Esz heavy Asz

ki-ás-suk a kincset, hoqy el-her-dál-juk. Hoqy ma-gal-kossuk a pusztítás iszo-njú
G

qö-pe-ze-tet. Mely most azt pusztít-ja, mit mások épi - tet-tel, Mely majd
Asz B G

elle nem fordul, elpusztít engem, s gyermekeim. Uram! le-qüink társak az
em C D

alko-tas-ban, Dolgozunk to-ább mű-ved nyo-ma-n. Hoqy boldo-gunk a bö-ség, a
em C D 1. G D7 2. G

boldo-gság és az összehang-bekés ál-ho-ra le-qüen. Uram! le-qüen.

Hatodik zsoltár: A GYERMEKEK

Beat E

U-ram! Nemek szerint szétválasztad az embe-reket, Haqy az
 egymás utá-ni vágya-ko-zás-ban tel-jes összeharban re-zü-l-je-nek
 lelkük mel-lyén kün-pik. A kö-zös vágy sü-tö-le-i a gyer-me-kek,
 az é-des gyer-me-kek, A-lik tiszta sze-plök-len
 rock-szel-lem-mel ér-kez-nek hoz-zánk.
 És én ap-ó-lo-le-tet, ne-l-te-gest fé-l-el-mel és
 e-lő-i-té-le-tet ál-tok-sze-lle-mük-be. És én -mük-be
 Bunkereim arra tanítják őket, az élet sö-bét, és a jó-szándék műs-mér.
 És ha felnő-nek ne-mes tel-lekre készen, hi-va-
 tá-sos gyllo-sok-ká ké-pezem őket. És ha őket.
 És ha őket.

* ritmus ua, mint a 2. zsoltár

„Érted vagyok” III/5.

er-kö-lcsi bé-na-ság-ban mű-lnök el le-gszob-b é-ve-ik. Ó.....
 U-ram! Menisd meg gyer-me-ke-im kér-lek menisd meg szel-le-mű-ke-t, em
 rom-ló-l-sá-gom ne ron-t-ha-sa meg ö-ke-t, kér-lek menisd meg az é-le-tű-ke-t. Haqya
 feqyer, mit má-sok-ra fo-qok, ne pusztít-hassa el ö-ke-t Haqy
 jobb-ak le-qe-nek, mint szü-le-ik. Kér-lek menisd meg az é-le-tű-ke-t, haqy
 meg-a-la-pít-sak bi-ro-dal-muk, mely el-jö-het, hiszem-én, Hol
 igaz-ság-ran, be-sü-let és bé-le, Szeret-et mind-örök-ké!

Szent-Györgyi Albert a
 Psalmus Humanus
 1964-ben írta angolul,
 amelyhez még abban az
 évben Jámbor Ágnes zenét
 szerzett, ami lemezen is
 megjelent. Az itt felhasznált
 fordítás Csillag Veronika
 munkája. Azóta kiadták
 Szent-Györgyi saját magyar
 fordítását is az Örült majom
 című könyv függeléként.
 (Gyorsuló idő 1989.)

Leszka András bácsi Moha-meséje

Fogorvosnál

Történt egy délből — nyolcéves korban —, hogy amikor ebéd közben inni akartam egy nagyot, a hideg víztől fájdalom nyilallt a fogamba. Édesanyám észrevette és így szólt: — Úgy látszik, kilyukadt a fogad! Szombaton úgyis be kell menni Vácra, te is velem jössz, és elmegyünk a fogorvoshoz.

Ebben a pillanatban megkezdődött bennem egy bizonyos fázásféle érzés. Ebéd után megnézte édesanyám a fogamat és elsörnyedt: — Hú, de nagy lyuk!

A fázásérzés erősebb lett: — De ugye azért nem biztos, hogy ki is kell húzni? — És elhangzott az első megnyugtató: — És ha ki kell húzni, meglátod, csöppet sem fog fájni. — Rémülten néztem édesanyámra: — Meglátom? Hát biztos, hogy ki kell húzni?

Amikor beléptem a szobánkba és leültem a tanulóasztalkámhoz, Gyopár bátyám mesterkélten hangú panasszal felkiáltott: — Jaj, de rengeteg leckém van. Félek, hogy ma el sem jutok a játszórétre. — Tudtam, mit jelent, hogy másról beszél és nem a fogorvosról. Ezt jelentette: — „Íme, milyen tapintatos vagyok! Igyekszem elterelni a figyelmedet a rád váró szörnyűségekről.”

Időnként komoly arccal nézett rám, és ezt fejezte ki a tekintete: „A te bőrödben sem szeretnék lenni!” — és a belső fázás most már külső borzongásban, lúdbőrözésben is jelentkezett.

A tanulással legelőször Ugri Bugri, az öcskös szokott elkészülni és rögtön el is szokott ugrabugrálni a játszórétre. Ezen a napon azonban megvárt engem. Jólesett a figyelme, de egyszerűen végig is futott rajtam a hideg. A

reám váró szenvedések tiszteletét éreztem ki belőle, különösen abból, hogy bal oldalamon lépegetve betegápolói gondossággal kezét nyújtotta egy-egy korlátlan palló előtt és elrugdosta utamból a nagyobb köveket.

Találkoztunk útközben nagynénikkel, Borbála névvel, és nagybátyánkkal, Tömzsi bácsival. Borbála néni, amikor megmondtam, hogy szombaton fogorvoshoz kell mennem, elkapta rólam a tekintetét és a távolba nézett, s mintegy a bőrzsönyi hegyeknek mondta: — Ennek mindnyájan ki vagyunk téve. — Aztán rögtön másról kezdett beszélni. Tömzsi bácsi azonban harsányan kiáltott: — Fogorvos! Hiszen az semmi! Nehogy félj tőle, Moha öcsém! Annyi az egész: Hopp! — és már kint is van. — Eközben azonban gyors mozdulatokkal simogatta is a fejemet, és rémületbe ejtett vele, mert úgy gondoltam, félelmem nem okol ekkora simogatást, bizonyára a reám váró szenvedés miatt sajnál. Mint kornyadozó virágot az eső, úgy üdített fel, hogy a játszóréti kis törpék se hallgatni nem igyekeztek a fogorvosról, se megnyugtatót nem akartak. Magatartásuk, mint Ugri Bugrié is, ezt fejezte ki: „Fogorvoshoz menni nagyon rossz, de hát mit tegyünk!” Belső vacogásom tomboló ihaj-csuhaj hangulattá alakult. Olyan vadul, lázas duhajsággal játszottam, ahogyan egy halálra ítélt dorbézolhat a siralomházban élete utolsó estéjén.

Hazafelé menet másik nagynénikkel, Mályva névvel találkoztunk. Ő is a megnyugtatók csoportjához tartozott. „Semmi az, Mohácska! Csak annyi, mint egy bolhacsípés, a legjobbban teszed, ha nem is gondolsz rá.”

A belső fázás nyomban visszatért. Mert, ha csakugyan bolhacsípés, akkor miért ne gondolhatnék rá?

Másnap, szerdán, ebéd előtt óriási öröm ért. Észrevettem, hogy mozog a fájós fogam. Rohantam édesanyámhoz a konyhába: — Mozog a fogam! Nem kell fogorvoshoz menni, magától ki fog esni! — De édesanyám határozott hangon kijelentette: — Akkor megyünk a fogorvoshoz. Inkább szenvednél vele hónapokig, mint megszabadulj tőle egy pillanat alatt?

Ez nagyon fontos szó volt. Elindított bennem ugyanis egy gondolatsort, aminek a végén kipattant fejből egy

találmány. Mégpedig olyan találmány, amely — nyugodtan mondhatom — boldoggá tett.

Aznap délután Ugri Bugri megint megvárt, kísért, és én meg részvétének a melegénél enyhíteni próbáltam belső fázásomat, és félig neki, félig magamnak mintegy hangosan gondolkodva ezt motyogtam: — Tulajdonképpen nem is a fogorvostól szeretnék szabadulni, hiszen az csak egy pillanat, egy-két perc, és lehet, hogy nem is fog fájni; hanem ettől az érzéstől szeretnék szabadulni, amit azóta érzek, amióta tudom, hogy menni kell. Vizsga előtt is az volt a rosszabb — előtte —, mert félttem, hogy rosszul fogok felelni a vizsgán. Ha előre belenyugodtam volna, hogy az se baj, ha nem fogok tudni egy szót se, akkor rögtön elmúlt volna az a ... — ezt a mondatot már nem is fejeztem be, hanem megálltam és rábámultam Ugri Bugri. Aztán felkiáltottam: — Hát megvan! Megvan a megoldás! Megmenekültem! És milyen egyszerű! Azért félek a fogorvostól, mert nem akarok belenyugodni, hogy majd fájdalmat kell éreznem. De ha előre belenyugszom a fájdalomba, ha elhatározom, fájjon, ahogy akar, bánom is én — akkor már nincs is mitől félnem. Öcsikém! Vége a bajnak, éljen a nyugalom. — Boldogságomban szaladni és énekelni kezdtem egyszerre:

Föl-föl, vitézek, a csatára,
a szent szabadság oltalmára...

Ugri Bugri mellettem futott, fújta ő is a dalt, és nevetett velem érző örömben. — Akkor pedig megelégettem az ujjongást, ő elébem állt: — Moha! Hiszen te hős vagy!

Most én nevettem: — Dehogyan vagyok hős, kópé vagyok, meg akartam szabadulni valami rossztól, és sikerült. Ennyi az egész. — De hiába tiltakoztam, továbbra is hősnek tekintett. A köveket nem rugdosta előttem többé, de ha leejtettem valamit, ugrott és tisztelettel felvette.

A játszórétiekre nem tett ekkora hatást a találmányom. Figyelmesen meghallgatták, elégedetten elmosolyodtak. Pojácá mintegy mindnyájuk nevében megpaskolta a fejem: — Van itt ész, törökméz! — és már játszottak is tovább. Csak Nagy Pici jött oda hozzám kétkedő mosollyal:

— És most már csakugyan nem félsz egy csöppet sem? Egy icipicit sem? »

Óvatosan közlekedsz

az
úton

« Láttam rajta, tudta, hogy igazat mondok, mégis úgy ingatta a fejét, mintha nem hinné. Játzásomat nem tette már duhajjá a rémület, a megkönnyebbüléstől leltem benne százszorosan több örömet, mint máskor.

Még világos volt, amikor hazaértünk. Szüleink a verandán ültek vendégeikkel, Borbála nénivel, Mályva nénivel és Tömzsi bácsival. Megörültem, hogy megbámultathatom velük nagy-szerű találmányomat és felrohantam hozzájuk.

— Óriási újság van! Nem félek már egy icipicit sem a fogorvostól, mert rájöttem, hogy ha abban reménykedem, csak bolhacsípés lesz, meg csak annyi, hogy „hopp” — akkor félek. De ha belenyugszom, hogy rettenetesen fájni fog, és azt mondom: „Fájni fog, hát fájni fog! Oda se neki!” — akkor megszűnik a félelem.

A verandán ülök komolyan összenéztek, aztán édesanyám felém nyújtotta a kezét: — Jaj, kisfiam, annak persze örülök, hogy már nem félsz, de azért kár ilyesmit elhatározni.

Ekkor mind a három vendég egyszerre szólalt meg. Borbála néni háromszor egymás után megrázta a fejét, és minden rázásakor ezt mondta: — Ez sok! Ez sok! Ez sok!

Mályva néni nevetett: — Jaj, édes gyermekem, elég, ha abba belenyugszol, „csak annyi lesz, mint egy bolhacsípés”.

Tömzsi bácsi hozzám szaladt, magához szorított, gyors mozdulatokkal simogatta a fejem tetejét, és ezt mondta: — Túlozni nem kell! ... Túlozni nem kell! ... Csak annyi lesz, hogy: „Happ!” ... Csak annyi lesz, hogy: „Happ!”

De édesanyám odaszólt hozzánk: — Lehet, hogy annyi se! Ne félj egy csöppet se, kisfiam, nem fog fájni!

Felkiáltottam: — De hiszen mondom, hogy már nem félek! Éppen ez a nagyszerű. Éntőlem fájhat, ahogy akar, tyuhaj! — és elfutottam Ugri Bugrival.

A szombatig hátralevő időt valóságos mámorban töltöttem. Most már nem teremtettek bennem vacogást se a tapintatosan hallgatók, se a megnyugtatók, sőt eltelték órák, másfél órák is anélkül, hogy eszembe jutott volna, hogy szombaton reggel fogorvoshoz megyünk.

Ki sem tudom mondani nektek, milyen remek érzés volt azzal a gondolat-tal tatanom ki a számat a fogorvosi székben: „Fájjon, ahogy akar, bánom is én.”

Vártam a fájdalmat. És egyszerre csak így szólt a fogorvos bácsi: — Na, öblítsd ki a szádat, Mohácska!

Rábámultam. De ő a fogamat néze-

gette a fogóban, mert akkorra már kint is volt.

Ugri Bugri, aki akkor elsőbe járt, tanítás után kijött elé a magyarkúti vasútállomásra. Tudtam, mit jelent kérdező tekintete, és már a kocsi lépcsőjénél válaszoltam rá: — Egy csöppet sem fájt! Semmit se éreztem!

Ezt felelte: — Jaj de jó! — és jobbról is, balról is megcsókolt.

Délután a játszóréten minden csoport abbahagyta a játékot, és odakiállítottak nekem: — Na, mi volt? Nagyon fájt?

— Egy csöppet se!

Egyesek ugyanazt felelték, mint Ugri Bugri: — Jaj de jó!

Mások ezt mondták: — Tiszta szencse!

Nagy Pici azonban vihogni kezdett: — Akkor hát kár volt elhatározni azt az egészet!

De Rezeda rákiabált: — Miért volt kár, legalább nem félt tőle! Én is el fogom határozni, ha majd kell: „Fájjon, ahogy akar!”

Uzsonnaidő táján, amikor hazaérkeztem, rokonaink múltkori társasága ismét a verandán beszélgetett szüleimmel. Mikor felmentem, hogy uzsonnázzam, úgy vettem észre, mosolygást fojtottak el. Miután köszöntem, és az asztalhoz ültem, csönd vett körül. Aztán Borbála néni így szólt: — Hát mondd csak, Mohácska! Hogyan bírtad ki azt a rettenetes fájdalmat?

Elmosolyodtam, és megfogtam két kézzel a nagy bögrémet, hogy igyak: — Úgy bírtam ki, hogy nem fájt egy csöppet sem.

Elmosolyodott Borbála néni is: — Na látod!

Felemeltem a bögrét, inni akartam, de akkor Mályva néni felnevetett: — Na látod, kár volt olyan nagy dolgot csinálni belőle!

Tömzsi bácsi — mivelhogy mellettem ült — áttette a karját a vállamon, arcom és a bögre közé hajolt és harsányan kacagott: — Kárba vészett, hogy akkora hős voltál! — és ekkor mindnyájukból kirobbant a nevetés. Én meg tartottam magam előtt a bögrét és bámultam a kávé kör alakú remegő tavát, és éreztem, hogy kinyomul arcomra és terjed, erősödik rajta az elvörösödés. Mint fuldokló hajótörött, aki mentővet keres a hullámokon, úgy kaptam rá tekintetem szüleim arcára. De édesapám is mosolygott. Édesanyám meg — bár szánakozva — de őszintén nevette. Nem akartam, hogy lássa a társaság, amint sírok, letettem a bögrét, felálltam és meg se fordulva a kiáltásukra — „De Mohácska, mi bajod, gyere vissza!” — elrohantam a kertbe.

Körülbelül egy év múlva megfájdult egy másik fogam, megint ebéd közben történt. Édesanyám ebéd után meg-nézte és kijelentette: — Holnapután megyünk Vádra a fogorvoshoz!

Ugri Bugri már tanulás közben is tisztelettel pillantgatott rám, és megint megvárt, kísért a játszórétre. De nem betegápolói magatartással jött mellettem; peckesen lépdelt, folytonosan nézett engem. És egyszerre csak ragyogó arcocskával így szólt: — Tudom, hogy megint elhatározta, fájhat akármilyen rettenetesen, nem törődöl vele, előre belenyugszol.

Válaszom rövidege és hangom közömbössége által akartam tudatni vele, nem szívesen beszélek erről, és meg se álltam a válaszhoz, pedig nagy szót mondtam ki: — Nem, őcskös. Nem határozta el. Szégyenlem a múltkorit is, hogy olyan nagy dolgot csináltam a fogorvosból.

Ugri Bugri azonban megdöbbenve állt: — Nem határozta el? — és szinte gyanakodva kérdezte, mintha hibát firtatna: — Talán már nem félsz, hogy fájni fog?

Most már megálltam magam is és elgondolkoztam: — Félek is, nem is. Hiszen valószínűleg nem fog fájni, de lehetséges, hogy fájni fog. Mindegynek érzem.

Az őcskös arcán még nagyobb lett a megdöbbenés: — Mindegy? — és most már valósággal vádolt a szava: — Moha! Te nem mondasz igazat! Te már nem félsz a fogorvostól!

Elmosolyodtam: — Csakugyan, most, hogy mondom, úgy érzem, nem félek. — Azzal indulni akartam, de Ugri Bugrit annyira lesújtotta, amit megtudott, hogy észre sem vette, már mennek. A közeli kerítéshez lépegetett — majdnem támolygott —, leült a kőpadkára, és maga elé merengve nagyon szomorúan rebegte: — Nem fél. Milyen kár. Olyan gyönyörű volt, hogy hős vagy! •

Mélyen tisztelt Szentatya!

Sajnálom, hogy a sajtó útján kell Öszentségéhez fordulnom. Más módot nem találtam, hogy figyelmét fölkeltssem az alábbi súlyos tényekre. Mindszenty bíboros évtizedekig tartó szenvedésteli tanúbizonysága és halála óta különböző írásbeli beadványok a magyar való helyzetet illetően valahol mindig elsikkadtak. Remélem, hogy nem a vatikáni államtitkárságon.

Öszentsége a közeljövőben hazánkat látogatja. Szeretném emlékeztetni a magyar katolikus egyház közelmúltbeli és jelenlegi súlyos helyzetére. Erről az illetékesek mélyen hallgatnak.

A vatikáni keleti politika, A. Casaroli bíboros eszmei szerzősége és végrehajtása alatt óriási károkat okozott a magyar katolikusok lelkében és hitbeli készségében. E politikának sarkalatos elve volt, hogy mindenáron püspököket kell kreálni. Ez lenne aztán az egyház megmentése a kommunista állam halálos csapásai előtt. A kutya ebben a kis szóban és megvalósításában van elásva, hogy mindenáron.

A kommunista párttal való szoros együttműködés és az ezáltal kompromittált békepapok püspöki kinevezése a hívekben az egyház szavahihetőségét nagy mértékben aláásta.

A hivatalos egyház Casaroli bíboros utasítására a szenvedést, valójában Krisztus keresztségét mindenáron kerülő hitéletet hirdetett és gyakorolt. Ez Krisztus keresztségének kiüresítése és valójában Istennel való gúnyolódás. Ez volt Mindszenty bíboros legsúlyosabb keresztsége és szenvedése.

A vatikáni keleti politika nemcsak mellőzte, de a kibontakozás akadályának tartotta.

Míg Öszentsége a súlyosan kompromittált békepapokat és békepüspököket fontos helyeikről illetve székeikből el nem távolítja, Magyarországon javulás nem lesz. Itt az ideje, hogy a vatikáni keleti politika gennygócát, magyar viszonylatban, a Szentatya maga eltávolítsa.

Erdélyben, Romániában a római katolikusok úgyszólván kivétel nélkül magyarok. Számuk politikadiktálta becslés miatt bizonytalan, 1,8 millióra tehető. A Vatikán románt nevezett ki érseknek bukaresti székhellyel, mintha az ezeréves Gyulafehérvár, Alba Julia püspöki székhely nem is létezne. Az újonnan kinevezett bukaresti érsek édeskeveset törődik a csángó magyar kisebbség anyanyelven történő lelki gondozásával.

Azonos a helyzet a Jugoszláviához tartozó Bácskában és Vajdaságban is. Nincs igazán magyar nyelvű püspökük. Számuk többszáz-ezerre rúg. Ugyanez a helyzet Felvidéken, Szlovákiában is. Az ott lakó 900 000 magyarnak, jórészt katolikusnak mind a mai napig nincs magyar származású és nyelvű főpásztor.

Öszentséged mindenütt, ahol kisebbségek vannak — lásd Litvániát, Fehéroroszországot, Ukrajnát — dicséretesen gondoskodik az amúgy is mostoha sorsban élőkről.

Mi, magyarok 1000 év óta szlávoktól körülvéve lakunk, küzdünk. Csak nem annak a ténynek tudható be elhanyagolt, mostoha kezelésünk, hogy nem vagyunk szlávok? Öszentséged mint lengyel bárkinél a világon jobban tudja, hogy ezeket a sorozatos, hosszú időn át tartó sérelmeket nem lehet véletlenül tulajdonítani. Vértésünket az egyházhoz és népünkhöz való hűség okozza.

A 40 évig tartó áldatlan kommunista, szovjet-orosz uralom és megszállás, a békepüspökök behódolás magatartása Magyarországot missziós területté tette. Ezért a felelősség a vatikáni keleti politikájára is hárul. Itt az ideje beismerni és jóvátenni.

Váltsa le a megbukott rendszerben kompromittált egyházi személyeket.

Öszentségednek Budapesten olyan rendőri, katonai díszőrség áll majd tisztelgő falat, amelynek tagjai közül nem kevés a kommunista rendőrség botozója és verőlegénye volt. Nem szabad a főnek e világ cézárjaival a tribünön parolázni, míg az arénában ütök-verik, nyuvasztják, bántalmazzák a hűségeseket.

Ez folyt 40 évig A. Casaroli bíboros keleti politikája alatt. Schol egy szót, hírt nem olvastunk, hogy Öszentséged ezt legalább nem helyeselte volna. Ellenkezőleg, nem mulasztott el egy alkalmat sem, hogy „kiváló” diplomáciáját meg ne dicsérte volna.

A tízmillió mai magyar nemzettesten a végrehajtott gyermekgyilkosságok száma túlhaladja a 4 milliót. Ez holokauszt!

Ne ünnepeltesse magát Öszentséged egy ilyen véres kulissza előtt. A saját bűnei miatt elbátortalanodott magyar nép kéri Öszentsége-

det, hogy tegyen meg mindent, ami hatalmában van, a föntebbi sérelmek orvoslására.

Legalább Öszentséged ne hagyjon bennünket cserben. Belső és külső bajok fojtogatnak bennünket. Szó szerint életért, igazságos bánásmóddért esdünk Öszentségednél.

Bázel, 1991. augusztus 4.

Schlosser Béla
Mindszenty bíboros
tisztelői nevében

Msgr. Mészáros Tibor
Mindszenty bíboros
utolsó személyi titkára

Kedves magyar testvéreim!

Nemzetünk felett újból sötét felhők tornyosulnak. Ebben az órában fontos az, amit cselekszünk. Szavahihetőségünk döntő külföld és magunk felé. Népünk igazi megkérdezése nélkül a magyar püspökök úgy határoztak, hogy Mindszenty József hercegprímás úr földi maradványait ez év májusának első napjaiban hozzák Máriacellból haza és Esztergomban helyezték örök nyugalomra. E döntés és annak kivitelezése ellen a külföldi és ottani magyarság jelentős részével tiltakozunk.

Az elhunyt bíboros végakarátát élőszóval a leghatározottabban személyes titkárának, msgr. Mészáros Tibornak többször is kinyilvánította e szavakkal:

„Tibor, engem csak akkor vigyetek haza, ha az utolsó szovjet katona is elhagyta az országot.”

E végakaratot most lábbal tiporják azok, akik még a legutóbbi időkben is mocskolták, gyalázták, a történelem által fényesen igazolt tanúságtételt agyonhallgatták, azok, akik békepapi és békepüspöki pályafutásukat a kommunizmussal való szoros és gyakorlati együttműködésüknek köszönhetik. Élükön jár Paskai László bíboros, aki a nemzeti sajtóban sem a gyászos emlékü Rákosi Mátyást, hanem az igazságtalanul meghurcolt, megkínzott Mindszenty József hercegprímást nevezte meg a mai áldatlan helyzet okának és felelősének. Most ezek akarják gyalázatos viselkedésüket Mindszenty József bíboros hamvainak ünnepélyes hazahozatalával elpalástolni és a magyar népet szó szerint bolondítani. A legelemibb tisztesség és becsületérzés kötelez bennünket, hogy ellenálljunk ennek a gyalázatos szándéknak. Meggyaláztak bennünket, magyarokat, mint talán soha történelmünk folyamán: itt az ideje, hogy véget vessünk e gyaláztatnak. Maradjon a szegény bíboros a máriacelli búcsújáráshelyen, ahol évek óta tömegesen látogatják magyarok a világ minden részéről, amíg végakarata be nem teljesül. Búcsújárás mindig hitünk ünneplése, de egyúttal vezeklés is. Erre a vezeklésre van népünknek ma leginkább szüksége. Ha a koldusbotra juttatott magyarok tömegesen bűnhődnek a közelmúlt, de több mint negyven évig tartó, nyomasztó idejéért, itt van az ideje, hogy a mások nyomorán busásan élők is mellüket verjék, vezekljenek. A vezeklők soraiban első helyen kell, hogy legyenek a magukat lejáratott békepüspökök és a békepapok. A hívek egyházba vetett bizalmát dobták oda koncként az egyházüldöző ávónak csak azért, hogy megmeneküljenek a börtöntől és a szenvedéstől. Életében kerültek, agyonhallgatták, mint a belpoklost, legalább hamvai előtt legyen annyi bátorságuk, hogy megvallják életük szegényét és nyíltan bocsánatot kérjenek az élet Urától és a magyarok Nagyszonyjától.

Msgr. Mészáros Tibor
Mindszenty J. hercegprímás haláláig titkára
Máriacell, 1991. március 2.

„A szeretet eltakarja a legtöbb bűnt” című cikkében Pavel Swetana, a Cseh Testvérek Evangélikus Egyháza színódusának korelnöke állást foglal az egyházi hivatalviselők múltjának kérdésében. Felfogása szerint a bűn feldolgozása az egyén ügye. Ellenkező álláspontot képvisel Milos Rejchzt lelkész: a politikailag kompromittált keresztények Krisztus bocsánatában állnak, azonban egyházi vezető pozícióban elviselhetetlenek. Rejchzt nyílt levelét a Lidové noviny (LN) független napilap közzölte 1991. 08. 02-án. Kivonatos fordítás.

Nem tudok bízni bennük

Kedves Pavel, néhány gondolatom támadt cikkeddel kapcsolatban az önmegszécsítésről az egyházban, mely a Cesky Bratz folyóirat CsTEE 26. színódusa alkalmából kiadott különszámában jelent meg. Ahogy a különszám tartalma sejteti, a Cesky Bratz szerkesztősége aligha fog közölni olyan cikket, mely eltér saját vonalától. Ezért a nyílt levél bevált formáját választom.

Mint polgár nem kívánom, hogy olyan emberek legyenek népképviselőim vagy a kormány tagjai, akik a Belügyminisztériumnál egyértelműen mint a volt Állambiztonsági Szolgálat (StB) aktív munkatársai vannak nyilvántartva. Ugyanebből az okból nem tudok beletrödni abba a gondolatba sem, hogy engem a StB titkos munkatársai képviseljenek és egyházamat, a CsTEE-t vezessék. Ennek oka egyszerű: Nincs bizalmam azok iránt, akik a StB titkos munkatársaként illetve ügynökeként éveken keresztül megcsalták testvéreiket és még mindig teszik ezt máig terjedően.

Az egyháznak mint egésznek nem volt bátorsága ahhoz, hogy dokumentumaiban és hirdetőmányaiban egyáltalán bevallja a StB létezését, hát még, hogy tanácsot adott volna hívőknek, hogy viselkedjenek az StB-vel szemben...

Az StB fedőnevet adott ügynökeinek, és ennek az eseménynek a dátumát jegyzékben, mint egy keresztelési anyakönyvben rögzítették... Aki éveken át így konspirál testvérei és családtagjai háta mögött — az ügynök kötelezettséget vállal a teljes hallgatásra mindenkiel szemben, kivéve vezető szervét, akivel szemben éppen ellenkezőleg nyíltságra és bizalomra kötelezi el magát —, aki tehát éveken át ilyen titkot hordozva él, az aktív módon személyisége lerombolásán dolgozik.

A tönkrement személyiségnek meg tudok és meg is kell bocsátanom a felebaráti szeretet jegyében, személyes vonzalom alapján alkalmasint szerethetem is őket, azonban nem bízhatom rájuk magamat. Aki vezet, vagy megbízásból tevékenykedik, az megbízható kell legyen. Azt fród, nem lehet megállapítani, hogy valakit „súlyos személyes válságban” kényszerítették az együttműködés valamilyen formájára, vagy pedig „a saját haszon indítéka” juttatta oda. Az együttműködés a StB-vel a haszonlesés indítékából nem egyeztet-

hető össze azzal, hogy valaki felelősségteljes funkciókat töltsön be a CsTEE-ban, ebben nyilvánvalóan egyetértünk. De úgy látszik, arról Te nem vagy meggyőződve, hogy vezetéshez és megbízatás gyakorlásához az önzetlenségen kívül más feltételek is hozzátartoznak, és pedig az ellenállás a nyomásokkal szemben, az a képesség, mely a személyes ügyeket elválasztja a nyilvános megbízatástól, valamint nagyfokú immunitás a személyi válságokkal szemben... Nem értem, Nálad miért „kell többet érjen a testvérek tanúsága”, ha arra kerül a sor, hogy az egyház egy tagja együttműködését a StB-vel letagadja, míg a lista igazolja ezt az együttműködést. Vannak helyzetek ugyanis, melyekben Jézus ellenségei mondják az igazat („Te is a názáreti Jézussal voltál” — Mk 14,67), míg Jézus tanítványa ezt letagadja és hazudik („Nem ismerem ezt az embert” — Mk 14,71). A legkevésbé értem meg azt, hogy szerinted ez a „másik ember bűnének keresése” lenne és így nem egyeztethető össze a Krisztustól hirdetett megbocsátással. Mindnyájan Krisztus megbocsátásából élünk: ennek ellenére azok, akik bűnügyi nyilvántartás alapján nem méltók a bizalomra, nem dolgozhatnak egy bankban.

A StB ügynökeitől sem szabad megtagadnunk a lehetőséget, hogy learassák az igaz megbánás gyümölcseit; ki tudja, talán éppen ők előznek meg bennünket az Isten Országához vezető úton. — De megbízatást mégsem kaphatnak és egyházat nem vezethetnek.

Szívvelyes üdvözléssel:

Milos Rejchzt

Konstantini gesztus

A földalatti egyház titkos házaspárainak (akikről az ÉV is tudósított) felajánlották, hogy diakónusok lehetnek a 'föld feletti' egyházban — nyilatkozta P. Anton Hlinka, a szlovák püspökkari konferencia sajtóközpontjának vezetője.

Mit is mondhatnánk? Ennyi erővel a jegyességet is ajánlhatnák ezeknek a házaspárok számára.

A hír nem szól arról, hogy mit ajánlottak föl a pappá szentelt nőknek.

Rés a falon?

Oscar Wilde egyik csodálatos novellájában szól egy magas fallal körülvett kerttről, melyről meglepedeztetett a tavasz. Beköltözött ide a tél, s csak a jeges szél járt a fái között. Míg aztán a fal egyik részén gyerekek bujnak be a kertbe, s szeretetükkel, vidámságukkal elhözrik a tavaszt.

Valami hasonlót érezhetünk a Kurir és a Magyar Katolikus Püspöki Kar (MKPK) közelmúltban játszódtott vitájakor.

A Kurir szeptember 30-ai számában interjút közöl egy magát megnevezni nem akaró megyéspüspökkel, ki ószintén beszél az egyház belső megosztottságáról, a szükséges rendszer és személyváltások elmaradásáról, a „tragédiába sodródó” magyar katolikus egyházzal, említve azt is, hogy tényekkel is szolgál szükség esetén.

A másnapi napilapok közzölték a MKPK tiltakozását, megrágalmazva a Kurir újságíróját, hogy valótlanosságokat ad „püspöktársuk” szájába, s értésünkre adja, hogy minden rendben van, a pápalátogatás óta különösen. A gyors válasz önmagában is meglepő, hiszen máskor — ha egyáltalán jön válasz a levelekre, kérésekre — hónapokat kell várni sokszor nagyon fontos ügyekben is.

A Kurir október 1-ei számában az újságíró (Stoffán György) szomorúan válaszol, felróva a MKPK etikátlan magatartását az egyház jövőjét illetően, s még azt is tudtukra adja, hogy ő nem a pályán kívül áll, hanem maga is katolikus.

Pedig naivitás azt gondolni, hogy az elmúlt idők hallgatásból vont falán nem keletkeznek még ennél nagyobb részek is, s nem lesz nyilvánvaló előbb-utóbb az egyház vezetésének kollaborálása, az

elmúlt évek tényei, a személyi felelősségek nem lesznek megállapíthatók. Ma, mikor köztudomású, hogy a III/III listán egyházi vezetők voltak (igaz, még nem tudni, kik), mikor a berlini püspök nyíltan lemondásra szólította fel kompromittált kollégáit, mikor Miklós Imre is írja emlékiratait, falakat emelni az igazsággal szemben, kiskorúként kezelni az egyház tagjait éretlen magatartás.

A Püspöki Karnak nem az egymásnak falazásban, a hallgatásban, a mundér becsületének védelmében kell egységesnek lenni, hanem a szolgálatban a legkisebbek felé. Hogy is írja Pál?

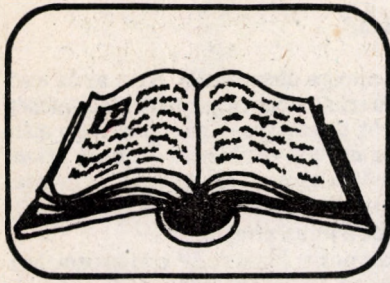
„A püspököknek ugyanis, mint Isten megbízottjainak feddhetetlennek kell lenni, nem önhittnek, nem ingerlékenyek... (Tit 1,7) S így sajnos azokra a tisztességesekre is rossz fény vetül, kik maguk is balansznak érzik kompromittálódott társaikat, annak a sok ezer papnak és civilnek áldozatos munkája is kárba vesztet, kik az életüket áldozzák Isten Országáért.

Hiszen az általános közönyösség, a templomokból hiányzó munkásság és értelmiség, a kisegyházak erősödése mind-mind ennek a hitelvesztésnek is következménye. (Vö.: Mt 5,13)

Sajnos a pápalátogatás a várakozások ellenére legitimizálta a jelenlegi egyházvezetést.

Az elmúlt 40 év árulásait kamaszos csínytevésnek felfogni méltatlan Krisztus bűnbánatban és megbocsátásban élő Egyházához. Nincs más út, mint szegre akasztani a pásztorbotot, hogy vegyék azok kezükbe, kik a nyáját dús legelőkre jó gazdaként vezetik.

Garay András

BIBLIA

Az októberi elmélkedéseket a VII. ág
a novemberieket a XI. ág készítette.

Október 6. — Évközi 27. vasárnap — Mk 10,2-16 —

A férfi ragaszkodik feleségéhez, s lesznek egy testté

Nagyon nagy döntés életünkben, s nagy várakozás, vajon ki az, akivel megélhetem, átélhetem azt a csodálatos érzést, egy testté válni, új egységet alkotni a házasság közösségében. Jézus is életközösségre hívja a férfit és a nőt. „Az ember ezért elhagyja atyját és anyját, feleségéhez csatlakozik, s a kettő teste egy lesz.” (Mk 10,7-8)

A házasság dinamikus egység. Élővé kell válnom, élővé kell tennem választott páro-

mat, hogy ketten együtt még nagyobb szeretetet tudjunk egymás és mások felé megélni. Hogy ezt valóban meg tudjuk valósítani, óhatatlanul ott kell lennie életközösségünkben Jézusnak, aki számunkra a legnagyobb szeretetet megmutatta. Csak így tudjuk elfogadni a másik másságát, hiszen nem vagyunk egyformák és hibátlanok.

Mégis az egészséges házasság egy ember-ré tesz a felelősségvállalásban, a gondok vi-

Október 13. — Évközi 28. vasárnap — Mk 10,17-30 — Mire való a gazdagság?

A gazdag ifjú célja az örök élet. Oda akar jutni és ezért kérdezi az oda vezető utat Jézustól. Azért Jézustól, mert látja, tudja, hogy Ő az Út és az Élet. Hisz benne, elfogadja, hogy az Atyától jött, hiszen jónak nevezi, pedig egyedül Isten jó.

Jézus válaszában a szeretet parancsait sorolja. Az ifjú már-már örömmel távozik, hiszen ezeket mind megtartotta, mikor Jézus tovább lép. Arra biztatja, hogy adja el mindenét, ossza szét a szegények között és így kövesse.

Ez túl nagy kérés az ifjú számára. Már nem egy begyakorlott, gyerekkortól fogva értett és cselekedett parancsmegtartás. Egy érett felnőtt ember tudatos döntése Isten,

vagy a pénz, gazdagság mellett. Egész gyermekkorunkban, iskoláinkban, fiatal felnőttként erre a döntésre kell készülnünk: Teljes szívvel, lélekkel Istenhez akarok-e tartozni, vagy pedig a világi dolgok, a pénz, a gazdagság a célom? Ez életet — örök életet — meghatározó döntés.

A gazdag ifjú úgy érzi, ezzel a döntésével elveszt mindent, ami kedves neki, amihez ragaszkodik. De Jézus ismét valami csodálatos dologról kezd beszélni tanítványainak, akik már túl vannak a döntésen. Jézus nemcsak az örök életet ígéri, hanem már itt ezen a világon százannyit az elhagyottakért. Ez egyszerre hihetetlennek is hangzik, ugyanakkor lenyűgözőnek is. Aki szétosztja va-

selésében, a szenvedésben, örömben, boldogságban... Milyen jó felszabadulni a másokban egy beszélgetés, séta, ölelés, csók során. Rácsodálkozni a másik szépségére, lelki gazdagságára.

A jó házasság során meg kell tapasztalunk, életünk folytonos növekedés a szeretetben (ennek egyik jele lehet a gyermek, aki a további szeretet forrásává válhat).

Hányszor érezzük, mennyivel önzőbb, természetlenebb házasságunk, szerelmünk, szeretetünk, egymás felé fordulásunk, ha életünkől a legnagyobb erőforrás — Jézus — hiányzik. A folyton növekedés vele együtt teljes. Az ő jelenléte érleli, táplálja a kapcsolatot, az ő segítségével tudjuk megtartani egymás iránti szeretetünket, hűségünket. Ő ad erőt a sorsközösség-vállalásban.

Vajon meg tudunk-e felelni minden elvárásnak, Isten előtt tett hűség-ígéretünknek? Gyengeségünk dacára mindennap meg kell újítanunk szeretetünket, odaadásunkat gondolatban, tettekben, egy ölelésben, hogy a másik érezze: még mindig fontos a számunkra.

gyonát, az érdekbarátoktól ugyan elszakad, de igazi barátokra talál azokban, akiken segített. Aki megérti, hogy a saját családján kívül is van feladata a szeretet továbbadásában, az saját családjá mellé száz barát-családra lel. Aki jó ügyben jár, azt mindenhol szívesen látják az egész világon. A szeretet mindenhol szeretetet ébreszt, sokszoroz.

Saját életem példáján látom, hogy akár hányszor úgy gondoltam, hogy időt, pénzt stb. fordítottam másokra és ezzel segítettem — sokszor több szépséget, kedvességet, igazi emberszeretetet kaptam viszonzásul. Meg kell próbálnunk újra és újra jót cselekedni, hogy a világ elhiggye: a SZERETET köztünk és bennünk él!

1991. augusztus 2-án Riyahdban egy 70-80 főből álló keresztény gyülekezetet — akik istentiszteletre gyűltek össze — tartóztatott le a szaúd-arábiai állami rendőrség és a Metowah nevű egyházi rendőrség. Szaúd-Arábiában ugyanis megtiltották, hogy bármilyen keresztény imádságot vagy istentiszteletet tartson a lakosság az egész ország területén. Gyakorlatilag azonban ez a korlátozás csak a harmadik világbeli őslakosságra vonatkozik. Különösen a Fülöp-szigeteki gyülekezetek (kiknek tagjai főleg vendégmunkásként tartózkodnak Szaúd-Arábiában, s akik többsége keresztény) vannak sanyargatott helyzetben. A „Mustármag” elnevezésű gyülekezet négy vezetője augusztus 2-a óta még mindig letartóztatásban van.

Mivel Magyarország nem áll diplomáciai kapcsolatban Szaúd-Arábiával, ezért a mellékelt német nyelvű szolidaritási levelezőlapot a bécsi nagykövetségre juttassák el!

Szolidaritási levelezőlap

Exzellenz!

Wie wir in Erfahrung gebracht haben, sind in Saudi-Arabien christliche Gottesdienste und Gebetsveranstaltungen verboten, auch wenn sie in privaten Räumen durchgeführt werden.

Wir haben erfahren, dass am 2. August 1991 in Riyadh eine Gruppe von 70 bis 80 philippinischen Christen inhaftiert wurde, deren Führer Cesar Flores, Ely de Leon, Wilmur, und Nick Bukaskas noch immer im Malazgefängnis in Riyadh festgehalten werden.

Wir bitten Sie, sich für Ihre sofortige Freilassung einzusetzen.

Die „Allgemeine Erklärung der Menschenrechte“ ist, wie Sie wissen, für Saudi-Arabien als Mitgliedsland der UNO verbindlich.

Hochachtungsvoll

Ort, Datum:
Unterschrift:

Október 20. — Évközi 29. vasárnap — Mk 10,35-45 — Az apostolok vetélkedése

Az ember ősi ösztöne a birtoklás, uralkodás. Minden ember életében jelen van az előbbre jutás vágya. Szeretjük, ha kiemelnek, dicsérnek bennünket. A főhelyre jutás bátorsággal, biztonsággal kecsegtet, és a javak minél teljesebb élvezetét jelenti. Ez a kísértés azonban nagy veszélyt rejt magában. Jól tudta ezt a gonosz is, mikor Jézusnak felajánlotta az uralkodás lehetőségét (pusztai kísértés; Lk 4,5-8). Néhány fejezettel előbb már találkozhattunk a tanítványok közötti versengéssel (Mk 9,34). Most a Zebedeus fiak, Jakab és János előbbre jutási

kísérletének lehetünk tanúi. Már előrelátóan az örök életre készítik helyüket.

Jézus megkérdezi tőlük, vállalják-e a lét- és sorsazonosságot Vele. Ők igennel felelnek. Kérésük ténye bosszankodást, irigységet vált ki a többi tanítványból, Jézus azonban szüntelenül tanítja mindnyájukat. Figyelmezteti őket arra, hogy Isten Országának törvényei mások, mint az evilág törvényei. Itt a cselekedetek számítnak. A szeretet cselekedeteit pedig nem jellemezheti az uralkodás, elnyomás, birtoklás, csak a kicsiség, szelídség, szolgálat és végső érték-

ként a teljes életodaadás. Nem az az elsőrendű tehát, hogy elnyerjük-e Jézus mellett az örök dicsőséget — melyet az Atya ajándékoz nekünk —, hanem az, hogy készek vagyunk-e követni Jézust a szeretet megélésében. Jellemzők-e a mi keresztény életünk-re ezek a jézusi értékek?

Vágyunk-e Jézus mellé csatlakozni, hozzá felnőni egyéni életünkben, házasságunkban, gyermekeink átölelésében, közösségeink, barátaink együttélésében, az esetlekek támogatásában, és minden ránk váró szívfelénk nyúló kéz elfogadásában?

Október 27. — Évközi 30. vasárnap — Mk 10,46-52 — A jerikói vak

Próbáljuk magunkat Bartimeus helyébe képzelni. Mit érezhet egy ember, ha nem lát? Milyen élménye, elképzelése van a világról, az emberekről?

Talán olyan lehet, mint amikor a madárnak levágják a szárnyairól a tollat, él ugyan tovább, de nem tud repülni. Jézus híre, csodatettei megelőzték Őt magát. Érthető hát,

hogy a világtalan ember kiáltozni kezdett, amikor meghallotta, hogy a Názáreti közeledik. Abban az időben — mint ahogy talán ma is — a fogyatékos emberek a társadalom kizsáftottjai voltak. Annak ellenére, hogy a tömeg megpróbálta távol tartani ezt a vak koldust, Jézus mégsem ment el szó nélkül mellette, hiszen amit mond, azt Ő tettekre

is váltja. Mit jelenthet ez a kérés: „könyörülj rajtam”? Talán egyszerű segítségkérés, vagy bocsánatkérés valamiért? Talán hangozhatott volna így is a mondat: „bocsásd meg bűneimet”?

A lényegesen nem változtat: a hit csodákra képes. „Boldog, aki nem lát, és mégis hisz” (Jn 20,29).

November 3. — Évközi 31. vasárnap — Mk 12,28b-34 — A főparancs

Parancs. Erről a szóról a mai embernek egyrészt a hatalom, másrészt a gondolkodás nélküli engedelmeskedés jut az eszébe. Beszélhetünk-e ilyesmiről a lábmosó és szabad akaratot teremtő Szentháromságos Isten esetében? Nyilván nem.

Gondolhatunk arra, amikor ablakpárkányra mászó gyerekünket leparancsoljuk a veszélyhelyzetből — az ő életét féltve, ismerve és tudva, amit kicsi eszével ő még nem is sejt. Ez a hasonlat talán már kicsit közelít, hiszen a Mennyei Atya jóságos és látó-védő kezét tapasztaljuk nap mint nap.

De Jézus nem csimpaszkodó gyerekeket, hanem együttműködő barátokat akar és keres bennünk.

Miért hát a parancs?

Tán mert ismerve minket, jól tudja, hogy még így is igen lassan valósul bennünk és általunk az Isten Ország, hát még ha így fogalmazott volna: csillagaim, szépen kérlek, legyetek szívesek egy kicsit szeretni egymást!

Kimondhatatlanul fontos az, amit a főparancsban nyomatékosítani akar nekünk Jézus. Ha nem eszerint rendezzük napjainkat, akkor nem élünk, csak vegetálunk. Jézus szeret minket, s nem akarja, hogy elpusztuljunk. Ezért sulykolja beszédével és tetteivel 3 és fél éven át az Élet törvényét. A tanítás tiszta magvát szórja szüntelen. S szavát nem azért kell követnünk, mert parancs, vagy azért, mert illik a mindenható Istennek engedelmeskedni, hanem mert ez boldog-

ságunk egyedüli útja. Tegyük belsővé az Ūr parancsát! Lényegünk kell váljon a Vele, Benne és Átala élés. Isten- és emberszeretünk lehetővé tételéhez küldte el Jézus nekünk Szentlelkét. Ő segít nekünk, hogy ne legyünk „sánták”. Értelmünkkel, érzelmünkkel, akaratunkkal, s ebből fakadó tetteinkkel dicsérik az Urat. A dicsőítő imára — mely nem valamiért ad hálát, hanem Valakiért — nagy szükség van. A tapasztalat szerint ez a kapu, amelyet kinyitva magunkba tudjuk ölelni az Istent, s ezzel együtt az Ő érték- és látásvilágát.

Csak így sikerülhet egyenként ledöntenünk mellékisteneinket, bálványainkat. S ne gondoljuk, hogy csak a káros szenvedélyek köthözhetnek meg minket. Rabbá tehet minden olyan — látszólag akár jó

Feladó:

A német szöveg fordította:

Tisztelt Nagyökvet Ūr!

Hírt kaptam arról, hogy az Önök országában, Szaúd-Arábiában a hatóságok mind a templomokban, mind pedig a magánházaknál folyó keresztény istentiszteleteket betiltották.

Arról is értesültem, hogy Riyahdban egy 70-80 főből álló keresztény gyülekezetet le tartóztattak, melynek vezetői — Cesar Flores, Ely de Leon, Wilmur és Nick Bukaskas — még mindig fogságban vannak.

Kérem Önt, hogy járjon közbe azonnali szabadon bocsátásuk érdekében.

Mint Ön is tudja, Szaúd-Arábia az ENSZ tagországaiként kötelezte magát az emberi jogok betartására.

Köszönettel:

Keltezés és aláírás:

7 forintos
bélyeg helye

Seine Excellenz Herrn Botschafter
Essa A Al-Nowaiser
Saudi-Arabisches Botschaft

Wien

Formanekgasse 38

1190

Austria

— tevékenység, érzelem, amelyhez csak a magunk akaratára ragaszkodunk. Nem szabad elvesztenünk nyitottságunkat a változtatásra, hogy az Ūr mindig ott használhasson, ahol szüksége van ránk.

S ezt, az Isten törvényét ismerő és valósfító életünket kell osztogatnunk, kiváltképp gyermekeinknek. Az ószöveteségi idézetünk arra figyelmeztet, hogy nem szűnhetünk meg növekedni a hitbéli tudásban, s nem hagyhatunk ki egyetlen alkalmat sem, hogy a ránk bízott életet az Egyedül Igaz felé terelgessük. Szeretünk akkor az igazi, ha megismerés, elfogadás, többre törekvés hármassága valósul. Így kell szeretnünk magunkat, s minden embertársunkat is. Törekedjünk e héten fejlődni Istent dicsőítő imánkban, testvéreink elfogadásában, hogy életünket oda-helyező emberekké váljunk!

November 10. — Évközi 32. vasárnap — Mk 12,38-44 — Te magad légy csoda!

Ezen a vasárnapon Jézus mellett egy másik asszonyt is találunk. Nem csak a jeruzsálemi szegény özvegyet, a persely körül. A másik is özvegy. A szareftai, akivel Illés próféta találkozott. Fát szedett, hogy maradék kis lisztjével, kevés olajával lepényt süssön, elfogyassza, azután éhen haljon a nagy szárazság idején.

Úgy állnak Jézus két oldalán, mint a Jézus előtti és a Jézus utáni idők képviselői. Mint az ó és új szövetség képviselői. Két belső magatartás, két különböző életforma szimbólumai.

Az egyikkel csoda történik. A másik maga a csoda! Ősi beállítottság: Istent úgy tekinteni, mint akinek az a dolga, hogy csodát tegyen. Erre való az Isten. Ezt várjuk el Tőle és meg is teszi.

November 17. — Évközi 33. vasárnap — Mk 13,24-32 — Azt a napot és azt az órát senki sem ismeri.

Az evilági ország helyreállításának elmaradása miatt a Messiás tanítványai még a mennybemenetelkor is befejezetlennek érezték Mesterük köztük végzett munkáját. A Messiás úgy távozott tőlük, hogy újra eljövendővé lett számukra. Az újraeljövétel a Jézus ajkára adott nyilatkozatokban vitán felül adva van (Mk 16,7; Mk 8,38; Lk 9,26; Jn 1,51...). A tanítványok többször is rákérdeztek a második eljövétel időpontjára, de nem kaptak pontos időpontot. A Messiás nem használt évszámokat. Az idő (kairosz), a nap (hémera) és az óra (hóra) szavakat használta időmegjelölésre, számok nélkül (teljessé lett az idő, azon a napon majd megtudjátok, eljön az óra...). A végső eljövétel időmeghatározásában az aion szó szerepel, ami nagyon hosszú időt jelent. ...Ennek az aionnak (földi élet) a fiai házasodnak, de akik méltók ama aionra (földi életet követő) és a halálból való feltámadásra...

A vízözön és Szodoma-Gomora pusztulásának, hirtelenségének és váratlanságá-

Ha nem teszi, „akkor sírész, azután átkozódsz, aztán imádkozol”. Végül „elveszted” a hited. Csalódtál az Istenben, mert „hallgat az Isten”. Hochhuth Doktora is így járt: „Mert feleletet akartam — feleletet! S így kockáztattam meg, amit még senki, mióta világ a világ ..., hogy legyen kénytelen választ adni. Nemlegest akár, mely Stendhal szerint még egyetlen mentsége lehet: az, hogy nem létezik... Tessék, egyetlen sóhaj sem hallatszott az égből, egyetlen sóhaj se tizenöt hónap alatt, míg égbé küldtem innen a kirándulókat.”

Az evangéliumból egyértelmű, hogy az Isten rendszerint nem csodatevő, de rendszerint erőt adó. Te légy csoda! Ahogyan a templomi özvegy két fillérjével, vagyis egy krajcárjával, ami „egész megélhetése” volt.

tem mintájára fog eljönni az a nap, amikor az „Emberfia felfedeti” (apokaluptein), teljes valóságában nyilvánvalóvá válik. Az apokalipszis tehát valami korábbi titok megszűnését jelenti. Biztosak lehetünk, hogy kérdéseinkre legkésőbb ekkor választ kapunk. A Jézus személye körüli titkok felfedését megelőző időszakok jellemzők:

— természeti csapások (földrengés, éhség, dőghalál, hullákra menő sasok...)

— jelek a napban, holdban és a csillagokban (a nap elhomályosul, a hold fényt nem ad, a csillagok leesnek ...)

— háborúk (lázadások, egymás ellen forduló nemzetek és országok ...)

— ideológiai harc a örömhír ellenében (hazug próféták és messiások)

— erőszakos harc Isten népevel szemben (megverik, tömlöcbe zárják, megölik ...)

Az aion-vég a számonkérés időszaka. A számonkérés alapjaként a Messiás egyfelől életünk gyakorlatát tekinti: „megfizet kinek-kinek a magatartása szerint”: „Éhez-

Joggal rá lehet csodálkozni: hogy teheted!? Hogy bírod? „Rákérdeznek!” Ez az, amiről Zakariás próféta jövendöl: „Azokban a napokban egyetlen zsidó ruhája szegélyét tíz különböző nyelvű ember fogja majd megragadni és kéri: Hadd menjünk veletek, mert hallottuk, hogy veletek van az Isten!” (Zak 8,23) Erről beszél Péter apostol is: „Legyetek mindig készen rá, hogy mindenkinek megfeleljetek, aki csak kérdezi, mi az alapja reményeteknek.” (1Pt 3,15) Non magna dicere, sed magna vivere christianum est! Nem nagyokat mondani, hanem nagyszerűen élni — ez a keresztyény! Jézus szemléletes nyelven arról van szó, hogy „föld sója”, „világ világossága”, „hegyen épült város” legyen a keresztyény! (Mt 5,13) Ezt várja a világ!

tem ugyanis és ennem adatok, szomjaztam és innom adatok, vándor voltam és befogadtatok, mezítelen voltam és felruháztatok, beteg voltam és meglátogattatok, börtönben voltam és fölkerestetek.” (Mt 25,35-36) Másfelől szóbeli állásfoglalásainkat veszi figyelembe: „minden haszontalan beszédért ... számot adnak majd az ítélet napján.” (Mt 16,27; 12,36) A számadást tartó Emberfia kérdezni fog, nekünk pedig felelnünk kell — életünk tetteivel és elhangzott szavainkkal, állásfoglalásainkkal. Ezeknek alapján hangzik el felettünk az ítélet, ennek alapján mondjuk ki mi magunkról az ítéletet: külső sötétség, sírás és fogcsikorgatás (szeretlenség), vagy a Mennyek Országá, az örök élet, ami a szeretet tökéletes világa. Az Ő útja az egyetlen út, csak ennek az útnak van folytatása, az Ő útja a keskeny út, amin nem egyszerű a járás. Tőle kaphatunk meg minden segítséget az utat választáshoz és ezen az úton maradáshoz egyaránt. Élünk a folyamatosan kínált lehetőséggel!

November 24. — Évközi 34. vasárnap — Jn 18,33-37 — „Igen, király vagyok”

Semmi kétség, Jézus király. Van népe, országa és országának törvénye. Jézus hatalommal rendelkezik, s áll Pilátussal szemben...

Egy olyan emberrel szemben, aki szintén rendelkezik mindezekkel. Helytartó, egy provincia ura, kinek feladata „népéről gondoskodni”, s a törvényeknek érvényt szerezni. Pilátus hatalommal bír, s állnak egymással szemben...

Micsoda kontraszt!

Jézus azt mondja, hogy országa nem evilágból való. Úgy tűnhet, ezzel elveszi az elmentét életét. Gondolhatta Pilátus, megkísérelhetett évszázadok során sokakat, s ma is sokan gondolják, hogy a probléma nem is olyan nagy, hiszen Jézus országa evilágra nem vonatkoztatandó. Jézus országa a transzcendensben van.

De nem! Jézus nem tompította az ellentétet. Azt mondta, hogy a mennyek országa köztetek van. Pilátus „országá” területileg körülhatárolt. Jézus népét azok alkotják, akik a határok közé kerültek. Jézus országának törvénye a szeretet, Pilátusé a jog.

„Mi az igazság?” — kérdezi Pilátus legyintve. Szavaiból érződik a keserűség és az

igazságfogalommal szembeni csalódottság. Egy római csalódottsága. A római jogot — mint alapot — ma is tanítják az egyetemen. A jogba, a juszticiába veti ma is az emberi társadalom abbéli reményét, hogy igazságot teremtsen. Szegény Pilátus! Foglalkozásánál, hatalmánál fogva nem ismerhette Jézust. Nem hallotta beszédeit. Így aztán nem is érthette, miféle igazságról beszél neki ez az ember.

És mi tudjuk-e? Igen, tudhatjuk, hogy Jézus igazsága nem az adok-kapok, a jogok és kötelezettségek, a patikamérlegre tett érvék-ellenérvek igazsága. Sokkal több annál. Igazságfogalmára következtethetünk a szólómunkásokról, a tékozló fiúról szóló példabeszédeiből. Jézus igazsága a szeretet. Nincs már meg az a lehetőségünk, hogy rezignáltan legyintsünk rá, mint azt kellő ismeret hiányában Pilátus tette.

Mi már csak azt dönthetjük el, hogy akarunk-e hallgatózni szavára, vagy megelégszünk kevesebbel. De miért elégednénk meg? Mit veszíthetünk, ha követjük Őt? Többet nem, mint földi életünket. A Getszemáni kertben Jézus is biztosan mérlegre tette a veszteni valókat. Úgy ítélte meg, hogy

az általa képviselt igazságnak úgy tud megfelelni, ha életét is odahelyezi.

Pilátusnak, mint evilágból való „királynak” hatalma volt elvenni Jézus életét.

Jézusnak, mint nem evilágból való királynak hatalma volt odaadni azt. Dönteni kell!

Olvasóink és főképp előfizetőink elnézését kérjük ezen számunk késése miatt. Lapunk elkészítése, a szerkesztőség és a terjesztés adminisztrációja teljes mértékben önkéntes munkával történik, s ennek jobb megszervezése most sok energiánkba került. Ugyancsak annak érdekében, hogy ilyen késés lehetőleg ne forduljon elő, s hogy a költségnövekedéseket fedezni tudjuk, emelnünk kellett a lap árát, 39 Ft-ra. Az ezévi előfizetőket ez természetesen nem érinti. A jövő évi előfizetési adatok a 27. oldalon a Megrendelő lapon olvashatók. A hátsó borítón vannak a szociális előfizetés adatai. Ezt a lehetőséget továbbra is fenntartottuk és annak csoportos formájánál nem is emeltük az árat. Kérjük, továbbra is támogassák és használják hívatusukban lapunkat. Köszönettel: a szerk.

VII. 14. vasárnap

A pályaudvaron találkoztunk, mindenki egyszerre nevetett, beszélt, pusztit adott és kapott. A fonyódi vonaton a peronokon szorongtunk, olykor akadályfutást mímelve a csomagok között. A kaposvári vonaton le tudtunk ülni, énekeltünk, gitározunk. A vonatozást buszozás követte. Nagy volt. Már-mint a hőség. Kellemes, félig függő, félig fekvő helyzetben rogadoztunk a csomagok alatt. Majd leszálltunk és némi idegenlégiós menetelés következett egy nagy fáig, ahol néhány sátor állt. Ez még nem végleges táborhely, Döniék elmentek, hogy jobbat keressenek: Feri befutott, megkezdtük a költözést. A már álló hatszemélyes sátrat nem bontottuk le, hanem a vázát megfogva egy az egyben átszállítottuk a végleges helyére, alatta, mint baldachin alatt a püspökök, Norbi és én vonultunk ájtatos képpel, a fülkékét cipelve. Sátrat vertünk, bepakoltunk, kitapostuk az ösvényt a forrásig.

Lassan sötétedett. Megérkezett Feri bácsi, és összeültünk egy tábornyitó misére. Az evangéliumnál esni kezdett az eső. A nagy-

sátorba menekültünk, énekeltünk, majd a zuhogó esőben aludni vágtattunk.

VII. 15. hétfő

Reggeli áhítat után kihúztuk az őrangyalosdit, bemutatkoztunk és beosztottuk a csapatokat. Feri bácsi előadást tartott. Istenről beszélt és a Szentlélek-élményéről. Ebéd után röpzünk és tartottunk egy énekpróbát a miséhez, majd Feri felolvasott egy Lev Tolsztoj-novellát a cár három kérdéséről. Megérkezett a táborszellem (Mali) és elmondta, amit én is éreztem, hogy

összeszedetlen és kissé nemtörődöm a társaság. Némi éneklet után elmentünk kiscsoportban imádkozni.

VII. 16. kedd

Mali ébresztett. Tegnap esti megállapodásunk értelmében azonnal ugrottam, néhány percen belül összegyűlt a csapat. Felfelé indultunk a hegyen. Kitűztük a zászlót (egy vizesballont), felraktuk a számokat és vártunk. A harc nem tartott sokáig, Feriék pillanat alatt lerohantak minket. Lementünk és nekifogtunk a reggelikészítésnek.

Mikor imára gyűltünk össze, kiderült, hogy Cili hiányzik. Fogtam másfél karéj kenyert és elindultam, hogy megkeressem. Hosszas kiáltozás után került elő. A másfél karéj kenyérből már csak fél maradt. Kiderült, hogy Cili úgy elbújt, hogy nem vette észre senki. Ő meg azt nem vette észre, hogy vége a játéknak és folytatta a partizánkodást. Nagy éljenzés közepette vonultunk be a táborba. Reggeli után visszavágó volt. Délelőtt a komoly program egy színdarab volt arról, hogy Keita, a sirály, hogyan találja meg élete értelmét a repülésben.

Ebéd után a kiscsoportok félrevonultak és a kérdések alapján a színdarabról beszélgettünk. Egy nagy körben összefoglaltuk a megbeszéléteket. Aztán újra szétoszlottunk, az apostolkodásról kellett valamit kitalálni.

Vacsora után volt a mise.

Táboroznél előadtuk az agyszüleményeinket. Saját darabunk arról szólt, hogy egy békés indián törzshöz két hittérítő érkezik; egy merev és egy eksztatikus hites. Agresszív fellépésük nyomán a törzsből meghasonlás támad, majd a bennszülöttek észhez térnek, elkergetik a tértítőket és visszatérnek a nagy Manitu tiszteletéhez. Ja és a címe: Hogyan ne apostolkodjunk?

VII. 17. szerda

Ma délelőtt Miki tartott előadást az egy-

házzal és a közösségről. Kiscsoportos megbeszélés is volt. Ebéd és némi döglés után énekeltünk, később megjött Dombi Jancsi bácsi. Bányáról, az ottani életükről beszélt. Nekem nagyon tetszett és másokon is láttam, hogy a szívükbe fogadták.

Mise után elindultunk éjszakai túrára. Nem mehettünk sokáig, mert közeledett a vihar. A forrásnál körbeültünk és Marcsi felolvasott egy Selma Lagerlöf-féle Krisztus-legendát.

Aztán már siettünk vissza. Alighogy bevágódtunk a sátrakba, zuhogni kezdett az eső. Próbáltuk kivédeni a beázást. Az esztergomiak máris költözhetek a nagy sátorba.

VII. 18. csütörtök

Még mindig borús az ég és minden vizes. A mise a nagy sátorban volt. Maliek vásárlás közben beleragadtak a sárba.

Délelőtt Feri tartott előadást az erőszakmentességről. A csapatok között volt sorverseny. Sokat nevtünk.

Az ebéd meggyleves volt, csak úgy röpködtek a magok.

Ebéd után akadályverseny volt. Döni mondta, hogy vegyünk fürdőruhát. Ebből néhányan rá is jöttek a poénra és sikerült megfűzőm egy-két lányt, hogy vegyenek szoknyát.

I. Döni: átlőtözés az előző versenyző ott hagyott ruhájába és hatszög rajzolása egy vonallal, az összes átlót be kellett húzni.

II. Mali: 3 olyan dolog felsorolása, amit az ember nem tenne meg parancsra és követ (nem) dobni csukott szemmel a forrásba.

III. Marcsi: arról kellett meggyőzni, hogy jobb, ha a gyerekek bármikor bemászhatnak a konyhasátorba és annyit esznek, amennyit akarnak.

IV. PG: olyan szituációk, amikben büntetés követ valamilyen cselekményt. Pl.: kisgyerek konnectorba nyúl és a kezére csapnak; alsós egyest kap és szobafogságra ítélik; tollat lop és az osztálytársai kiközösítik; a középiskolás szerelmes levelet ír órán és a tanár megszegyeníti; ittas ember balesetet okoz és lecsukják; Júdas önbüntetése; utolsó ítélet. A véleményemet kellett elmondanom, meg hogy szerintem milyen a célravezető büntetés.

V. Feri: arra kellett válaszolnom, hogy mit tennék, ha valaki megtámadna és mit tennék, ha valaki mást támadna meg.

VI. Miki: a jövőnkéről, pályaválasztásról és közösségről beszélgettünk.

A visszaérkezőket nagy nevetés fogadta. A szoknyás, strandruhás fiúk halálán néztek ki!

Táboroznél énekeltünk és értékeltünk. (Ja! A fiúk csináltak délután hidat, ami olykor leszakadt, ezért bele akartak építeni egy lányt.) Éjjel néhány hidegvíz-mániás elment fürödni a forráshoz.

VII. 19. péntek

Reggel némi röplabda után összegyűltünk és PG egy nagyvárosi remetéről szóló történettel vezette be a remeténapot. Aztán

szétoszlottunk. Jók ezek a papírok. Valóban, mennyi öröm van! Jólesett az egyedüllét.

A felnőtt-gyerek röpmeccs 1-1-re zárult. Táborútnél megettük a kekszet és a sütit, amiket Gyulák hoztak. Mali felolvastott egy Pilinszky János-mesét Tükörországáról. Döni pedig egy fiúról és egy lányról mesélt, akik gondatlanul hülyéskedtek, amíg véletlenül halálos balesetet okoztak. Mónival előadtunk egy Benkő-darabot két gitárra.

VII. 20. szombat

Reggeli áhítat és evés után hangtalan, mocsanatlan dögös következett. Néha odahallatszott a felnőttek nevetése, gondolom, a délelőtti programot beszélték meg, amely nagyon jó volt, a nagyok, mint mindig, kitétek magukért. Minden csoportból

egy lány megettetett egy fiút bekötött szemmel. Én voltam a legügyetlenebb: egyetlen kanál lekvárral úgy kimentem Norbit, alig győzött utána mosdani.

Aztán voltak kérdések a Bibliából, irodalomból és zenéből. Új hangszerelés, nem is rossz. Gitár ki-mit-tud is volt, az sem maradt el a felnőttek klasszikus darabjai mögött.

Ebéd után kezdődött a fordított nap. Nagy nehezen összegyűjtöttük a 6 felnőttet. Ekkor Ferinek és PG-nek eszébe jutott, hogy vissza kéne vinni az edényeket. Jó. Gondolom, mekkorákat röhögtek rajtunk, hogy mit tudunk kfnlódni hárman hat rakoncátlan felnőttel.

Olykor-olykor meghasonlottunk, de hősiesen vezettük a dolgot. Tulajdonképpen egész jól sikerült. Szerencsétlen áldozataink még talán élvezték is, hogy rajzoltattunk, talicskázattunk, verset, szobrot csi-

náltattunk, békaugráltattunk, lekvárt etettünk velük.

A táborútnél a felnőttek előadtak egy tők jó tábor-paródiát. Órangyalosdi is volt, egész sokan ráhibáztak. 3-4 év alatt sokat javult az arány.

A hidegvíz-mániások — köztük én is — éjfélt után elmentek fürödni.

VII. 21. vasárnap

Mikor visszaértem, már csak kevesen voltak. PG meg én gitároztunk és akkor éreztem, visszajött az a varázs, amit néha hiányoltam. Csöndes vidámság volt, már nem lehetett hangoskodni, hát halk, lassú nótákkal búcsúztunk a táborról, az estétől.

Reggel borult volt az ég. Gyorsan pakoltunk. Búcsúzóul összegyűltünk egy utolsó áhítatra. Aztán hazaindultunk. Good bye, Bánya! Kaci

Szlovákiában kerekeztünk

Idén is, mint rendszeresen már hét éve, együtt kerékpároztunk egy héten át a közösséggel s a még hozzánk csapódó egy-két emberrel. Nyár derekán rendeztük meg vándor kerekésünket. Mivel öt év alatt kinőttük gyönyörű hazánkat, ezért idén már második éve a Felvidék történelmi- és tájszépségeit kerestük fel.

Tavaly Kassa környékét jártuk be, most Selmecebányáról indultunk kerékpárjainkkal, de nem vágok az események közepébe.

Túránk jól kezdődött, találtunk két szabad autót, hogy a rajtig elvonszoljuk magunkat segítségükkel. Időben tudtunk indulni, nem jött közbe egyéb bonyodalom, amit az évek folyamán egyébként megszoktunk.

Az első estét autóinkkal együtt töltöttük Perencs falu határában. Sátorverés után nekiláttunk esti áhítatunknak, amit egy közepkorú úr szakított meg. Kevés magyar tudásával, a mi még kevesebb szláv tudásunkkal, na és a nemzetközi kéz-láb mozdulatokkal összehoztuk azt, hogy ő szerez nekünk engedélyt sátorverésre, mivel ezt itt szigorúan veszik és büntetik is. Két társunkkal elment Perencs faluba, és visszahozta őket az engedéllyel együtt. Ez volt az első szlovákiai ismeretségünk.

A következő nap is rejtegetett örömeket és ismerkedésre alkalmat. El kellett helyezni a két gépkocsit egy hétre Selmecebányán megőrzésre. Nagy segítségünkre volt ebben Olga, aki az egyik utazási irodában dolgozik. Olga segítőkész volt, még ha magyarul nem tudott is. Szerencsére azért az angol közös nyelvünk volt, így könnyebben ment a tárgyalás. Néhány telefon után sikerült szállást találnia árván hagyott gépkocsijainknak. Az autók elhelyezése és a kerékpárok felmálházása után rövid városnézésre mentünk, s megnéztük az Erdészeti Egyetem parkját, a Leányvárat s néhány templomot. Ezen a napon haladtunk át Zólyomon, ahol megnéztük a várat, s mindössze 52 km-t tettünk meg.

Minden reggel és este zsolozsmáztunk benne az „elnök” egyéni imájával, ami keretet adott napjainknak; az esti áhítat után elénekeltük a Salve Regínát. Következő nap

Besztercebányán keresztül elértük túránk legészakibb pontját a Fátában — a Fátra mellesleg túránk névadója is volt — Árvaváran, ahol megnéztük a váróriást, megmásztuk teremről teremre az emeleiteit, csodáltuk a kiállításokat és a csúszól a tájat, amit részben már láttunk, részben még előttünk állt. Ezen a napon tekertünk a legtöbbet, kereken 93 km-t, így értük el Zsolnát, ahol találkoztunk hazai ismerősökkel, akik egy konferenciára igyekeztek, csak útközben megnézték ezt a történelmi nevezetességű várost.

Zsolna után értünk el a túránk legszebb természeti kincseihez, a szulyói sziklákhöz, majd következő nap elején egy kis hegyi-erdei-réti tolás és kerekedés után a manini szoroshoz. További kerekedés után Vágbesztercén várost néztünk, majd igen nemes élményben volt részünk. Ezen a napon étteremben ebédeltünk. Rendeltünk kettőt eből, abból és amabból is (ugyanis hatan voltunk). Miután kihozták, szétosztottuk aszerint, hogy ránézésre kinek melyik volt szimpatikus. Így is történt, és még repetát is kértünk a salátából, amit a pincér elfelejtett felírni a számlánkra. Jeleztük is neki, hogy még négy salátát írjon a fogyasztásunkhoz. Került-fordult és közölte velünk a maga nyelvén, hogy rendben vagyunk, mehetünk. De mi még nem is fizettünk — erősködtünk, de ő nem tárgyalt, és fizetés nélkül útnak eresztett bennünket. Ez ám a vendégszeretés, gondoltuk magunkban, s hozzátettük: tartsa Isten jó szokásodat! A finom és olcsó ebéd után Trencsénnek vettük irányunkat,

de útközben véletlenül kettészakadt a csapatunk. Ketten az élen jártunk s betértünk egy útszéli templomba, hogy megnézzük, s utolérjenek a többiek. Igen ám, de ők nem vették észre kinn hagyott bringáinkat, s elkerültek minket. Mi vártuk őket hűségesen, s néhány korsó sör után visszafelé indultunk eléjük. Idővel rájöttünk arra, hogy elkerültek minket. Mivel a következő állomás Trencsén lett volna, meghajtottuk bringáinkat. Trencsén előtt útterelésbe botlottunk, így különböző utakon közelítettük meg a várost, mivel mi figyelembe vettük a terelelét, míg társaink átmentek rajta. Már majdnem lemondtuk egymásról Trencsénben bolyongva, mikor a Vág hídján felismertük egymás alakjait este 8 óra körül. Következő nap Nyitraútváron keresztül elérkeztünk Bajmócra, ahol megnéztük a felújítás alatt álló várat. Utolsó nap Körmöcön keresztül értünk Selmecebányára, ahol záródott kerékpártúránk köre. Ezen a napon is volt szlovák emberekkel kapcsolatunk. Hegyi szerpentinén toltuk-tekertük kerékpárjainkat és friss vízről beszélgettünk, s ezt mások is meghallották, mert a közeli udvarról kiszóltak, „ha kértek, kaptok is”. Több sem kellett nekünk, elfogadtuk a meghívást, persze a beszélgetés mellett a vízen kívül más is került az asztalra. Mivel Selmecebányára este érkeztünk, ezért sátrainkat a város szélén vertük fel. Másnap reggel, az összepakolás után, megtekintettük a város azon részeit, nevezetességeit, amik kimaradtak az induláskor, majd érzékeny búcsút vettünk a várostól és elindultunk haza. Túránk végén azon gondolkodtam el, hogy csak mi vagyunk ilyen szerencsések, akiket segítettek utunk folyamán a szlovákok, a „szlovák nacionalizmus” fényes ellenbizonyítékaként, vagy nem is igaz, hogy ki nem állják a magyarokat. Én mindenesetre köszönöm a segítségüket, és hozzá is teszem: tartsa Isten jó szokásait!

Az idei 523 km-rel ismét közelebb kerültünk egymáshoz. Már készülünk jövő évi túránkra: Morvaország, Kárpátalja, Erdély? Még nem döntöttük el.

Fehér Tamás

A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beküldött leveleket rövidítve közölje. (A kihagyásokat ... jelöli.) A Pf. 7. az olvasók fóruma, a közölt levelek tartalmával a szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet.

Igen tisztelt Jacek Wegner!

Nagy örömmre szolgált, hogy az „Érted vagyok”-ban olvashattam frását, amely a Rzeczpospolita 1991. április 13-14-i számában jelent meg (Nie z tego swiata). Nemrégiben egy belga ismerősöm kérdezte tőlem levelemben, van-e a lengyel katolicizmuson belül is olyan hang, mint a miénk. Nem tudtam választ adni kérdésére. Most, hogy elolvastam cikkét, már tudnék: igen, van. Jacek Wegneré.

Szeretném tovább fűzni gondolatait az egyház vértanú és tanító szerepéről. Mindekelőtt egyetemesre tágítanám megállapítását. A különböző kultúrákon belül rendre elkülönült egymástól a király és a főpap, a katonák és papok szerepköre a trón és oltár mégoly szoros szövetsége ellenére is. A valásnak ezáltal létrejövő viszonylagos önállósulása tette lehetővé, hogy megfogalmazzon olyan eszményeket, amelyeket a létért és önérvényesítésért küzdő hatalom rendre csak részben tud valósítani. Ebből adódik a vallás erkölcsi tekintélye. A katolicizmus. A mohamedáné, a buddhistáé, az indiai ősvallásé, a kínaié stb.

A vallásoknak ezt a szerepét a főpap csak nagyon ritka esetben tudja betölteni. Kétségtelenné teszi ezt a tény, hogy a főpapok ritkán válnak vértanúkká. Gyakoribb az az eset, hogy a főpap és király közös erővel teszi vértanúvá azt, aki be akarja tölteni szavával, életével azt a szerepet, amelyre a vallás hivatott. Nemcsak Jézus esetében kollaborált Kaiás és Pilátus. Mindszenty bíboros állami, majd egyházi félreállítása után Magyarországon is teljes lett a kollaboráció a főpapok és a hatalom letéteményesei között: együttes erővel ítélték el az egyház börtön-tanúit.

Egyházunk elvileg alapozza meg ezt a szituációt, amikor arra törekszik, hogy konkordátummal biztosítsa a hatalmaknál az egyház szabad működését. A különböző hatalmak nem ingyen biztosítják e „szabad” működést: lojalitást kívánnak érte. Mi ennek a tartalma? Változó — a hatalom természetének, alakulásának függvényében. Az embertelen hitlerizmussal szemben a főpapok lojalitások voltak a konkordátum függvényében. A még embertelenebb sztálinizmussal szemben a pátriárkák a SZU-ban, a püspökök idehaza lojalitások voltak — ez utóbbiak a Vatikán 1964. évi részleges „megegyezésétől” támogatva. A „megegyezés” elvileg alapozta meg a meg nem egyezők, a vallás prófétai szerepköre teljesítőinek elítélését, s a főpapok kollaborálását a börtöntanú-gyártásban. Az Isten emberei, az embertelen méltó viselkedés elkötelezettjei, tehát azok, akik a vallás elkötelezettjei, bár nem a hatalom evilágából valók, hanem Istenből valók, de ebben a világban élnek. S ilyenként nem mondhatnak le arról a felelősségükről, hogy ebben a világban annak a rendje érvényesüljön, Aki létbe hívta és út-

„Kedves Érted vagyok!”

nak indította ezt a világot. Felelősségük nem korlátozódik a magánélet szférájára. Teljes értékű hordozói akarnak lenni a polis, a társadalom ügyeinek ... a tanítás, a véleményformálás erejében. És nem a kard erejében. Politizálnak tehát ... és nem politizálnak? Meg kell végre szüntetnünk ezt az ekvivokációt. Így: az Isten emberei közéleti felelősséget vállalnak, hatalomgyakorlási felelősséget nem vállalnak. Tanítói szerepükön túlmenő feladatot addig láthatnak el, amíg ezt karhatalom nélkül tudják tenni.

Amíg a keresztény, a vallásos ember természetesen tekinti, hogy elme egy katonának, s ha parancsot kap, embert öl, ám a maga életét védve, addig értelmetlennek látszik számára, hogy elhatárolja magát a hatalomtól. Addig legfeljebb ellenzéke lesz bizonyos hatalmaknak, amelyekkel szemben a hatalmat magához akarja kaparintani. Ezért felette „természetes”, azaz a lengyel katolikus tudatban megalapozott mindaz, ami kritikát vált ki maga ellenében azoktól, akik a lengyel egyházban is a vértanú, tanító, tehát jézusi vonásokat keresik a történelmi jelenben, és nem a hatalmiakat. Adam Michnik már vagy tíz éve figyelmeztetett arra, hogy a julianizmus még nem humanizmus: aki az elnyomatásban hangoztatja az ember szabadságjogait, a hatalomba kerülve nem marad feltétlenül továbbra is a humanizmus szószólója..., hanem a maga kiváltságaié.

Végezetül: a personalizmus és a közönségben élés nem rejthet magában ellentmondást: a lelkiismeret embertársaim szolgálatára rendel. A hatalom viszont nem personalista, mert lelkiismeretem hangjával szemben a magam, a csoportom kiváltságainak a szolgálatára rendel. Örülne válaszának testvére Jézusban: **Bulányi György Sch.P.**

Nem sokáig bírják az egyháznál

Nagy megdöbbenéssel olvastam az Érted vagyok júniusi számában, miszerint az Egyházban karrieristák, skizofrének, nem gondolkodók választódnak ki. Hosszas gondolkodás után azonban rájöttem, hogy legalábbis az én esetemben igaza van.

Régóta vagyok egyházi alkalmazott. A munkahelyemen mindig elképesztő volt a légkör. Jelenlegi helyzet illusztrálására néhány példa. A főnököm idegbeteg ember. Mindent a személye elleni támadásnak érez, bármi történik az egyházközségben. Ha együttérzően érdeklődöm, hogy van a betegsége, ebből azt érzi ki, hogy a halálát kívánom. Mennyi mindenem kellett ahhoz átmennie, hogy ilyen lelkiállapotba juthatott! Egyházközségünkben hagyomány, hogy a mindenkor plébános és a mindenkor káplánok haragban vannak. Fúrják egymás munkáját és a híveket arra kényszerítik kimondatlanul, hogy válasszanak közöttük. Olyan, mintha két párt lenne. Sokszor átéltem a többi alkalmazottal együtt, hogy rendkívül megalázó módon beszélnek velünk. A gyermekeim születése előtt sok-

Hálaadó szentmise Miskolcon

Június 11-én volt egy éve, hogy megalakult a Magyar Máltai Szeretetszolgálat miskolci csoportja. Ebből az alkalomból hálaadó szentmisén vettek részt a szeretetszolgálat aktivistái és a máltaiakkal szimpatizáló hívők a Szent Anna-templomban. A szentmise előtt Zachár Géza esperes-plébános — a miskolci lelki vezetője — köszöntötte a megjelenteket és a vendégeket, mindekelőtt Csilla von Boeselager bárónőt, a szeretetszolgálat németországi képviselőjét, dr. Miklósházy Attilát, a külföldi magyarok püspökét, dr. Isépy Tamás igazságügyi államtitkárt, dr. Gyulai Gábor köztársasági megbízottat, Kozma Imrét, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat vezetőjét és dr. Nagy-Bozsoky József országgyűlési képviselőt.

A vendégek köszöntése után a templom Credo énekegyüttese adott színvonalas hangversenyt. Ezt követően Csilla von Boeselager bárónő és Kozma Imre atya méltatta a miskolci máltaiak egyéves tevékenységét és köszöntötte meg önzetlen segítőkészségüket.

A hálaadó szentmisét dr. Miklósházy Attila koncelebrálta hat (köztük négy máltai) pap közreműködésével.

(E kis tudósítás közlésétől az Új Ember c. katolikus hetilap főszerkesztője elzárkózott.)

Gódey Ferenc

szor ítem át azt, hogy ferdén néznek rám, pedig néhány hónap szabadságot vettem csak ki. Amikor egy gyerekkel állást kerestem, több helyen azzal utasítottak el, hogy mi lesz akkor, ha lesz még egy gyerek. Volt úgy, hogy kis híján felmondtak, hogy így megszabaduljanak a nem megbízható munkaerőtől. Gyermekeim születése után súlyos depressziós állapotba kerültem, amiért természetesen nem egyedül a munkahelyi légkör a felelős, de az is közrejátszott. Bűntudatot éreztem a gyerekek születése miatt, amiatt, hogy fennakadást okozok az egyházközségben. Igaz, ezt a bűntudatot a papok tudatosan táplálták.

Mostanra jöttem rá, hogy legszűkebb környezetemben is mélyreható változásokra van szükség. A papok, akikkel együtt dolgozom, szintén érzik ezt, és ez az egyetlen, ami optimizmusra ad okot. Bármilyen fájdalmas örökséget is hordozunk, a szeretettel tudjuk egymást gyógyítani, de annyi közöttünk a kommunikációs gát, hogy szinte lehetetlennek érezzük áttörni. Teológiát tanultam, ismerem a vallásos embereket, és cikke alapján elgondolkoztam azon, hogy fiatal osztálytársaim közül legtöbben csak egy-két évig vagy hónapig bírták ki az Egyháznál. Sokan közülük olyanok voltak, akikre égető szükség lenne most. Az Igenben is több olyan szomorú történetről írtak, amikor tehetséges embereket elűdöztek.

Ugyanakkor szilárd meggyőződés, hogy a legnehezebb helyzetekben is ki kell tartani. Hova vonuljak ki az Egyházból? Most megpróbálom a munkahelyemen a kapcsolatokat normalizálni. Ehhez rendkívül sok pszichológiai könyvet olvastam és sok szenvedés árán eljutottam a „minden túl vagyok” érzésig. Máris tapasztalom, hogy tudom gyógyítani környezetemet. Véleményem szerint Onnek igaza van, és mégis igaza. Nehezen szántam rá magam ennek a levélnek a megírására, mert az az igazság, „ami nem szolgálja a szeretetet, az nem építi az embert”. De úgy érzem, a jelenlegi helyzetben őszinteségre van szükség ahhoz, hogy kimozduljunk a holtpontról.

Soha nem felejttem gyermekkorom papjait, s az ő szeretetüket, s mindig azt az Egyházat fogom keresni, amit akkor megtapasztaltam. Tudom, hogy sok fiatal kényszerűen a saját szubkultúrájában éli meg az Egyházat és boldog, de én szeretném remélni, hogy el fogunk oda jutni, hogy az Egyház elfogadja a laikusokat. (1991. július 10.)

(Olvasónk kérésére nevét nem közöljük)

Igen is, nem is?

Pap olvasónk, Kocsi György elküldte — az előző számunkban közölt nyílt levele kapcsán lezajlott — levélváltását Seregély érsekkel. Az érsek úr válaszában lényege: „Ami az *Il Regno* írt, azt nem én mondtam.” Kocsi György válaszelevelében összehasonlítja ezt a választ az érsek úr korábbi, dr. Merza Józsefnek írt levelével, amelyben az érsek úr elismerie sajátjának az *Il Regno*-ban közölteket.

Mindenestre, ha a két ellentétes válasz közül az itt idézett a valóság, jó lenne, ha az érsek úr ezt az *Il Regno*-ban is és ilyen is közzétenné. (Természetesen lapunk is rendelkezésre áll.)

A vita nívója legyen méltó

Köszönöm az ÉV rendszeres küldését. A II/4. számban meglepetéssel olvastam Szeibert András beszámolóját hollandiai útjukról, melyben eléggé éles kritikáimat idézi a magyar klérusról.

Vizont nagyon kellemetlenül éreztem magamat, mikor ugyanabban a számban az olvasói rovatban Kocsi György r.k. pap Seregély érseknek írt levelét is elolvastam.

Ilyen hangnemű levelet nem lehet egy olyan lapban leközlölni, amelyik magát hívó keresztény szelleműnek tartja. Nincs az a kérdés, probléma, sérelem, amelyről nem szabadna az igazság szellemében, az Egyházon belül vitatkozni! De a vita nívója legyen méltó a keresztény hithez!

Azt tartanám helytelennek, ha az említett beszámolóban idézett megjegyzéseimet — melyeket Sz. András híven idézett — az olvasók 'egy kalap alá' értelmeznék Kocsi György hangnemével. Kritikus megjegyzéseimet nem rejtem véka alá, bár mint Nyugaton élők ezt csak nagyon szerényen szabad megtennem, de ezeket az Egyház közösségében mondom el, amelybe a klérus és a püspökök is beletartoznak. Csak akkor van megújító kihatása a kritikának, ha a kriti-

kus hangneméből kiérződik az a lelkiület, melyet Jézus közössége inspirál.

Remélem, az ÉV ebben a szellemben dolgozik Egyházunk belső megújulásán.

Szívélyes üdvözléssel: Polgár Kornél

Kedves Érted vagy!

Áldjuk és magasztaljuk Jézus Krisztust a legméltóságosabb Oltáriszentségben!

Csatoltan megküldöm E jelben győzni fogsz! c. könyvecskémet (az *Oltáriszentség tiszteletéről*), azzal a kéréssel, hogy legyenek szívesek imádságos lélekkel átélmedni. Írásom imprimatur nélkül jelent meg, mert a hivatalos egyház nem volt hajlandó az engedélyt megadni. Ezt meg is értem, mert 1952-től 1974-ig ki voltam közösfve és ez a könyv világosan bizonyítja, hogy a kiközösítés égbekiáltóan igazságtalan volt. Írtam a püspököknek, a papoknak, a híveknek, a szentatyának, a Hittani Kongregációnak. Válaszra sem méltattak.

Közben csodálkozva figyeltem, hogy a Róma által igazságosan és jogosan kiközösített békepapok továbbra is garázdálkodtak és félelmetes hatalmat gyakoroltak. Nekem nem volt szabad misézni, szentségekhez járulnom, prédikálnom stb. Az egyik vezető békepap viszont megtartotta az ezüstmiséjét. A püspökök nem tiltakoztak, sőt, részt vettek rajta... Az ilyen püspökök... nem Krisztus apostolai, hanem... Ezt én annak idején a szemükbe mondtam, ezért közösfvették ki...

Munkájukra a szentségi Úr Jézus és a drága Szűzanya áldását kérem, Jézus Szívében szeretettel: Bíró Lajos plébános.

(A könyv iránt érdeklődők 7193 Regöly, Rk plébánia címen fordulhatnak a szerzőhöz.)

„Kedves Érted vagy!”

A MÉRLEG 1991/2. száma 222-223. oldalán köz-

li Boór János főszerkesztőhöz Havasy Gyula dokumentumkötetének a MÉRLEG 1991/1. számának 106. oldalán leközölt főszerkesztői ismertetésével kapcsolatban írt levelemet — hiányosan. Kérem a MÉRLEG főszerkesztője által nem közölt apró, de talán mégsem jelentőség nélküli 8 részes közírté tételét az alábbiak szerint — a nem közölt szöveget kettősponos zárójelben hozom: 1.)...tudomást nem venni.

:(Éppen ezért, mivel meggyőződés, nem járok messze az igazságtól, ha személyes ismeretség híján is világ urainak zsarnokoskodása és a Valakit tartjuk Útnak, Igazságnak és Életnek, kérem, engedje meg, hogy megjegyzéseket fűzök a fent aposztrófált ismertetéshez):

2.)...tüllép rajta. :(Ön nyilván jobban tudja, mint én.): hogy a...

3.)...módon állítja. :(Az Isten Országában a mindent adás a meghatározó, ahogy Jézus is mondja, a világ urainak zsarnokoskodása és a hatalmasok önkényével szemben, hiszen általában ők a jogalkotók: „...közöttetek azonban nem ilyen a viszony” (Mk 10,43), szeretettel legyetek egymás iránt.):

4.)...méltó buzgalommal — :(ezt, kérem, ne vegye cinizmusnak.): csak...

5.)...mutat érdeklődést. :(Pedig jelen témánk aktualitása szempontjából rengeteg egyéb észívelelendő megfogalmazása közül az Ön által is idézett szöveg mellé odatehetném Lapide egy másik mondatát is: „Mindkét utat nyitva hagyta számunkra — azt is, ami a népek kiirtásához és azt is, ami a Mennyek Országához vezet.” (P. Lapide: *Juden und Christen*. Benziger, 1976. 84.o.) Nem tartom szükségesnek, hogy ehhez további megjegyzést fűzzek.)

6.)...keresztény példánk... :(Nyíri idézett cikkében hangsúlyozza, hogy az egyházak legfontosabb küldetése ma hozzásegíteni az embereket a belső szabadság megtalálásához, ami nélkül semmiféle megbékélés nem lehetséges. Hogyan érhető el a megbékélés, ha a megváltó által hozott „hallatlan felszabadulási tapasztalat” eszmével éppen az egyházak fordultak szembe, „...mégis ezek érvényesültek az emberi szabadságjogokban, a demokráciában, minden igazi felszabadítási mozgalomban.” Vagyis csak az egyházon kívül, egyházon belül nem? Miért?

Miért kell Nyirinek a Magyar Televízióban

E lap elküldésével megrendelheti az ÉV-et, de az is elég, ha a címet és a példányszámot a befizetési utalvány közlemény rovatában pontosan feltünteti.

Az előfizetett példány 7 Ft-tal olcsóbb!

Az előfizetési díj postaköltséggel együtt az 1992-es hat számra egy példánynál 270 Ft.

A csoportos előfizetés sokkal olcsóbb!

Közösségi folyóirat vagyunk, valószínűleg sokan választják a csoportos előfizetés (a postaköltség csökkenése ill. a terjesztői kedvezmény miatt sokkal olcsóbb) lehetőséget.

2 — 4 példányt postaköltség felszámítása nélkül küldünk otthonába!

5 vagy több példány előfizetése darabonként

már 20 Ft-tal olcsóbb,

mint az egy példány postaköltséggel!

Az egy címre előfizetett példányszámtól függően az 1992 évi előfizetési díj példányonként:

1 példányos csomag: 270 Ft

2 — 4 példányos csomag példányonként 234 Ft (előfizetési díj 468 — 936 Ft)

5 példány fölött példányonként 192 Ft (előfizetési díj pl. 5 példánynál 960 Ft)

Megrendelem az „Érted vagyok”-ot 1992-re példányban.

Az előfizetési díjat, Ft-ot, ugyanarra a címre, mint ezt a levelezőlapot, ezzel egyidőben elküldtem. Az előfizetett példányokat kérem a következő címre kézbesíteni:

Címzett neve:

Ország, irányítószám:

Település:

Utca, házszám:

Már másodszor kapunk névtelen levelet „Becsületes Papokat Akarunk Imamozgalom” aláírással, nem létező helységnév feladóval. A félelem, vagy más ok, ami miatt valaki nem vállalja küldeményének aláírását, vajon elősegítheti, hogy több becsületes pap legyen egyházunkban?

egy Lukács József, a Világosság c. marxista-materialista világnézeti folyóirat néhai főszerkesztője által vezetett kerekasztal-beszélgetésen olyan hévvel bizonygatni az 1919-es magyar Vörös Hadsereg háborújának a katolikus egyház tanítása szerint igazságos voltát, hogy az már a nem hívó résztvevők számára is láthatóan kényelmetlen, mikor 1976-ban, a Ki ez az ember? c. kötetének 107. oldalán így vall: (Jézus) „Tanításából nem vezethető le a kíméletlenség stratégiája, hanem csak az erőszaknélküliségé. A szelidség bármikor hivatkozhat Jézusra, az erők legteljebb végszükségben — az észre. De a világ mai helyzetében erre sem.” Miért van szükség erre a keverésre; a legmagasabb akadémiai fokozat elnyerése céljából? — Lám, Havasy nem ezt az utat követi, hanem tisztáz.

Vagy; miért mondja Nyiri 1989-ben a Pax Romana konferenciáján, hogy most még nem állhat ki a Bokor bázisközösség mellett, mert egy éve hátra van még a nyugdíjig. Ha ez letelik, majd meglátják, hogy másképp lesz. — Havasy nem vár a nyugdíjig a tények kimondásával...

Vagy; miért kell Paskainak még kalocsai koadjutor érsek korában külföldön azt nyilatkoznia Mindszentyről, hogy a magyar katolikus egyház által cipelt keresztet tulajdonképpen Mindszenty rakta a nyakába és ezt lehozta a Wochenpresse és a BBC, majd 1991-ben Mindszenty kieroszakolt újratemetésén arról beszél, hogy Mindszenty mindig is a miénk volt, akkor is, amikor nem tehetjük meg azt, amit most megtehetünk. — Havasy olyan tényeket, emlékeket tár fel és rögzít, melyekről egyébként tudomást sem szerezhettünk volna...

Vagy; ...nem folytatom, pedig még nagyon sok mondanivalóm lenne :(a Mérlegnek...):

7.) ...szerepet tölt be, :(— felnézek a polcomra, s ott baloldalt az első szám az 1971/4-es, a korábbiakat kölcsön formájában olvastam hézagosan —): melyet a ...

8.) ...kétpólusú cselekedeteit!
:(Azért, hogy az Ó öröme legyen mindnyájunkban...): Köszönettel: Hampel Károly Bp. 1991. 09. 08.

Kedves Értem vagy!

Az aug-szept-i számuk 11. oldalán levő felhívásra jelentkezem 'szolgáltatattételre', mert ezt a kötelességet annak tartom. 1956 februárjában 'palotafogságban' voltam két hétig Esztergomban a prímási palotában az ÁEH vezetője, Lázár Andor parancsára és lelki-szellemi tortúrának vetettek alá, míg nem megfosztottak dunaszentpáli plébániámtól és lefokoztak. 1958-59-ben börtönben voltam (Tatabánya, Esztergom, Mária-nosztra és Mosonyi úti rabkórház). 1962-ben karöltve az egyház és az állam elbocsátott a papság soraiból... 1968 szeptemberében letartóztatott az Andrássy út rendőrsége igazgatás, a békepapok elleni földalatti tevékenységem miatt (Fipasz, Fiatal papok önvédelmi szövetsége). Aradi úti rendőrség földalatti zárkájá, Fő utcai katonai börtön, Markó, Gyűjtőfogház voltak az állomások 1970-es amnesztiás szabadulásumig. 1977-ben Lékai bíboros megfosztott ipolyvecei plébániámtól és kény-szernyugdíjba helyezett... Ha tehát a jelzett Intézet óhajtja, szívesen állok további fölvilágosításokkal rendelkezésükre. Az egyháziak 1950 és 1989 közti becstelenségeknek leleplezését én magam is óhajtom. ...Peter de Rosa jezsuita könyve, a Krisz-

A Megbékélés Egyesület segítségével Halásztelken a (SZEM) Szolgálat-Egymásért 34 Erdélyből jött Kovászna megyei cigányt segített ruhaadománnyal. (Mlecsenkov Angel)

tus helytartói, döbbenetes olvasmány. Nagyon örülnék, ha az ÉV-ben alapos méltatást olvashatnánk e műről.

...Jó lenne, ha haviappá lépne elő az ÉV. (N. J. Krizosztom ny. plébános)
(A levelet továbbítottuk Németh Géza ref. lelkésznek, a felhívásban szereplő intézet egyik szervezőjének. Nagyon szívesen válnánk haviappá, de anyagi helyzetünk ezt egyelőre sajnos nem teszi lehetővé.)

Kedves Értem vagy!

Annak idején az első két számot sikerült megszerezniem, akkor írtam is, megrendelve a lapot. Sajnos, semmi sem érkezett. Azt gondoltam, megszűnt az ÉV. Hála Istennek, látom, hogy nem. Ha lehet, visszamenőleg is küldjék meg és ezentúl folyamatosan postázzák címemre a lapot. Tisztelettel: K. J. plébános.

Tisztelt Értem vagy!

(Ez a rovatcím nagyon tetszett.) A kért 'próbaszámot' a kedvességüknek köszönhetően megkaptam és már belelapozásra szimpatikus volt, első olvasatra pedig meggyőző (döntő többségében), ezért előfizetek rá. Viszont, ha létezik még belőlük, nagyon szépen megköszönném az eddigi számokat is. Különösen, mert olyan érzésem volt kicsit, hiszen még csak mostanában találkoztam a Bokor szellemiségével és Bulányi György írásaival és egy újszülöttnek minden új (szó szerint is érthető, hiszen Jézus Krisztus két éve szólított meg), mintha egy filmsorozat kellős közepébe ültem volna be, minden instrukció nélkül. Isten áldja Önöket! (M. Zoltán)

Kedves Értem vagy!

Jómagam is erdélyi származású vagyok, így különösen meleg szeretettel és együttérzéssel olvastam a csángókról és a Tőkés

László látogatásáról szóló cikket. Az „Érted vagyok” csoportnak ismételtlen föl kellene hívnia a Vatikán figyelmét... hogy a szatmári és a nagyváradi püspökség továbbra is a bukaresti érsek fennhatósága alá tartozik. Kértek, hogy a Vatikán rendelje őket a gyulafehérvári érsekséghez. Ezeket a problémákat mi, nem katolikus erdélyi magyarok is állandóan figyeljük és a magunk módján szorgalmazzuk. Ebben segítsen meg a jó Isten, aki felekezeti különbség nélkül mindnyájunk édesapja, hogy a magyarországi katolikusok is támogassák és kérjék elsősorban a Vatikánban dolgozó magyar származású főpapokat az erdélyi magyar római katolikusok jogos kívánságainak megsegítésében. Testvéri üdvözléssel: dr. Ferencz József ny. unitárius püspök.

Nagyon sok levelet és dokumentumot kapunk közlésre. Anyagtorlódás miatt jó néhány levél későbbre maradt. Érintett olvasóink elnézését kérjük.

Megrendelő levelezőlap

bélyeg helye

Kérem, küldjenek az „Érted vagyok”-ból ingyenes mutatópéldányt a következő címekre:

Címzett neve:

Ország:

Ir. szám:

Település:

Utca, házszám:

„Érted vagyok” folyóirat

Székesfehérvár

Pf. 7.

8003

Címzett neve:

Ország:

Ir. szám:

Település:

Utca, házszám:

Adalbert Stauffer:

Az engedelmisség nélküli morál

(Stauffer 1959-es, *Die Botschaft Jesu damals und heute c. könyvének 2. fejezete, rövidített fordítás.*)

Az új morálról szóló jézusi üzenetben az engedelmisség szócsalád egyáltalán nem fordul elő. A Názáreti Jézus nem szereti

Az új morál jézusi üzenetében az engedelmisség, engedelmeskedni szavak egyáltalán nem fordulnak elő.

ezeket a szavakat. Ez a tény annál feltűnőbb, minthogy ezekkel a szavakkal a Jézus előtti és utáni etikában mindenütt találkozunk. Sőt, az engedelmisség alapvető fogalom az ószövetségi és a késő zsidó, de a páli és az egyházi etikában is. Ez annyira köztudott, hogy beérhetjük néhány utalással.

Az ószövetségben az engedelmisség minden morálnak az alaki elve. Isten beszél, az ember hallgatja. Isten parancsol, az ember engedelmeskedik. Isten a maga akaratát egyszer s mindenkorra közölte a Tórában, a kegyes héber pedig az Isten akaratközlésének minden HA és DE nélkül, kérdés és ellentmondás nélkül engedelmeskedik. A Tóra minden etikának a mértéke. Amit a Tóra parancsol, az jó, mert az Isten hagyta meg. Amit a Tóra tilt, az rossz, mert Isten így állapította meg. Ez a tóramorál.

A kumráni szövegekben is az Isten hangjára való hallgatásról, a parancsolatok iránti engedelmisségről olvassunk. Itt azonban

Ez a tény annál feltűnőbb, minthogy ezekkel a szavakkal a Jézus előtti és utáni etikában mindenütt találkozunk.

hozzájön még az igazság tanítója iránti engedelmisség, az ő bűnbánat-követelése iránti engedelmisség és az ő tóramagyarázata iránti engedelmisség. A kumráni gyülekezetben különleges szerepet játszik a rendtagok vak engedelmissége a rendi fejelem (diszciplína), a rendi felsőbbség (előjárók) és a rangidős rendtársak iránt. (Így az egész élet a szerzetesrendben az engedelmisség naponkénti iskolája.)

A rabbinista etika sok gyakorlati részletben különbözik a kumránitól. De ez is mindenestől engedelmisség-etika. A Tóra (az Isten kinyilvánított, kinyilatkoztatott akarat) meg nem másítható, vissza nem vonható és minden vita nélkül érvényes. Minden egyes parancsnak és betűnek azonos a fon-

tossága, ugyanaz a súlya mindegyiknek, és egyenként mindegyiknek megvan ugyanaz a súlya, mint az egész kódexnek. Ezért a rab-bik elvetették, hogy a Tóra természetjogi axiómákból származna, s mindig tiltakoztak minden olyan tóraszisztematika ellen, amely különbséget tett a nagy és a kis, az elsődleges és a másodlagos, az általános és a speciális parancsok között. Istennek tetszett ezt a konkrét parancsot kibocsátani. Senkinek sem szabad az okok után kérdezősködni. Minden szellemi erőfeszítést a gyakorlati magyarázatra kell koncentrálni. „Magasabb szinten áll az, aki parancsra cselekszik, mint aki nem parancsra cselekszik.”

Az újszövetségi könyvekben az engedelmisség és engedelmeskedni szó, az alávetettnek lenni kifejezés és ezek származékai összesen 87-szer fordulnak elő. Jézusnál soha, Márknál kétszer, Máténál háromszor, Lukácsnál (két iratában) tizenegyszer, a páli levelekben 43-szor, a deuteropaulini írásokban 27-szer, a Jakab-leveleiben egyszer, az öt jánosi iratban egyszer sem. A statisztikai adatok olyan egyértelműek, amilyenek csak lehetnek és azt mutatják: az engedelmisség

Az engedelmisség Pálnak a kedvenc fogalma.

terminus Pálnak a kedvenc fogalma. Nem Jézustól származik az előszeretet e fogalom iránt. Nem is az ósgyülekezettől. Akkor honnan? Kétségtelenül a jeruzsálemi tóraiskolából. Itt a páli gondolkodásnak egy rabbinista örökségből származó darabjára buk-kantunk, talán a legjelentősebb ilyenre. Pál nemcsak szereti a rabbinista engedelmisség-terminológiát, hanem még abban is élvezetet talál, hogy semmiképpen és egyáltalán nem tud eleget tenni annak. Ádám engedetlenségével kezdődött minden rossz a világban (Róm 5,19). Jézus Krisztus engedelmissége minden üdvnek az alapja (Róm 5,19; Fil 2,8). A hit engedelmissége a keresztyén kegyesség alfája és ómegája, engedelmisség Isten iránt, Krisztus iránt, az evangélium iránt, az új tanítás törvénye iránt, engedelmisség Pál apostol iránt és az ő bizalmas emberei, megbízottai iránt, engedelmisség az alattvalók részéről a felsőbbség iránt (Róm 14,1-5), engedelmes alárendeltség a feleség részéről a férje irányában. Olyan alárendelteknek kell lenniök, ahogyan a Tóra parancsolja (1Kor 14,34), ahogyan az illik az Úrban (Kol 3,18). Ez az engedelmisség-morál iskolát hozott létre (deuteropaulini levelek, páli befolyás a Lukács-féle iratokban).

Csak a jánosi iskolában gondolkodtak és

tanítottak másképpen. Ott éppen olyan immunisak maradtak e ponton Pállal szem-

Csak a jánosi iskolában gondolkodtak, tanítottak másként.

ben, mint egyébként Kumránnal szemben.

A páli engedelmisség-etikának semmi köze sincs a Názáreti Jézushoz. Van viszont óriási előtörténete Mózes-től Gamálielig, és hatalmas, sokoldalú hatása mindmáig.

A jelszavakra gondolunk: a törvény, az törvény, a parancs, az parancs, én csak a kötelességet teszem. A katonaság 'csodálatos' találmányára gondolunk. A kormány bevezeti az általános hadkötelezettséget. A behívottaktól esküt kényszerít ki, amely ezeknek az embereknek a lelkiismeretét a kormányhoz fogja kötni. Ki ez a kormány? Talán egy monarchia, amely hadseregével örökösödési vagy gyarmati háborút akar vívni. Talán egy diktátor, aki pozíciójának kiépítéséért küzd. Talán egy parlamentáris többséggel rendelkező kormány, amely a kisebbség akarata ellenére készült elő s vezet háborút és az ehhez a kisebbséghez tartozó férfiakat akarata ellenére kaszárnyákba viszik és tűzvonalba küldik. ...Az ilyen kormány politikai ellenfeleitől esküt kíván, amelyben azoknak el kell kötelezniök magukat lelkiismeretileg vak engedelmisségre és meggyőződésük feláldozására. Mit fognak az ilyen kormányoknak a generálisai követelni, mihelyt letették nekik az esküt? Értelmetlen tömeghalált kilátástalan hadjáratokban? Halált hordozó rakéták kioldását és atombombák ledobását? Tűzok agyonlövését és foglyok megkínzását? Bordélyba hurcolandó lányok kiválogatását egy kiehéztetett városban? Egy partizánfalu összes férfi-, nő- és gyermeklakosának a lemészárlását? Egy nemzetiség vagy faj megsemmisítését? És mindezt az eskü nevében, a lelkiismeret nevében, a katonai kötelességteljesítés nevében? Parancs, az parancs...

Senki se mondja azt, hogy ilyen lelkiismereti teher elképzelhetetlen keresztyén ál-

A behívott emberektől esküt kényszerít ki, a lelkiismeretüket a kormányhoz s generálisainak a parancsaihoz köti.

lamférfiak rendszere mellett.

1014 nyarán II. Baziliusz bizánci császár Neumitznál aratott győzelme után 15 000 bolgár hadifogolyt szúratta ki a szemét és ilyen állapotban küldte őket vissza Sámuel

cárhoz, aki az iszonyattól és a rémülettől meghalt. Ezután Bazilisz lemeszáróltatta az asszonyokat és a gyermekeket a bolgár falvakban. Egy őrltnek a vérszomja? Egyáltalán nem, hanem a bizánci államédek, ami bámulatosan bevált. „Kétszáz évre eltűntek a bolgárok a történelemből.” De — mondják erre némelyek — ilyesmi csak a pszeudokeresztény keleten történhet meg, de a szuperkeresztény nyugaton nem. Ez is tévedés. 1208-ban Citeaux-i Arnold keresztetes háborút hirdetett az albigenek ellen. A katolikus csapatok bevonultak Béziers-be. A parancs lerohanásszerű támadásra szól, amelyben minden eretneket le kell meszárolni. Néhány katona lelkiismeretét elfogta a szorongás és bátorságot vettek arra, hogy megkérdezzék: „Hogyan tudjuk megkülönböztetni az eretnekeket és a katolikusokat egymástól?” Az abbé így válaszolt: „Te csak öld őket mind halomra, az Úr megismeri az övéit.” Az eredmény körülbelül 20 000 halott. Parancs, az parancs...

Néhány éve Németországban publikáltak egy táblázatszerű áttekintést a világtörténelem folyamán elkövetett tömeggyilkosságokról. Ha a meggyilkoltak számát időszámításunk 325. és 1912. esztendeje között nézzük, akkor a következő eredmény adó-

Egy őrlt vérszomja? Egyáltalán nem, hanem államédek, ami bámulatosan bevált.

dik: 24 321 000 embert semmisített meg keresztényen parancsra és végrehajtással. És ha a szám túloz, az is bőven elegendő. Sokmillió védtelen, fegyvertelen férfit, nőt és gyermeket irtottak ki keresztényen urak parancsára és keresztényen parancsvégrehajtók keze által. Parancs, az parancs...

Az ilyen milliós számértéknél az emberi képzelőerő köztudott módon kikapcsol. Ragadjunk ezért csak egyetlen esetet ki a keresztényen fejedelmek korából. III. Albrecht bajor-müncheneri trónörökös hercege 1432-ben titokban, de jogerős és érvényes házasságot kötött az augsburgi Baderstochter Ágnessel, és a Duna melletti Straubing kastélyban udvartartásuk körében éltek. Az uralkodó herceg családpolitikájának azonban ez a 'nem rangbéli' meny nagyon is

„Hogyan tudjuk megkülönböztetni a katolikusokat az eretnekektől?” Az abbé:

„Csak öld mindet halomra, az Úr megismeri az övéit.”

útjában volt. Az istenfélő honatya 1436 októberében néhány napra elcsalta valamilyen ürüggyel fiát Straubingból, ő maga pedig személyesen megjelent ott és megparancsolta a hóhérnak, hogy fojtsa meg a fiatalasszonyt. Kísérletet sem tettek a házasság

felbontására. A hóhér tehát összekötözte Ágnes kezét és lábát és bedobta őt a Dunába. Az egyik zsinagoga azonban kioldódott és a szerencsétlen nő partra vergődött és segítségért kiáltott. De senki sem sietett segítségére, hanem a hóhér sietett vissza hozzá és az asszony hosszú szőke haját botra tekerte

Sokmillió védtelen férfit, nőt és gyermeket irtottak ki keresztényen parancsra és keresztényen parancsvégrehajtók.

és a bot segítségével a vízbe nyomta, míg áldozata megfulladt. Parancs, az parancs...

A kötelező katonai szolgálatra behívott az engedelmesség nevében kényszerítik. Talán Jézus Krisztus nevében. Az Ő nevében azonban soha nem volt szabad és ma sem szabad ennek történni. Mert a Názareti Jézus — minden feltárt és hozzáférhető forrás alapján mondhatjuk — az engedelmesség szót soha nem vette ajkára.

De az engedelmesség nélkül való morál nem vezet-e a morális anarchia, a káosz, a nihilizmus eluralkodásához? A tényleges veszély egyáltalán nem olyan nagy, mint gondolná az ember. Mert ameddig vannak kormányok és generálisok ezen a világon, addig ezek fegyházakkal és haditörvényszékekkel 'gondoskodnak' a kívánt engedelmességről a morál nélkül is. Az engedelmesség nélküli morál nem jelent általános veszélyt. De azt is meg kellene kérdeznünk nagyon komolyan, hogy az engedelmesség-etika kevésbé veszélyes-e.

Parancs, az parancs...

Van-e benne valami immunitás a visszaéléssel és perverzióval szemben?

1946 áprilisában Rudolf Höss SS-Obersturmführer a Nürnbergi Bíróság előtt állt. Ez írja róla a Nürnbergi Per német gyűjteményes kötete: „Bénító rémületet keltett a bírák, a védők és a vádlottak között. Ez az ember, Rudolf Franz Ferdinand Höss, az auschwitzi tábor parancsnoka volt. Itt egy igazi tömeggyilkos beszél és ad számot... olyan nyugodtan, mintha egészen magától értetődő dolgokról lenne szó.” 1946 májusában Höst Lengyelországba szállították és 1947 áprilisában Auschwitzban felakasztották. A krakkói vizsgálati fogságban nyugodt és tisztán olvasható kézfírassal lírai címen írta meg memoárját: „Meine Psyche, Werden, Leben und Erleben” (Lelkem, fejlődésem, életem és élményem). ...Nemcsak arra büszke, hogy lojalis parancsvégrehajtó volt, nemcsak arra, hogy korrekt hóhér volt (aki áldozatait megkímélte minden olyan félelemtől és testi kíntól, ami csak elkerülhető volt), hanem mindenekelőtt arra volt büszke, hogy engedelmességéből az ő (valóságos vagy feltételezett) emberbaráti 'pszichéjét' teljes keménységgel képes volt embertelenségre kényszeríteni. Rudolf Höss, a

milliókat legyilkoló hóhér ezt mutatja be önmaga ábrázolásánál, mint vezérmotívumot. Ez csak egy határeset az engedelmesség-etika szellemének. Ezért hadd idézzük:

„Amikor az SS-birodalmi vezér, Heinrich Himmler személyesen közölte velem 1941 nyarán a parancsot, hogy Auschwitzban készítem elő a helyet tömegek megsemmisítésére, és a megsemmisítést vigyem is majd véghez, a legkevésbé sem tudtam képet alkotni ennek mértéke és kihatása felől... Nem elmélkedtem felette és nem fontolgattam — vettem a parancsot és végrehajtottam. Hogy a zsidók megsemmisítése szükséges-e vagy nem, arról nem engedhettem meg magamnak, hogy véleményt alkossak, minthogy annyira nem láttam át a dolgot... „A Führer parancsol és mi engedelmessé válnunk” — ez nemcsak jelszó volt számunkra. Ezt halálisan komolyan gondoltuk. Elfogadásom óta ismételtlen mondták nekem, hogy azt a parancsot én el is utasíthatam volna, sőt hogy én Himmlert agyon is lőhettem volna. Nem hiszem, hogy az SS-Führerek ezrei között csak egyetlenegy is volt, aki egy ilyen gondolatot magában megszületni engedett volna... Bár Himmler néhány kemény parancsa miatt sok SS-Führer morgott és mérgeledött, de mindet végrehajtottam... egyik sem mert volna kezét emelni rá, még legtitikosabb gondolatában sem. Az ő személye, mint SS-Reichsführer érinthetetlen volt. Minden elvi és alapvető parancsa a Führer nevében szólt és szent volt...”

Az első elgázósítási kísérleteket 1941 őszén folytatta Höss orosz hadifoglyokkal... „Az orosz hadifoglyok meggyilkolásából akkor nem csináltam gondot magamnak. Parancsolták és én végrehajtottam. De meg

Arra volt büszke, hogy engedelmességéből az ő emberbaráti 'pszichéjét' képes volt embertelenségre kényszeríteni.

kell mondanom, hogy megnyugtatóan hatott rám ez az elgázosítás, mivel belátható időn belül el kellett kezdenem a zsidók tömegeinek megsemmisítését... Iszony fogott el az agyonlövés gondolatától, ha azt tömegeknél kell alkalmazni, és nőkre és gyermekekre. Most tehát megnyugodtam, hogy megspórolhatjuk magunknak mindezt a vérfürdőt és hogy az áldozatok is az utolsó pillanatig megkíméltek lesznek... Éppen ez okozta nekem a legnagyobb gondot, ha arra gondoltam, miként festette le Eichmann a zsidóknak kommandók általi lekasabolását. Iszonyatos jeleneteknek kellett ott lejátszódnok: a meglőttek és megsebesültek elfutottak, a már sebeikben vergődőket — asszonyokat és gyerekeket — kellett legyilkolni. A bevetett kommandók soraiban számosan öngyilkosok lettek, mert nem bírták elviselni a vérben való gázolást. Néhányan megőrültek.”

Itt látható egy parancselfogadónak az engedelmesség-morálja, öröki következményeivel együtt. Senki sem fogja emiatt az egész engedelmesség-etikát mindenestől elvetni.

De aki megérzi a perverzió veszélyét, az talán jobban meg fogja érteni, miért szám-

Nem elmélkedtem — vettem a parancsot s végrehajtottam.

Úzte Jézus az engedelmesség fogalmát saját üzenetéből. Principiis obsta. Már az elején ellene kell állni!

„Ha a Fiú tesz benneteket szabaddá, akkor valósággal szabadok lesztek.” (Jn 8,36)

A Nagy Inkvizitornak igaza volt, amikor így szólt a Názáreti Jézushoz: „Mit teszel? Ahelyett, hogy uralkodnál a lelkiismereten, csak még elmélyítéd azt... Ahelyett, hogy az emberek szabadságát a kezébe kaparintanád, a szabadság határait még kitágítod. A te óhajod az volt, hogy az ember felszabaduljon a szeretetre. Szabadon kell nekik téged követni úgy, hogy te vonzod és te ragadod meg őket. Ahelyett, hogy a régi kemény törvényeknek engedelmeskednek az ember, mostantól kezdve szabadsága van arra, hogy szívében saját maga döntse el, mi a jó és mi a rossz, és ennél a te példát tartja szeme előtt. Sohasem gondoltál arra, hogy az ember vitába száll majd a te igazsággal

Minden parancsa a Führer nevében szólt és szent volt.

és megtagadja majd a te példát, ha őt a te igazságod ilyen teherrel nyomorítja meg, mint a jó és a rossz közötti választás? ... Mi a te cselekedeteidet megjavítottuk... Az ember vágyódik... egy Úrra, akinek átadhatja a lelkiismeretét... Mi meggyőzzük arról az embereket, hogy csak akkor lehetnek szabadok, ha megszabadulnak a szabadságuktól a mi javunkra és átadják magukat nekünk...

A kommandók soraiban számosan öngyilkosok lettek.

Nem lesz előttünk titkuk, s mi majd egyszer megengedjük nekik, máskor meg megtiltjuk, hogy asszonyukkal vagy szeretőjükkel éljenek, gyermekük legyen vagy ne legyen; minden az ő engedelmességüktől függ és ők örömmel és rajongó elragadtatásban adják át magukat nekünk.”

Itt látható a Nagy Inkvizitor világa, az „okos és félelmes” szellemnek a birodalma, az engedelmesség morálja. Dosztojevskijnek igaza van. Jézus elutasította ezt a világot és meghirdette a szabadság birodalmát. Jézus kiutasította, kitagadta, számkivetette az engedelmesség fogalmát és ma is szembefordul öt évezred etikai tradíciójával, hogy egy egészen új morált építsen fel. •

Használjon 100 % papírhulladék felhasználásával készült papírterméket!

A „KÖRNYEZETBARÁT” papírtermékek fokozódó felhasználása lehetővé teszi, hogy kevesebb erdőt pusztítsunk el. A hagyományos fehér papírtermékek cellulózból készülnek. A cellulózgyártáshoz fa, elsősorban fenyőfa szükséges. A fából a cellulóz levegőt, vizet szennyező vegyszerekkel nyerhető ki. A cellulóz fehérítéséhez használt vegyszerek is mérgezik folyóinkat.

Segítse Ön is, hogy a „KÖRNYEZETBARÁT” papír, boríték, levélpapír, jegyzetomb mielőbb meghonosodjon hazánkban. Övjük közösen Isten csodálatos alkotását és adományát: az erdőt, a levegőt, folyóinkat, az Életet.

A „KÖRNYEZETBARÁT” papírtermékeket gyártja és a megrendeléseket várja:

Szentendrei Papírgyár

2001 Szentendre, Dózsa György út 22.

Tel.: (26)11-788, Fax: (26)11-384, Telex: 22-5635

Élő Nemzeti Kincs 91'

A Család Alapítvány ebben az évben is szeretné meghirdetni az ÉLŐ NEMZETI KINCS díjra felhívó pályázatát, melyet azon családok, közösségek és személyek számára alapított, akik a családos életforma értékeinek felmutatásában a legtöbbet teszik, illetve eredményesen törekednek erre.

Mint ismeretes, alapítványunk eddig két alkalommal rendezte meg a pályázat DÍJKIOSZTÓ ÜNNEPSÉGÉT, 1989 és 1990 decemberében. Bárki pályázhatott — a Másik Ember által. A felfedezők írásban adtak hírt a környezetükben található, példa- és mintaértékű életet élő személyekről és családokról, akik valamennyiünk számára a nemzet Élő Kincsei. A jutalmazottak között voltak sokgyermekes nagycsaládok, állami gondozott vagy árva gyermeket örökbe fogadó házaspárok, valamint olyan egyedülállók, akik más családok életét segítik egészségvédelmi, anyagi

vagy egyéb szempontból. A megélhetési gondok általános növekedése veszélyezteti a családok belső lelki-szellemi kibontakozását, ezért különösen aktuálisnak gondoljuk az élet terheit vállalók elismerését.

1991 decemberében szívesen megosztanánk az ünneplés örömét és a rendezés költségeit olyan személyekkel, közösségekkel és intézményekkel, akik azonosulni tudnak szándékunkkal. Szponzorokat keresünk, akik pénzadománnyal, tárgyi ajándékkal (műalkotás, népművészeti tárgy, játék, háztartási eszköz stb.) tudják segíteni kezdeményezésünket.

Az Alapítvány levélcíme: Család Alapítvány, 1476 Bp. Pf. 40. Telefon: 112-94-30/226, Számlaszám: MHB 202-10809. (Az ide küldött adomány leírható a személyi jövedelemadó alapból.) Az adományt „Élő Nemzeti Kincs” jellegére kérjük átutalni. Budapest, 1991. augusztus 28. ●

TARTALOM

Erőszakmentesség

- Jugoszlávia: Egy szlovén pacifista, Marco Hren esszéje a határokról 2
Elvették a gyerekeinket (interjú) 3
Gromon András: Mítoszok áldozatai 4

Tanulmányok

- Simonyi Gyula: Töprengések a bérmunkáról (TAB) 5-11
Adalbert Stauffer: Az engedelmesség nélküli morál 29-31

Taize

- Az Ifjúsági Zsinat 1974-es indulásáról (napló) 12-14

- Kották:** Szentgyörgyi Albert zsolttárai (folytatás) 15-16

- Gyerekeknek Moha mese:** Fogorvosnál 17-18

Egyháztisztulás?

- Msr. Mészáros Tibor és Schlosser Béla: Mélyen tisztelt Szentatya! 19
Milos Rejchzt: Nem tudok bízni bennük 20
Garay András: Rész a falon 20

- Leveled jött Istentől:** Vasárnapi elmélkedések 21-23

Nyári élmények

- Bányán táboroztunk 24-25
Szlovákiában kerekedtünk 25

Kedves Értelm Vagy!

- Olvasóink leveleiből és dokumentumaiból 26-28

Címlapemléma: Magyar Mihály, rovatemblémák: Garay Dóra

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát. Köszönjük a bátorító kritikákat, javaslatokat és biztatásokat. Köszönjük az adományokat és a terjesztők munkáját. A lap esetleges jövedelmét a Család Alapítvány szociális célokra fordítja.

„Érted vagyok” (Exodus 3,14) Közösségi és családi folyóirat

II/5. (9.) szám. Megjelenik évente hatszor.
Szerkeszti a Szerkesztőbizottság
Főszerkesztő: Simonyi Gyula
Főszerkesztő-helyettes: Garay András
Lapalapító: Család Alapítvány
Számlaszám: 202-10809
Magyar Hitelbank Rt. Bp.V., Szabadság tér 5-6.

Aki 4000 Ft, vagy nagyobb támogatást ad a Család Alapítvány számlájára, annak állandó tiszteletpéldányt küldünk. Az Alapítványnak adott összeg az adóalapból levonható!

Nyugatra 200 DM vagy nagyobb támogatás esetén küldünk állandó tiszteletpéldányt.

Felelős kiadó: Bisztrai György, IROTRON Kft.
Kiadóhivatal: 1476 Budapest Pf. 40.
Szerkesztőség: 8003 Székesfehérvár Pf. 7.

A lap az „Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok” (Mt 10,8) szellemében szerzői honoráriumot nem váró írásokat közöl.

Minden írásért szerzője felelős és nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét fejezi ki.

Az „Érted vagyok”-ban közölt anyagok (a szerző hozzájárulásával) tartalmi torzítás nélkül szabadon közölhetők, a forrás megjelölésével. A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés esetén tiszteletpéldányt.

Kéziratot nem őrzünk meg, s nem küldünk vissza.

Készíti a Vörösmarty Nyomda
Felelős vezető: Papp Károly igazgató
Cím: Székesfehérvár, Irányi D. u. 6. 8000
ISSN: 0865-8021

Előfizetés és terjesztés:

8003 Székesfehérvár, Pf. 7.

Előfizetést rózsaszín postautalványon a 8003 Székesfehérvár Pf. 7. címre, vagy átutalással az Irotron MHB 202-17820 számlaszámára lehet küldeni. Kérjük, az utalvány középső, Szelvény ill. Értesítés részén a név és cím olvashatóan, pontosan legyen rajta és a hátán, a közleményben világosan legyen leírva, hogy a pénzt a feladó mire küldte.

Előfizetési díj 1992-re (postaköltséggel):

belföldre 270 Ft;
szociális előfizetés (nagycsaládosok, mozgás-sérültek, hallássérültek, diákok, hetven éven felüliek és állami gondozottak számára) 192 Ft (postaköltséggel együtt), egy címre előfizetett legalább 15 példány esetén 90 Ft;

ittthon előfizetve Romániába, Szovjetunióba, Csehszlovákiába és Jugoszláviába 270 Ft; egyéb külföldre 1200 Ft, nyugaton 29 DM.

A konvertibilis előfizetési díjak az ESP indiai keresztény iskolát támogatják.

Romániai előfizetés (postaköltséggel) 1991-re 120 lej a Marosvásárhelyi Római Katolikus Plébánia címére: Parochia Romanu Catholica, Ilonka Géza, Tirgu Mures, str. P-ta Tranda Firilor Nr.61. Jud.Mures Cod.4300.

A romániai előfizetési díjakat a Család Alapítvány az ottani rászorulóknak megsegítésére fordítja. A Magyar Posta is terjeszti.

„Érted vagyok” (Exodus 3,14)

Bimonthly newspaper of „Family Foundation” for communities and families, about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education, and radical renewal movement in the hungarian catholic church.

Editor: SIMONYI Gyula.

Address: H-8003 Székesfehérvár, Pf. 7. Hungary
Made on recycled paper.

The materials published by the „Érted vagyok” can be re-published free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentary copies in case of re-publication.

Umweltschutzpapier — Papier recycel — Recycled paper — Carta ecologica — Genbrugspapir

Újrapapírra készül

Kringlooppapier — Resirkulert papir — Uusiopaperista — Ätervinningspapper